

OXFORD
RESEARCH

AARHUS
UNIVERSITET
INSTITUT FOR UDDANNELSE OG PÆDAGOGIK (DPU)

Videreutdanningsbehov blant lærere i grunnopplæringen

Læreres og rektors vurdering av behovet

Oxford Research er et skandinavisk analyseselskap som dokumenterer og utvikler kunnskap i analyser, evalueringer og utredninger slik at politiske og strategiske aktører kan få et bedre grunnlag for sine beslutninger. Oxford Research ble etablert i 1995 i København og har selskap også i Norge og Sverige samt kontor i Brussels.

Se www.oxford.no for mer informasjon om selskapet.

Oxford Research:

NORGE

Oxford Research AS
Østre Strandgate 1
4616 Kristiansand
Norge
Telefon: (+47) 40 00 57 93
post@oxford.no

DANMARK

Oxford Research A/S
Falkoner Allé 20, 4. sal
2000 Frederiksberg C
Danmark
Telefon: (+45) 33 69 13 69
Fax: (+45) 33 69 13 33
office@oxfordresearch.dk

SVERIGE

Oxford Research AB
Box 7578
Norrländsgatan 12
103 93 Stockholm
Telefon: (+46) 702965449
www.oxfordresearch.se

BELGIA

Oxford Research
c/o ENSR
5, Rue Archimède, Box 4
1000 Brussels
Phone +32 2 5100884
Fax +32 2 5100885
secretariat@ensr.eu

Tittel: Videreutdanningsbehov blant lærere i grunnskolingen
Undertittel: Læreres og rektorers vurdering av behovet
Oppdragsgiver: Utdanningsdirektoratet
Prosjektperiode: 2010 - 2012
Prosjektleder: Jens Rasmussen
Forfattere: Lars Klewe, Lisbet Berg, Tore Neset og Anne Margrethe Sørli.
Oxford Research har skrevet kapitlene 2,3 og 8, mens Danmarks Pedagogiske Universitet har skrevet kapitlene 4,5,6 og 7.

Forord

Oxford Research og Institut for pædagogik og uddannelse ved Aarhus Universitet samarbeider om evaluering av «Kompetanse for kvalitet. Strategi for videreutdanning av lærere». Vi har undersøkt læreres og rektors vurdering av behov for videreutdanning i grunnskolen og videregående skole ved hjelp av spørreskjemaundersøkelser høsten 2011. Vi håper resultatene kan brukes som underlag for videre innretting av arbeid med lærerkompetanse i norsk skole.

Vi vil benytte anledningen til å takke Utdanningsdirektoratet for oppdraget. Videre ønsker vi å takke alle som har besvart spørreskjemaundersøkelsene, til tross for at mange i skolen opplever et stort press fra forskjellige undersøkelser.

Kristiansand og København, 24. januar 2013

Harald Furre
Adm. dir.
Oxford Research AS

Jens Rasmussen
Professor, Phd
Institut for pædagogik og uddannelse, Aarhus Universitet

Innhold

Kapittel 1.	Sammendrag	10
Kapittel 2.	Innledning	12
2.1	Bakgrunn	12
2.2	Kompetanse for kvalitet	12
2.3	Problemstillinger	13
2.4	Tidligere studier	13
2.4.1	Grunnskolen	13
2.4.2	Videregående skole	13
2.4.3	Videreutdanning	14
Kapittel 3.	Metode	15
3.1	Populasjon – bruttoutvalg og responderende utvalg	15
3.1.1	Utfordringer under datainnsamlingen	15
3.1.2	Utvalg og svarprosjenter	16
3.2	Spørreskjemaet	17
3.2.1	Rektorskjema	17
3.2.2	Lærerskjema	18
3.2.3	Seleksjonsfeil	18
3.3	Representativitet	18
3.3.1	Geografi	18
3.3.2	Skolestørrelse	19
Kapittel 4.	Lærerne i utvalget	21
4.1	Kjønn og alder	21
4.2	Ansiennitet	21
4.3	Bostedsfylke	23
4.4	Lærernes utdanningsbakgrunn	23
4.5	Sammenlikning med andre studier	26
Kapittel 5.	Behov blant lærerne i grunnskolen	27
5.1	Lærernes undervisningsfag	27
5.2	Lærernes behov for videreutdanning	28
5.3	Behovet for videreutdanning henger sammen med en rekke bakgrunnsfaktorer	30
5.3.1	Kjønn	30
5.3.2	Alder	31
5.3.3	Undervisningserfaring	31
5.3.4	På hvilke trinn er behovet for videreutdanning størst	32
5.3.5	Geografiske forskjeller	32

5.4	Hvor har lærerne størst behov for økt kompetanse?	33
5.5	Oppsummert om behov blant grunnskolelærerne	36
Kapittel 6.	Behov blant lærerne i videregående opplæring	38
6.1	Hvilke utdanningsprogrammer underviser lærerne i?	38
6.2	Lærere fra skoler hvor det kun undervises i studieforberedende utdanningsprogram	38
6.3	Lærere fra skoler hvor det kun undervises i yrkesfaglige utdanningsprogram	39
6.4	Lærere fra skoler hvor det undervises i en kombinasjon av studieforberedende og yrkesfaglige program	39
6.6	Lærere som underviser i studieforberedende utdanningsprogram	40
6.6.1	Hvilke fag underviser lærerne i?	41
6.7	Lærernes opplevelse av behov for videreutdanning	42
6.8	Behovet for videreutdanning blant lærerne i studieforberedende utdanningsprogramhenger sammen med en rekke bakgrunnsfaktorer	43
6.8.1	Kjønn	43
6.8.2	Alder	43
6.8.3	Lærernes grunnutdanning	43
6.8.4	Undervisningserfaring	44
6.8.5	Geografiske forskjeller	45
6.9	Hvor har lærerne størst behov for økt kompetanse?	45
6.10	Oppsummert om behov blant lærerne i videregående opplæring	48
Kapittel 7.	Skolenes tilrettelegging av videreutdanning	49
7.1	Oppsummert om skolenes tilrettelegging	53
Kapittel 8.	Videreutdanningsbehovet sett fra rektors ståsted	54
8.1	Hindringer for videreutdanning	54
8.1.1	Grunnskolen	54
8.1.2	Videregående skole	54
8.2	Behov for kompetanseutvikling	55
8.2.1	Grunnskolen	55
8.2.2	Videregående skole	55
8.3	Behovet for videreutdanning sett fra rektorer og lærere	55
8.3.1	Grunnskolen	57
8.3.2	Videregående skole	57
8.3.3	Alle fag nevnes	58
8.4	Oppsummert om rektorenes synspunkter	58
Kapittel 9.	Oppsummering	59
9.1.1	Bakgrunnsopplysninger om lærerne i grunnskolen og videregående opplæring	59
9.1.2	Lærerne i grunnskolen	59
9.1.3	Lærerne i videregående opplæring	60
9.1.4	Lærere som underviser i studieforberedende utdanningsprogram	60

9.1.5	Lærere som underviser i yrkesfaglig utdanningsprogram	61
9.1.6	Skolenes tilrettelegging av videreutdanning.....	61
Kapittel 10.	Perspektiver.....	63
10.1	Om lærernes utdanningsbehov	63
10.2	Noen hindringer for videreutdanning av lærere.....	64
10.3	Skolenes planlegging av videreutdanning av lærere	64
10.4	Noen hindringer for effekter av videreutdanning	64
Litteratur		66
Vedlegg 1		67
Vedlegg 2		70
Vedlegg 3		71
Vedlegg 4		81

Tabelliste

Tabell 1: Populasjon og bruttoutvalg	16
Tabell 2: Svarprosjenter	17
Tabell 3: Responderende utvalg	17
Tabell 4: Populasjonen av elever og responderende utvalg av lærere etter landsdel:	19
Tabell 5: Sammenlikning av fordeling etter skolestørrelse i populasjonen av grunnskoleelever og i det responderende utvalg av grunnskolelærere (N=3157). Prosent:	19
Tabell 6: Sammenlikning av fordeling etter skolestørrelse i populasjonen av elever i videregående skoler og i det responderende utvalg av lærere i videregående skoler (N=3103). Prosent:	20
Tabell 7: Kjønnfordeling blant deltakere fra grunnskolen og videregående opplæring	21
Tabell 8: Alder fordelt på lærere i grunnskolen og lærere i videregående opplæring. Prosentverdier	21
Tabell 9: Hvor lenge har du jobbet som lærer?	22
Tabell 10: Hvor gammel var du da du begynte som lærer?	22
Tabell 11: Har du hatt andre yrker enn læreryrket?	22
Tabell 12: Hvilket fylke bor du i?	23
Tabell 13: Hva slags formell undervisningskompetanse har du?	24
Tabell 14: Har du tatt undervisningsrelevant videreutdanning (dvs. som gir studiepoeng) etter du begynte som lærer?	25
Tabell 15: Deltar du i skoleåret 2011-2012 i videreutdanningstilbud som gir uttelling i form av studiepoeng?	25
Tabell 16: Hvilken type videreutdanning tar du? Flere kryss er mulig	25
Tabell 17: Mottar du noen form for økonomisk bistand til videreutdanning fra din arbeidsgiver?	25
Tabell 18: Andeler som har formell pedagogisk utdanning i grunnskolen og andeler som tar formell videreutdanning pr. år. Grunnskolen, ungdomstrinnet og videregående skole 2011 mot 2005/2007. Prosent	26
Tabell 19: I hvilke(t) av fagene nedenfor underviser du? Flere kryss er mulig. Grunnskolen.	27
Tabell 20: Har du behov for videreutdanning (dvs. som gir studiepoeng) i noen av følgende fag? Fordelt på lærere som underviser i de nevnte fag. Grunnskolen.	29
Tabell 21: Prosentandel av lærere som oppgir behov for videreutdanning som gir studiepoeng, i ett eller flere fag fordelt på lærernes grunnutdanning. Grunnskolen.	29
Tabell 22: Prosentandel av lærere som oppgir behov for videreutdanning i faget de underviser i, fordelt på aldersgrupper. Grunnskolen.	31
Tabell 23: Prosentandel av lærere som oppgir behov for videreutdanning i deres undervisningsfag, fordelt på fag og hvor lenge de har arbeidet som lærer. Grunnskolen.	31
Tabell 24: Prosentandel av lærere som oppgir behov for videreutdanning i undervisningsfaget, fordelt på trinnene som lærerne underviser på. Grunnskolen.	32
Tabell 25: Prosentandel av lærere i grunnskolen som underviser i fagene nedenfor, som oppgir behov for videreutdanning i undervisningsfaget, fordelt på landsdeler. Grunnskolen.	33
Tabell 26: I hvilket fag har du størst behov for videreutdanning? Andel av lærere i grunnskolen som underviser i nedenstående fag, og som angir at de har størst behov for økt kompetanse i nettopp dette faget.	34
Tabell 27: I hvilken grad opplever du at behovet for økt kompetanse gjelder temaene nedenfor. Grader dine svar fra Svært liten grad til Svært stor grad. Prosent av de som har oppgitt behov for videreutdanning Grunnskolen.	34
Tabell 28: I hvilken grad opplever du at behovet for økt kompetanse gjelder temaene nedenfor. Prosent av de som oppgir de har (størst) behov for videreutdanning i dette faget. Grunnskolen.	35
Tabell 29: Hvilke program undervises det i på din skole?	38
Tabell 30: På hvilket utdanningsprogram underviser du? Sett ett kryss. Hvis du underviser på flere program, kryss av der du har flest undervisningstimer. Lærere som underviser på studieforberedende utdanningsprogram.	38
Tabell 31: På hvilket utdanningsprogram underviser du? Sett ett kryss. Hvis du underviser på flere program, kryss av der du har flest undervisningstimer. Lærere som underviser på yrkesfaglige utdanningsprogram.	39
Tabell 32: På hvilket utdanningsprogram underviser du? Sett ett kryss. Hvis du underviser på flere program, kryss av der du har flest undervisningstimer.	40
Tabell 33: I hvilket fag underviser du? Flere fag kan velges. Studieforberedende utdanningsprogram.	41
Tabell 34: Har du behov for videreutdanning (dvs. som gir studiepoeng)? Prosent av alle lærere i videregående opplæring som underviser i studieforberedende utdanningsprogram.	42
Tabell 35: Har du behov for videreutdanning (dvs. som gir studiepoeng) i noen av følgende fag? Fordelt på lærere som oppgir behov for videreutdanning i faget de underviser i. Studieforberedende utdanningsprogram.	42
Tabell 36: Prosentandel av lærere som oppgir behov for videreutdanning i undervisningsfaget, fordelt på fag og på alder. Studieforberedende utdanningsprogram	43
Tabell 37: Prosentandel av lærere som oppgir behov for videreutdanning som gir studiepoeng i ett eller flere fag, fordelt på lærernes grunnutdanning. Studieforberedende utdanningsprogram.	43
Tabell 38: Hvor lenge har du jobbet som lærer? Prosent andel av lærere som oppgir behov for videreutdanning i undervisningsfaget, fordelt på fag og hvor lenge de har arbeidet som lærer. Studieforberedende utdanningsprogram.	45
Tabell 39: Prosentandel av lærere i studieforberedende utdanningsprogram som oppgir behov for videreutdanning som gir studiepoeng, fordelt på landsdeler. Studieforberedende utdanningsprogram.	45

Tabell 40: Du har oppgitt ett fag hvor du har størst behov for økt kompetanse. I hvilken grad opplever du at behovet for kompetanseheving gjelder temaene nedenfor. Grader dine svar fra Svært liten grad til Svært stor grad. Tallene er angitt i prosent av alle lærere som har svart at de har behov for kompetanseheving. Studieforberevende utdanningsprogram.	46
Tabell 41: Du har oppgitt ett fag hvor du mener du har størst behov for økt kompetanse. I hvilken grad opplever du at behovet for økt kompetanse gjelder temaene nedenfor. Grader dine svar fra Svært liten grad til Svært stor grad. Prosentangivelser Studieforberevende utdanningsprogram.	47
Tabell 42: Hvor enig er du i følgende påstander om videreutdanning. Grader dine svar fra Helt uenig til Helt enig. Prosentangivelser	49
Tabell 43: Hvor enig er du i følgende påstander om videreutdanning. Grader dine svar fra Helt uenig til Helt enig. Prosent-angivelser.	50
Tabell 44: Hvor enig er du i følgende påstander om videreutdanning. Grader dine svar fra Helt uenig til Helt enig. Prosentangivelser	51
Tabell 45: Hvor enig er du i påstandene nedenfor. Grader dine svar fra Helt uenig til Helt enig. Prosent.	52
Tabell 46: Er noe av det følgende – etter din mening – et problem for å få til videreutdanning av lærere ved din skole? Prosent. (N=453). 54	
Tabell 47: Er noe av det følgende – etter din mening – et problem for å få til videreutdanning av lærere ved din skole? Prosent. (N=159). 54	
Tabell 48: Hvor mange av lærerne ved din skole mener du har behov for kompetanseheving? Prosent. (N=453)	55
Tabell 49: Hvor mange av lærerne ved din skole mener du har behov for kompetanseheving? Prosent. (N=159)	55
Tabell 50: Andel rektorer som nevner at skolens lærere har behov for videreutdanning i faget. Andel lærere som sier de har størst behov for undervisning i dette faget. Og andel lærere som har behov for videreutdanning i faget de underviser i (i parentes andel lærere som underviser i faget =N). Prosent.	56

Kapittel 1. Sammen drag

Temaet for denne rapporten er behovet for videreutdanning blant lærere. Vi har kartlagt lærernes egen opplevelse av behov for videreutdanning. I løpet av høsten 2011 har 3.157 lærere i grunnskolen og 3.103 lærere i videregående skole besvart et web-basert spørreskjema der vi har kartlagt i hvilke fag lærerne underviser og i hvilke fag de oppgir å ha behov for videreutdanning, samt i hvilken grad det eventuelle behovet for videreutdanning knyttes til oppgradering av faglig kompetanse, bedre kjennskap til forskjellige undervisningsmetoder, elevvurdering som fremmer læring i dette faget og; tilpasset undervisning.

I tillegg til lærer-studien, har rektorer ved 453 grunnskoler og 159 videregående skoler besvart et kort spørreskjema der de gir sitt bilde av behovet for videreutdanning. Vi har undersøkt hvorvidt lærernes vurdering av behovet for videreutdanning stemmer overens med rektorenes vurderinger.

70 % av grunnskolelærerne oppgir ett eller flere fag hvor de opplever behov for videreutdanning som gir studiepoeng. Av de store fagene er behovet særlig stort blant lærere som underviser i matematikk og engelsk, men også i norsk og andre språkfag. Eldre lærere rapporterer mindre behov for videreutdanning enn lærerne i de yngre aldersgruppene. Vi finner videre at videreutdanningsbehovet er størst for de som underviser på 8. – 10. trinn. Blant disse finner vi at behovet størst i fagene matematikk og naturfag. Grunnskolelærerne i Nord-Norge rapporterer større behov for videreutdanning enn lærere i de andre landsdelene. Kompetansebehovet er større i Tilpasset undervisning, Kjennskap til forskjellige undervisningsmetoder og dels Elevvurdering som fremmer læring enn det er i faglig kompetanse.

I videregående opplæring finner vi at mellom 21 % og 36 % av lærerne som underviser i fagene med flest respondenter oppgir at de har behov for videreutdanning. Det gjelder særlig lærerne i matematikk, norsk, engelsk og samfunnsfag. Lærerne med PPU/Ped.sem fra universitet/høgskole, samt lærerne som har annen godkjent lærerutdanning, oppgir behov for videreutdanning i mindre grad enn lærere med annen utdanningsbakgrunn.

For fagene norsk, matematik og historie, finner vi at lærerne som har kortere undervisningsansienitet , oppgir mer behov for videreutdanning enn de med lengre ansienitet. Som for grunnskolen, finner vi i videregående opplæring at lærerne i Nord-Norge oppgir større behov for videreutdanning enn lærere fra andre landsdeler.

Halvparten av videregående-lærerne som har oppgitt at de har behov for videreutdanning i et fag, oppgir at behovet er knyttet til faglig kompetanse. De etterspør faglig kompetanse i større grad enn Kjennskap til forskjellige undervisningsmetoder i dette faget, Tilpasset undervisning i dette faget og Elevvurdering som fremmer læring i dette faget.

Et stort flertall av lærerne opplever at det er satt av for lite ressurser til videreutdanning. Vikarproblemer oppgis av mange lærere som et hinder for videreutdanning. I følge lærerne som har svart planlegger skolene i liten grad videreutdanning på lang sikt. Undersøkelsen tegner et bilde av at skolene ikke arbeider systematisk med planlegging og gjennomføring av videreutdanning av lærere, til tross for at lærerne rapporterer om et stort behov. Det ser heller ikke ut til at kunnskapsdeling etter gjennomført videreutdanning er satt i noe videre system.

To av tre rektorer peker på skolens økonomi som aktuell hindring for videreutdanning. Mange mener også at lærerne ikke har tid til å ta videreutdanning og de peker på vansker med å få tak i vikar. Hovedbildet er at rektorer peker på skoleøkonomi, lærernes tid, samt vikarproblemer, når de skal angi aktuelle hindringer for videreutdanning.

I både grunnskolen og videregående opplæring mener både rektorene og lærerne at det er stort videreutdanningsbehov i fagene matematikk, norsk, engelsk og natur/realfag.

Basert på både rektorundersøkelsene og lærerundersøkelsene finner vi at behovet for videreutdanning er stort, både i grunnskolen og i videregående skole. Behovet synes å være aller størst for grunnskolelærere i matematikk.

Resultatene peker klart i retning av at videreutdanning av lærere på mange skoler ikke planlegges på langt sikt og lærernes svar på en rekke spørsmål om kunnskapsdeling på skolen deres viser videre at det på mange skoler bare i beskjeden grad skjer kunnskapsdeling når lærere har vært på videreutdanning. Det ser ut til at videreutdanning som oftest er en individuell affære. Derfor kan man muligens stille seg litt skeptisk overfor i hvilken grad videreutdanningstiltakene vil få de ønskede effekter. Wahlgren (2009) hevder således at manglende kunnskapsdeling og samarbeid om å bruke det som blir lært gir mindre overføring og dermed mindre utbytte for skolenes praksis.

Kapittel 2. Innledning

2.1 Bakgrunn

Lærernes betydning for elevens læring er godt dokumentert (for oversikt, se Gustafsson og Myrberg 2002). I en kvalitativ tilnærming har Laursen (2004) undersøkt hva som kjennetegner en god lærer. Han finner at de gode lærerne er mer dedikerte; de vil noe med det å være lærer, de formidler til elevene at faget har stor verdi, de samarbeider mer med andre lærere og de tar i større grad ansvar for egen faglige utvikling. Det er bred enighet om at lærernes formelle faglige kompetanse har en egen effekt på elevenes læringsutbytte, selv om studier tyder på at styrken på effekten kan variere mellom fag og at den ikke øker proporsjonalt med nivået på lærerens faglige kompetanse (Darling-Hammond 2000, Monk 1994, Falck og Naper 2008). Hægeland m.fl. (2004, referert i Hagen & Nyen 2009) finner imidlertid at effekten av lærerens fagkompetanse forsvinner når det kontrolleres for elevenes sosiale bakgrunn. Men dette kan skyldes at mange av de beste lærerne søker seg til skoler med ressurssterke elever. Samlet sett er det godt belegg for å hevde at å investere i lærernes formelle faglige kompetanse er en investering i framtidige elevers læringsutbytte.

2.2 Kompetanse for kvalitet

I grunnskolen – også på ungdomsskolen – kan lærere som har tatt lærerskolen undervise i fag hvor de ikke har studiepoeng. I prinsippet kan en lærer uten studiepoeng i faget gi god undervisning, men det er rimelig å anta at undervisningen ville blitt bedre dersom hun eller han fikk videreutdanning. Videreutdanning gir pr. definisjon uttelling i studiepoeng. Når vi i denne rapporten bruker begrepet 'formell kompetanse' mener vi kompetanse basert på offentlig sertifisert og godkjent utdanning (eksamensbevis), målt i grunnfag, årsheter, vekttall og studiepoeng, etc.

I St.melding nr. 31 (2007-2008) *Kvalitet i skolen* legges det grunnlag for en ny statlig satsing på kompetanseutvikling etter at strategien *Kompetanse for utvikling* er avsluttet. Den nye strategien bærer navnet *Kompetanse for kvalitet – Strategi for videreut-*

*danning av lærere*¹. Mens den forrige reformen i stor grad fremmet etterutdanning (kortere kurs og samlinger) initiert av skoleeierne, skal *Kompetanse for kvalitet* fremme formell videreutdanning på universitets- og høgskolenivå som gir studiepoeng (Hagen og Nyen 2009, Strategien side 3).

En viktig målsetning for reformen er å legge til rette for et varig system for videreutdanning (Strategien, side 3). På sikt må det være et mål at alle lærere får tilbud om videreutdanning som følge av nasjonale eller lokale tiltak (Strategien, side 5). Satsingen vil omfatte både de som ikke har fordypning i faget fra tidligere, de som har noe fordypning, og de som eventuelt vil la videreutdanningen inngå i en mastergrad. Videreutdanningen skal være knyttet til de prioriterte fagene og emnene og studiene skal gi solid faglig og didaktisk kompetanse i faget (Strategien side 6). Prioriterte fag i perioden 2009-2012 er norsk/samisk, matematikk og engelsk (fortrinnsvis på ungdomstrinnet), rådgivning og praktisk-estetiske fag, samt leseopplæring (fortrinnsvis barnetrinnet), og økt kompetanse for lærere i andre fag (fysikk, kjemi, yrkesfaglige programfag) ut fra lokale og nasjonale behov (fortrinnsvis for lærere i videregående opplæring (Strategien, side 14,15).

For 2011 hadde regjeringen satt av ca. 300 millioner til ordningen, herunder ca. 200 millioner til vikarer, som til sammen skulle finansiere 2500 studieplasser (www.utdanningsforbundet.no). Det viste seg imidlertid at av de 4000 lærerne som søkte om disse studieplassene, var det i 2011 bare 1500 som begynte. Bakgrunnen ser ut til å være at skoleeier/kommunene ikke i tilstrekkelig grad vil være med å betale sin del av regningen (Østtveit 2011).

Systemet for videreutdanning forutsetter at staten finansierer utvikling av noen studietilbud, men man kan også velge å benytte andre ordinære studietilbud. I tillegg må de som deltar i videreutdanning frigjøres fra deler av sine ordinære oppgaver. Den opprinnelige fordelingsnøkkelen var at staten skulle dekke 40 prosent, lokal arbeidsgiver (kommunen) 40 prosent og de resterende 20 prosent skulle dekkes av lærerne selv (Strategien side 13). Etter forslag fra

¹

http://www.regjeringen.no/upload/KD/Vedlegg/Grunnskole/Kompetansforkvalitet2009_endelig.pdf

kunnskapsministeren er nå fordelingsnøkkelen endret til at Staten og lærerne selv tar en større andel (50 % - 25 % - 25 %).

2.3 Problemstillinger

Temaet for denne rapporten er behovet for videreutdanning blant lærere. Vi har kartlagt lærernes egen opplevelse av behov for videreutdanning. I løpet av høsten 2011 har 3.157 lærere i grunnskolen og 3.103 lærere i videregående skole besvart et webbasert spørreskjema der vi har kartlagt:

- i hvilke fag lærerne underviser
- i hvilke fag de oppgir å ha behov for videreutdanning
- i hvilken grad det eventuelle behovet for videreutdanning knyttes til oppgradering av faglig kompetanse, bedre kjennskap til forskjellige undervisningsmetoder, elevvurdering som fremmer læring i dette faget og; tilpasset undervisning

I tillegg til lærer-studien, har rektorer ved 453 grunnskoler og 159 videregående skoler besvart et kort spørreskjema der de gir sitt bilde av behovet for videreutdanning. Disse resultatene presenteres i kapittel 8. Vi er naturligvis interessert i hvorvidt lærernes vurdering av behovet for videreutdanning stemmer overens med rektorenes vurderinger.

I prinsippet har vi fem responderende utvalg, som belyser temaet for rapporten:

- Lærere grunnskolen
- Lærere videregående skole studieforberedende programmer
- Lærere videregående skole yrkesfaglige programmer
- Rektorer grunnskolen
- Rektorer videregående skoler

I presentasjonen av resultatene vil vi først se på grunnskolen, deretter videregående skoler studieforberedende programmer, samt videregående skoler yrkesfaglige programmer, og til slutt resultatene fra rektorstudiene.

2.4 Tidligere studier

2.4.1 Grunnskolen

Ved lærerutdanningen kan studentene velge fordypning innenfor basisfagene. Mange spesialiserer seg videre gjennom å ta ekstra studiepoeng etter lærerskolen. Matematikkfaget har tidligere pekt seg ut som et problemområde blant elever i grunnskolen (TIMSS-rapporten, PISA). Dårlige matematikkunnskaper fra grunnskolen trekker elevene med seg videre i sine utdanningsløp. Det er logisk at dette får konsekvenser for senere studie-valg og yrkesvalg som igjen får konsekvenser på samfunnsnivå gjennom kompetanseprofilen til den yrkesaktive befolkningen.

Det ble tidligere ikke stilt krav om at lærere i grunnskolen skulle ha fordypning i de fagene de underviste i. Men fra 2008 ble det stilt krav om at alle nytilsatte lærere i ungdomsskolen som skulle undervise i norsk, engelsk eller matematikk, skulle ha fordypning tilsvarende minst 60 studiepoeng i faget. Et uttalt delmål i *Kompetanse for kvalitet*-strategien er å øke kompetansen i fagene norsk/samisk, matematikk og engelsk på ungdomstrinnet i grunnskolen (Strategien side 15).

Grunnskolelæreres formelle² kompetanse ble sist undersøkt i 2005 (Lagerstrøm 2007). Bare fire prosent hadde ingen formell pedagogisk utdanning. Andelen som hadde fordypning (studiepoeng) i de fagene de underviste i varierte fra 75 prosent for norskfaget til 30 prosent for Heimkunnskap. Andelen som har studiepoeng tilsvarende et grunnfag (60 studiepoeng) var langt lavere; fra 27 prosent i engelsk til bare 14 prosent i matematikk og Heimkunnskap (Lagerstrøm 2007).

Lagerstrøm (2007) viser at blant lærerne som underviser i matematikk øker andelen uten studiepoeng med alder, selv om det er den eldste aldersgruppen som oftest har fordypning i matematikk på minst 60 studiepoeng. Andelen med fordypning er høyest på ungdomstrinnet. Lagerstrøm (2007)

2.4.2 Videregående skole

Lærerne i videregående skole ble sist undersøkt i 2007 (Turmo og Aamodt 2007). I videregående skole lå andelen lærere uten godkjent pedagogisk utdanning på 6 prosent. For å undervise på de studieforberedende programmene kreves det formell utdanning

² Med formell kompetanse menes offentlig sertifisert og godkjent utdanning (eksamensbevis), målt i grunnfag, årsheter, vektall og studiepoeng, etc. i motsetning til erfaringsbasert kompetanse.

på universitet- og høghskolenivå. Det er derfor ikke uventet at lærere som underviser i studieforberedende program langt oftere enn på grunnskolen har studiepoeng i fagene de underviser i: I Norsk hadde 93-97 prosent formell utdanning i faget, i engelsk 95 prosent og i matematikk 92-98 prosent. At ikke alle oppgir at de har formell utdanning i disse undervisningsfagene, skyldes sannsynligvis at de resterende prosentene har eksamener fra tilstøtende fag (litteraturvitere kan undervise i norsk, fysikere kan undervise i matematikk, osv.) Blant de som underviser på yrkesfagene har det store flertall yrkesfaglig bakgrunn og gjerne flere års erfaring fra yrkeslivet. Mange har i tillegg utdanning fra universitet og høghskoler. Lærerne som underviser i fellesfagene på de yrkesrettede programmene har noe lavere utdanning enn de som underviser på de studiespesialiserende programmene (Turmo og Aamodt 2007).

2.4.3 Videreutdanning

Sammenlignet med andre yrkesgrupper tar lærere mye etter- og videreutdanning. I følge Lærervilkårsmonitoren varierte andelen lærere som tok formell videreutdanning mellom 13 og 17 prosent i perioden 2003 til 2008. I 2008 lå andelen på 13 prosent som tilsvarer rundt 18.000 lærere (Hagen & Nyen 2009). Til sammenligning var det 1.500 lærere som tar videreutdanning i regi av *Kompetanse for kvalitet*-reformen i 2011. Dersom målsetning om 2.500 lærere tar videreutdanning i regi av reformen tilsvarer dette litt over tre prosent av lærerne.

Mange lærere i videregående skole ga i 2007 uttrykk for at de har et stort behov for kompetanseheving i pedagogisk bruk av IKT. Generelt sett er lærerne på de yrkesrettede programmene de som i størst grad etterspør kompetanseheving. (Turmo og Aamodt 2007)

Kapittel 3. Metode

Datagrunnlaget i denne rapporten er basert på en spørreskjemaundersøkelse til rektorer og lærere innsamlet gjennom det web-baserte datainnsamlingsprogrammet *Confirm*. Materialet ble samlet inn høsten 2011. Hovedutfordringen har vært å få tilgang til et representativt utvalg av lærere. Den vanlige metoden, å trekke et tilfeldig utvalg blant alle lærere, var ikke mulig, da epostlister for alle lærere ikke finnes. I stedet måtte vi basere utvalget på et tilfeldig utvalg av skoler. Til disse skolene sendte vi en epost med henstilling til rektor om å videresende en vedlagt epost til alle lærerne ved hans/hennes skole. Den vedlagte eposten inneholdt link til en elektronisk spørreskjemaundersøkelse rettet mot lærere i henholdsvis grunnskolen og videregående skole.

Fordelen med denne metoden er at anonymiteten til både lærerne og skolene som deltar ivaretas. Ulempen er at vi har liten kontroll på utvalget. Og at vi er avhengige av både velvillige rektorer og velvillige lærere. Dersom halvparten av rektorene videresender skjema til sine lærere, og halvparten av lærerne besvarer skjemaet, betyr dette at 25 prosent av bruttoutvalget besvarer.

En annen utfordring ved denne metoden, er at vi ikke kjenner størrelsen på brutto-utvalget av lærere som får tilsendt skjemaet. For å løse dette, ba vi rektorene returnere eposten, og oppgi hvor mange lærere hun/han hadde videresendt mailen til. De besvarte også et par spørsmål knyttet til videreutdanning ved sin skole. Svarene fra til sammen 453 rektorer ved grunnskolene og 159 rektorer ved de videregående skolene, der rektorene videresendte mailen til sine lærere, er presentert i kapittel 8.

Skjemaene til grunnskolelærere og videregående skolelærere er likt konstruert, men tilpasset de ulike undervisningsfagene. I prinsippet kan undersøkelsen deles i tre forskjellige skjemaer: ett til grunnskolelærere, ett til lærere på studiespesialiserende programmer samt de som underviser i fellesfag på yrkesfaglige programmer, og ett til lærere på yrkesfaglige programmer. I analysene skiller vi mellom grunnskolelærere og videregående skole-lærere, og for videregående lærere skilles det i tillegg mellom lærere i yrkesfag og allmennfag/fellesfag.

Analysene er gjort i SAS/SPSS.

3.1 Populasjon – bruttoutvalg og responderende utvalg

Til sammen er det nesten hundre tusen hel- og deltidsansatte lærere som arbeider i den norske skolen. Årskullene ruller først gjennom grunnskolens ti klassetrinn, deretter går de fleste elevene tre - fire år på videregående skole. I norske skoler er det mer enn dobbelt så mange grunnskolelærere som videregående skolelærere. Våre omtrentlige beregninger tyder på at det i grunnskolen i gjennomsnitt er rundt 23 lærere pr. skole, mens det i den videregående skolen er omtrent 73 lærere pr. skole. Grunnskolene er altså mindre, i tillegg til at årskullene går der lenger. Det er derfor langt flere grunnskoler (nesten 3000), enn videregående skoler (nesten 350) i dagens Norge.

3.1.1 Utfordringer under datainnsamlingen

Vi møtte to hovedtyper av utfordringer underveis i datainnsamlingen som bidro til lavere svarprosent. For det første viste det seg at lærere tydeligvis utsettes for svært mange spørreskjemaundersøkelser i tillegg til at deres hverdag som lærer oppleves som krevende. For det andre hadde vi ikke direkte tilgang til lærernes adresser, noe som måtte løses gjennom indirekte datafangst.

Fordi vi måtte basere utvalget av lærere på et tilfeldig utvalg av skoler, var vi helt avhengig av velvillige rektorer. For at lærerne overhodet skulle få tilsendt skjemaet, var vi avhengig av at rektorene sendte skjemaet videre til sine lærere. Det var det langt fra alle som gjorde.

Tilbakemeldingene vi fikk tydet på at mange lærere og rektorer befinner seg i en konstant tidsklemme³. Videre var det mange som ga uttrykk for at skolesektoren hadde vært gjenstand for svært mange undersøkelser og evalueringer de siste årene, og mange var kort og godt lei av å fylle ut skjemaer. Og som en rektor melder: *Dette er den andre undersøkelsen vår skole har blitt trukket ut til bare i løpet av denne uka. Vi ønsker å slippe denne gangen da denne høsten er uvanlig travel ved vår skole.*

Vi tror særlig innsamlingsdesignet, der svarprosenten avhenger av både rektors og lærers villighet har vært hemmende for svarprosenten. Det viste seg også at mange rektorer fikk datatekniske problemer; enten når de skulle returnere mailen med utfylt skjema til oss, eller når de skulle videresende mailen til lærere, på grunn av ulike systemer som kanskje ikke er fullt ut kompatible på vedlegg. Av de rektorene vi fikk svar fra hadde vi kontakt med omtrent halvparten fordi de hadde slike problemer.

Vi startet med å sende skjema til rektorene ved et lite utvalg av grunnskoler (trukket i SPSS fra liste over alle grunnskoler) for å sjekke innsamlingsdesignet. Etter fjorten dager hadde kun 23 prosent av grunskolerektorene videresendt mailen. For at vi i det hele tatt skulle kunne beregne svarprosenter, hadde vi bedt rektorene om svarte om å rapportere til oss hvor mange lærere de videresendte skjemaet til. De tidlige beregningene viste at 38 prosent av lærerne som hadde mottatt skjemaet, besvarte, noe som tilsvarer et responderende utvalg på under ti prosent av bruttoutvalget (23 prosent av rektorene * 38 prosent av lærerne = 8,74).

I sin studie av lærere i videregående skole hadde også NIFU, i likhet med Oxford Research, først trukket et tilfeldig utvalg skoler, men fant underveis ut at de måtte sende sitt elektroniske skjema til alle videregående skoler i landet⁴. I likhet med NIFU erfarte vi at det var vanskelig å få inn svar fra rektorer og lærere.

3.1.2 Utvalg og svarprosenter

For å gjøre en lang historie kort, besluttet vi å følge NIFUs strategi, og sendte skjema til alle de videregående skolene, og 42 prosent av grunnskolene⁵. Fordi vi ikke har lister over populasjonen av lærere på skolene som danner bruttoutvalget, blir beregningene omtrentlige:

Tabell 1: Populasjon og bruttoutvalg

	Populasjon skoler (2008)	Utvalg skoler	Omtrentlig populasjon lærere	Omtrentlig forhold lærer/skole	Omtrentlig brutto utvalg lærere	Lærere som fikk videresendt skjema fra sin rektor
Grunnskole	2909*	1212	66500	Ca. 23	27.600	9248
Videregående	345	345	25000	Ca. 73	25.100	8881

Kilde: Oxford Research AS og Aarhus Universitet

*Skoler som oppga at de ikke har elever er tatt ut av populasjonen

På grunn av de nevnte datatekniske problemene ba vi samtidig rektorene – i likhet med lærerne – svare i *Confermit*, i stedet for å returnere vår mail. Vi mistet da muligheten til å holde oversikt over hvilke rektorer som hadde sendt skjemaet videre til lærerne. Det ble dermed ikke mulig med strategisk purring av rektorer som hadde glemt å sende spørreskjema videre. En uke før vi lukket undersøkelsen ble det derfor kun sendt ut en *påminnelse* til alle rektorene, der vi takket de som allerede hadde videresendt skjema, samtidig som vi ba de som ikke hadde videresendt om å gjøre det. Påminnelsemailen fungerte også som informasjon om at undersøkelsen ville lukkes søndag 6. november.

Utvalgsmetoden var ganske sikkert hemmende for svarprosenten. Først var vi avhengige av at rektorene svarte og at de videresendte internettskjemaet til lærerne. Deretter var vi avhengige av at lærerne svarte. Lærere som ikke har fått tilsendt skjemaet kan heller ikke besvare det. Vi regner derfor to svarprosenter: En for skoler/rektorer: Hvor store andeler av rektorene har videresendt skjemaet? Og en for lærerne: Hvor store andeler av lærerne, som har fått tilsendt skjemaet, har besvart?

³ Jvnf. Aftenposten artikkel av M. Strand & J. Gimmedstad 27.oktober 2011: 'Jobber for hardt – tjener for lite', med referanser til Stami-undersøkelsen fra 2011 som viser at over 60 prosent av lærere med lærerskole sier de opplever at de ofte, meget ofte eller alltid opplever at de har for mye å gjøre.

⁴ NIFU- skjemaet lå ute i tre måneder, og det ble sendt ut flere puringer. NIFU oppnådde til slutt å få svar fra 35 prosent av skolene, og blant skolene som deltok var svarprosenten godt under 50 prosent (Turmo & Aamodt 2007).

⁵ Vi har sjekket – og funnet – at utvalget av grunnskoler er representative for alle grunnskoler i Norge etter skolestørrelse og geografisk plassering.

Tabell 2: Svarprosjenter

	Utsendelse	Påmin- nelse	Lukking	Svar prosent rektorer	Svar-prosent Lærere
Grunnskoler	(21 sept.) 17-18 okt.	1. nov.	6. nov.	37 %	35 %
Videregående skoler	17-18 okt.	1. nov.	6. nov.	46 %	35 %
Kilde: Oxford Research AS og Aarhus Universitet					

Bortsett fra for test-utvalget til grunnskolelærerne, lå undersøkelsen ute i ca. tre uker. Fordi vanlige purrerutiner ikke var mulig, hadde det liten hensikt å la skjemaet ligge ute særlig lenger. Det internettbaserte skjemaet var med andre ord tilgjengelig for de fleste rektorene/lærerne i en snau måned høsten 2011. En uke etter at alle rektorene (ikke lærerne – i og med at vi ikke kunne forvente at rektorene skulle administrere purring til sine lærere) hadde mottatt purringen, hadde 37 prosent av grunnskolerektorene og 46 prosent av videregående skole rektorene videresendt sine skjemaer. På bakgrunn av deres opplysninger om hvor mange av sine lærere de hadde videresendt skjemaet til, kunne vi beregne at 35 prosent av lærerne, både i grunnskolen og i videregående skole, som mottok skjemaet, besvarte det. På bakgrunn av tilbakemeldingene underveis – der lærere og rektorer rapporterte om en stor undersøkelses-tretthet blant skolens personell, er vi rimelig fornøyd med dette. Dette innebærer at vi har fått følgende responderende utvalg:

Tabell 3: Responderende utvalg.

	Rektorer	Lærere
Grunnskoler	N=453	N=3157
Videregående skoler	N=159	N=3103 (hvorav 1657 allmennfag /fellesfag, 1344 yrkesfag)
Kilde: Oxford Research AS og Aarhus Universitet		

I prinsippet utgjør dette fem utvalg: rektorer grunnskolen, rektorer videregående skole, lærere grunnskolen og lærere som underviser på henholdsvis yrkesfag og studieforberedende fag.

3.2 Spørreskjemaet

Studien tar i prinsippet utgangspunkt i fem forskjellige utvalg, med tilsammen fire forskjellige datafiler. Enhetene i studien er fordelt på to hovedgrupper: rektorer og lærere.

3.2.1 Rektorskjema

Rektorer i videregående skole og rektorer i grunnskolen har besvart samme skjema (se vedlegg 2), men av praktiske årsaker er materialet fordelt på to datafiler. Dette for å holde oversikt over hvor mange rektorer ved henholdsvis grunnskolen og videregående skole som sendte skjemaet videre til sine lærere (for å beregne svarprosjenter for skoler/rektorer), og hvor mange lærere rektorene sendte skjemaet videre til (for å beregne svarprosjent for lærere). For at vi i det hele tatt skulle kunne si noe om svarprosjenter, var det nødvendig å få tilbakemelding fra rektorene med disse opplysningene.

I tillegg har vi stilt rektorene noen få spørsmål om deres vurderinger av behovet for videreutdanning blant deres lærere. De ble også bedt om å liste opp de fagene de mente sine lærere hadde størst behov for videreutdanning.

Som tidligere nevnt var innsamlingsdesignet helt avhengig av rektorene. Det ble derfor lagt vekt på at skjemaet til rektorene skulle være så kort og enkelt som mulig, slik at det ikke skulle framstå som en tidkrevende oppgave ved siden av at videreforsendelsen av email-vedlegget til lærerne.

3.2.2 Lærerskjema

Lærerskjemaene inneholder mange like spørsmål, men er spesialtilpasset henholdsvis lærere i grunnskolen, lærere på yrkesfag og lærere på studiespesialiserende fag. Materialet er samlet på to ulike filer; en til lærere i grunnskolen og en til lærere i videregående skole (se vedlegg 3 og 4).

Vi har ingen annen kontroll med hvilke lærere som har mottatt forespørsel om å delta i undersøkelsen enn tilbakemeldingen fra rektorene. Svarene kan ikke knyttes til hverken individ eller skole.

Tema for skjemaet, lærenes behov for videreutdanning, kan gjøres mer eller mindre komplekst ut fra hvor detaljert man ønsker å gå inn i fagene. Utvalgenes størrelse begrenser imidlertid hvor detaljert det er hensiktsmessig å gå. Særlig på små fag vil eventuelle representativitetsproblemer slå sterkt ut. Selv med så store utvalg som vi har i denne studien, er det fortsatt relativt få lærere som underviser i de små fagene. Et hovedprinsipp er også at store kategorier gir et grovere, men riktigere anslag enn små detaljerte kategorier, som gir økt sannsynlighet for utvalgsskjevheter.

3.2.3 Seleksjonsfeil

I analysen av materialet viste det seg dessverre at det har sneket seg inn en seleksjonsfeil i materialet som omfatter yrkesfagene på videregående skole. Etter seleksjonen der yrkesfaglærere med fordypning krysser av for hvilke fag de har fordypning i, er 'seleksjon slutt' falt ut i overgangen fra originalskjema til Confirmat-skjema. Dessverre ble ikke dette oppdaget i de mange testkjøringene av skjemaene. Dette innebærer at spørsmål om behov for videreutdanning ikke er blitt stilt til alle yrkesfaglærere.

3.3 Representativitet

For å sjekke om lærerne som har besvart skjemaet er representative, og for eventuelt å legge inn vektorer for å øke representativiteten, har vi tentativt sammenlignet det responderende utvalget av lærere med populasjonen på variablene skolestørrelse og geografi. I det følgende forutsetter vi at fordelingen av lærere omtrent tilsvarer fordelingen av elever.

3.3.1 Geografi

Den eneste måten vi kan undersøke om lærerne i utvalget er landsrepresentative i forhold til hvor skolene deres ligger, er å sammenligne forholdstallene basert på henholdsvis elever og lærere. Vi forventer at forholdstallet beregnet ut fra populasjonen av elever ikke avviker for mye fra forholdstallet for de responderende lærerne. Først skal vi undersøke om våre responderende lærere er rimelig likt fordelt over landet sammenliknet med populasjonen av elever:

Tabell 4: Populasjonen av elever og responderende utvalg av lærere etter landsdel:

Landsdel	Grunnskole		Videregående skole	
	Populasjon Andel elever	Respondenter Andel lærere	Populasjon Andel elever	Respondenter Andel lærere
Østlandet	47	46	47	50
Sørlandet	6	7	6	11
Vestlandet	28	29	28	20
Trøndelag	11	9	9	7
Nord-Norge	10	9	10	14
Sum	102	100	100	101
Kilde: Oxford Research AS og Aarhus Universitet				

Tabell 4 viser vi at andelen grunnskoleelever i de ulike landsdelene er tilnærmet helt lik andelen responderende grunnskolelærere i de samme landsdelene. Dette tyder på at vårt responderende utvalg av grunnskolelærere er representative i forhold til hvor i landet skolen de underviser ved ligger.

Det er litt større forskjeller når vi sammenligner populasjonen av videregående-elever og det responderende utvalget av lærere på videregående skoler. I følge tabellen over kan det se ut som om lærere fra Østlandet, Sørlandet og Nord-Norge kan være litt overrepresenterte, mens lærere fra Vestlandet og Trøndelag er litt underrepresenterte. Forskjellene er imidlertid ikke så store at vekting skulle være nødvendig.

3.3.2 Skolestørrelse

Igjen må vi sammenlikne to ulike måleenheter: de responderende lærerne mot populasjonen av elever – og forutsette at forholdstallet lærer/elev er rimelig jevnt på små og store skoler. Dette er imidlertid slett ikke sikkert, det er for eksempel mulig at små skoler har færre elever pr lærer enn store skoler, eller at de største skolene har flere deltidsansatte lærere. Vi kan bare gjøre omtrentlige overslag. De videregående skolene er større enn grunnskolene, og vi benytter derfor ulikt elevtall når vi inndeler i skolestørrelse. Først skal vi se på grunnskolen. Tilsvaret forholdstallet mellom lærere i grunnskolen som underviser på henholdsvis små og store skoler sånn omtrentlig forholdstallet mellom grunnskoleelevene?

Tabell 5: Sammenlikning av fordeling etter skolestørrelse i populasjonen av grunnskoleelever og i det responderende utvalg av grunnskolelærere (N=3157). Prosent:

Skolestørrelse etter elevtall:	Populasjon elever prosent (antall)	Responderende lærere prosent
1-29	1 (3.809)	3
30-99	7 (70.291)	10
100-199	16 (98.710)	21
200-299	22 (131.458)	20
300-399	27 (160.970)	26
400-499	16 (97.191)	10
500-599	10 (58.459)	6
600-850	3 (16.507)	5
Totalt:	102 (607.395)	101
Kilde: Oxford Research AS og Aarhus Universitet		

Tabell 5 viser at de responderende lærerne i grunnskolen dekker alle skolestørrelser. Andel responderende lærere samsvarer best med andel elever i de middelsstore skolene (200-400 elever), der det også går flest elever. Dersom forholdstallet mellom elever og lærere er likt på små og store skoler, er lærere fra små skoler litt overrepresenterte, mens lærere fra større grunnskoler, bortsett fra de største, litt underrepresenterte. Imidlertid, vi kan ikke forvente fullt samsvar mellom forholdstall elev lærer etter skolestørrelse, og tallene over gir ikke grunnlag for vektingsprosedyrer.

Til slutt skal vi sammenlikne det responderende utvalget av lærere i de videregående skolene med populasjonen av elever på skoler av ulik størrelse:

Tabell 6: Sammenlikning av fordeling etter skolestørrelse i populasjonen av elever i videregående skoler og i det responderende utvalg av lærere i videregående skoler (N=3103). Prosent:

Skolestørrelse etter elevtall:	Populasjon elever prosent (antall)	Responderende lærere prosent
1-199	4 (6461)	9
200-399	13 (23846)	16
400-599	25 (44804)	26
600-799	21 (37365)	17
800-999	15 (27822)	14
1000+	22 (40152)	17
Sum	100 (180450)	99
Kilde: Oxford Research AS og Aarhus Universitet		

Når vi sjekker representativiteten for det responderende utvalget av lærere i videregående skoler opp mot populasjonen av elever i videregående skole, finner vi samme tendens som når vi så på grunnskolen: Det er ved de små skolene at andelen responderende lærere er høyere enn andelen populasjonen av elever, mens andelen responderende lærere på større skoler er lavere enn populasjonen av elever. Vi har ingen fasit som kan si om dette er rimelig. Men det er mulig at dette skyldes at det er flere elever pr. lærere på store skoler. Det at vi finner samme mønster på både grunnskoler og videregående skoler, gir ekstra grunn til å feste lit til materiales representativitet. Vi finner ikke holdepunkt for at det er nødvendig å vekte materialet, verken etter skolestørrelse eller geografi.

Kapittel 4. Lærerne i utvalget

4.1 Kjønn og alder

I dette kapittelet vil vi presentere noen bakgrunnsopplysninger vedrørende de deltagende lærerne fra grunnskole og videregående opplæring. Det dreier seg blant annet om kjønn, alder, bosted, ansiennitet, utdanningsbakgrunn og deltakelse i videreutdanning, etc.

Tabell 7: Kjønnfordeling blant deltakere fra grunnskolen og videregående opplæring

	Grunnskole	Videregående opplæring	Grunnskole	Videregående opplæring
Mann	777	1453	25	47
Kvinne	2380	1650	75	53
Totalt	3157	3103	100	100
Kilde: Oxford Research AS og Aarhus Universitet				

Kjønnfordelingen blant lærerne som deltar i spørreundersøkelsen er stort sett lik den generelle kjønnfordelingen i grunnskole- og videregående opplæring. Nøkkeltall fra skoleporten (www.utdanningsdirektoratet.no) viser at i 2010/2011 var det henholdsvis 74 % kvinner og 26 % menn blant lærerne i grunnskolen, og kjønnfordelingen blant deltakerne i denne undersøkelsen er tilnærmet lik; 75 % kvinner og 25 % menn. I forhold til lærerne i videregående opplæring viser nøkkeltallene fra 2010/2011 en fordeling på 51 % menn og 49 % kvinner, mens tallene fra gjeldende undersøkelse viser 53 % menn og 47 % kvinner. Tabell 10 viser lærernes aldersfordeling:

Tabell 8: Alder fordelt på lærere i grunnskolen og lærere i videregående opplæring. Prosentverdier

	Grunnskolen	Videregående opplæring
Under 30 år	9	5
30 – 39 år	29	19
40 – 49 år	28	30
50 – 59 år	24	32
60 år og eldre	10	15
Totalt antall	3157	3103
Kilde: Oxford Research AS og Aarhus Universitet		

Rundt 80 % av de deltagende lærere i grunnskolen og videregående opplæring er mellom 30 og 59 år. I tillegg er det et lavere antall lærere under 30 år i videregående opplæring (5 %), sammenlignet med lærerne i grunnskolen (9 %). På den annen side er det en større andel av eldre lærere (60 år eller eldre) i videregående opplæring (15 %), sammenlignet med lærerne i grunnskolen (10 %).

Bortimot halvparten av lærerne i videregående opplæring er 50 år eller eldre (47 %). Det svarer ganske godt med tallene fra en tidligere undersøkelse av lærere i videregående opplæring, som viste at nærmere halvparten av lærerne var 50 år eller eldre.⁶

4.2 Ansiennitet

Slik det fremkommer i tabell 9, så er det relativt få av lærerne i grunnskolen og videregående opplæring som har jobbet som lærer i mindre enn 3 år (8 %). Ellers fordeler lærernes ansiennitet seg jevnt over de ulike aldersgruppene. Relativt mange har vært yrkesaktive lærere i mer enn 20 år. Det dreier seg om 31 % av lærerne i videregående opplæring, og 26 % av lærerne i grunnskolen.

⁶ Turmo, A og Aamodt, Per. O. (2007). Pedagogisk og faglig kompetanse blant lærere i Videregående opplæring – en kartlegging. NIFU STEP.

Tabell 9: Hvor lenge har du jobbet som lærer?

	Antall		Prosent	
	Grunnskole	Videregående opplæring	Grunnskole	Videregående opplæring
Under 1 år	98	101	3	3
1 – 2 år	145	159	5	5
3 – 5 år	430	492	14	16
6 – 10 år	558	546	18	18
11 – 15 år	665	431	21	14
16 – 20 år	436	407	14	13
Over 20 år	824	965	26	31
Totalt	3156	3101	100	100

Kilde: Oxford Research AS og Aarhus Universitet

Slik tabell 10 nedenfor viser, er det prosentvis dobbelt så mange av de deltagende lærerne fra grunnskolen (35 %), som var yngre enn 25 år da de først begynte som lærer, sammenlignet med lærerne fra videregående opplæring (15 %). Når det er sagt, er det betydelig flere av lærerne i videregående opplæring (47 %) som var 30 år eller eldre da de først begynte som lærer, sammenlignet med lærerne i grunnskolen (27 %). Den nevnte forskjellen kan sannsynligvis skyldes ulik utdanningsbakgrunn blant lærerne i grunnskolen og videregående opplæring.

Tabell 10: Hvor gammel var du da du begynte som lærer?

	Antall		Prosent	
	Grunnskole	Videregående opplæring	Grunnskole	Videregående opplæring
Under 25 år	1090	459	35	15
25 – 29 år	1197	1170	38	38
30 – 39 år	603	939	19	30
40 – 49 år	230	418	7	13
50 – 59 år	27	98	1	3
60 år og eldre	6	26	0	1
Totalt	3153	3101	100	100

Kilde: Oxford Research AS og Aarhus Universitet

Tabell 11 viser at nesten 3/4 av respondentene fra videregående opplæring har hatt andre yrker enn læreryrket, mens det samme gjelder godt halvdel av lærerne fra grunnskolen.

Tabell 11: Har du hatt andre yrker enn læreryrket?

	Antall		Prosent	
	Grunnskole	Videregående opplæring	Grunnskole	Videregående opplæring
Nei	1410	2276	45	27
Ja	1747	827	55	73
Totalt	3157	3103	100	100

Kilde: Oxford Research AS og Aarhus Universitet

4.3 Bostedsfylke

Mange av respondentene fra grunnskolen har bolig i Akershus (12 %), Rogaland (11 %), Oslo (9 %), og Hordaland (9 %). De øvrige fylkene er representert av 3- til 5 % av lærerne i grunnskolen.

Av de deltagende lærerne fra videregående opplæring er det særlig mange som har bolig i Akershus (14 %), Oslo (10 %), Nordland (10 %), og Hordaland (9 %). De enkelte øvrige fylker er representert av 1- til 6 % av lærerne i videregående opplæring. Akershus, Oslo og Hordaland er fylker som er godt representert blant lærerne fra både grunnskolen og videregående opplæring.

Tabell 12: Hvilket fylke bor du i?

	Antall		Prosent	
	Grunnskole	Videregående opplæring	Grunnskole	Videregående opplæring
Østfold	145	79	5	3
Akershus	372	444	12	14
Oslo	274	303	9	10
Hedmark	118	59	4	2
Oppland	145	148	5	5
Buskerud	172	195	5	6
Vestfold	143	127	5	4
Telemark	83	173	3	6
Aust-Agder	124	154	4	5
Vest-Agder	104	196	3	6
Rogaland	334	184	11	6
Hordaland	288	276	9	9
Sogn og Fjordane	118	31	4	1
Møre og Romsdal	163	122	5	4
Sør-Trøndelag	146	171	5	6
Nord-Trøndelag	146	24	5	1
Nordland	118	301	4	10
Troms	87	70	3	2
Finnmark	77	47	2	2
Totalt	3157	3103	100	100

Kilde: Oxford Research AS og Aarhus Universitet

4.4 Lærernes utdanningsbakgrunn

Det er få av de deltagende lærerne fra grunnskolen og videregående opplæring som ikke har godkjent lærerutdanning.

Blant lærerne fra grunnskolen er det et klart flertall som har allmennlærerutdanning. Dessuten har relativt mange (26 %) PPU/Ped.sem studier fra universitet/høgskole eller en førskoleutdanning. Kun 5 % har en faglærerutdanning.

Blant lærerne fra videregående opplæring har de fleste, eller godt over halvparten PPU/Ped.sem studier fra universitet/høgskole. Det viser seg imidlertid at de fleste tilfellene er lærere som underviser i studieforberedende utdanningsprogram, hvor 73 % av lærerne har denne utdanningsbakgrunnen, mens det samme gjelder kun for 29 % av lærerne som underviser i yrkesfaglige utdanningsprogram.

I tillegg er det relativt mange av lærerne i videregående opplæring (13 %) med PPU/Ped.sem som har yrkesfaglig bakgrunn, men i dette tilfellet dreier det seg nærmest utelukkende om lærere som underviser i yrkesfaglige utdanningsprogram (27 %). Det samme gjelder kun 1 % av lærerne i studieforberedende utdanningsprogram.

Tabell 13: Hva slags formell undervisningskompetanse har du?

	Antall		Prosent	
	Grunnskole	Videregående opplæring	Grunnskole	Videregående opplæring
Har ikke godkjent lærerutdanning	80	166	3	5
Førskoleutdanning	333	33	11	1
Allmennlærerutdanning	1917	197	61	6
PPU/Ped.sem med studier fra universitet/høgskole	465	1652	15	53
PPU/Ped.sem med yrkesfaglig bakgrunn)	16	388	1	13
5-årig integrert lærerutdanning	100	78	3	3
Faglærerutdanning	165	271	5	9
Yrkesfaglærerutdanning	13	200	0	6
Annen godkjent lærerutdanning	68	118	2	4
Totalt	3157	3103	100	100
Kilde: Oxford Research AS og Aarhus Universitet				

Lærerne er også blitt spurt om de har tatt undervisningsrelevant videreutdanning etter de begynte som lærer, jfr. tabell 14.

Tabell 14: Har du tatt undervisningsrelevant videreutdanning (dvs. som gir studiepoeng) etter du begynte som lærer?

	Antall		Prosent	
	Grunnskole	Videregående opplæring	Grunnskole	Videregående opplæring
Nei	1256	1167	40	38
Ja	1876	1894	59	61
Vet ikke	25	42	1	1
Totalt	3157	3103	100	100

Kilde: Oxford Research AS og Aarhus Universitet

Omkring 60 prosent av de deltakende lærere fra grunnskolen og videregående opplæring har tatt videreutdanning etter de begynte som lærer. En del deltar dessuten i skoleåret 2011-2012 i videreutdanningstilbud som gir uttelling i form av studiepoeng, jfr. tabell 15.

Tabell 15: Deltar du i skoleåret 2011-2012 i videreutdanningstilbud som gir uttelling i form av studiepoeng?

	Antall		Prosent	
	Grunnskole	Videregående opplæring	Grunnskole	Videregående opplæring
Nei	2739	2556	87	82
Ja	389	515	12	17
Vet ikke	29	32	1	1
Totalt	3157	3103	100	100

Kilde: Oxford Research AS

Det er prosentvis litt flere av de deltakende lærerne fra videregående opplæring som deltar i videreutdanningsstilbud i dette skoleåret (17 %), sammenlignet med lærerne fra grunnskolen (12 %). Tabell 16 viser hvilke typer videreutdanningstilbud det dreier seg om.

Tabell 16: Hvilken type videreutdanning tar du? Flere kryss er mulig

	Antall		Prosent av alle lærere	
	Grunnskole	Videregående opplæring	Grunnskole (N=3.157)	Videregående Opplæring (n= 3.103)
Videreutdanning i regi av 'kompetanse for kvalitet. Strategi for videreutdanning av lærere'	98	76	3	2
Videreutdanning i regi av skolen/skoleeier	82	108	3	3
Videreutdanningstilbud jeg tar på eget initiativ på fritiden	195	300	6	10
Annen videreutdanning	31	62	1	2
Totalt	406	546	13	17

Kilde: Oxford Research AS og Aarhus Universitet

Det er få av de deltakende lærerne fra grunnskole (3 %) og videregående opplæring (2 %) som deltar i videreutdanning i regi av "Kompetanse for kvalitet. Strategi for videreutdanning av lærere". De fleste av lærerne som deltar i videreutdanning, grunnskolen (6 %) og videregående skole (10 %), oppgir at de deltar i videreutdanningstilbud på fritiden, etter eget initiativ.

Lærerne som har oppgitt at de deltar i videreutdanningstilbud som gir uttelling i form av studiepoeng, er også blitt spurt om de mottar noen form for økonomisk bistand til videreutdanning fra arbeidsgiveren, jfr. tabell 17.

Tabell 17: Mottar du noen form for økonomisk bistand til videreutdanning fra din arbeidsgiver?

	Antall	Prosent av lærere som har angitt at de deltar i videreutdanning i 2011 - 2012
--	--------	---

	Grunnskole	Videregående opplæring	Grunnskole	Videregående opplæring
Nei	174	281	45	55
Ja	199	205	51	40
Vet ikke	16	29	4	6
Totalt	389	515	100	100

Kilde: Oxford Research AS og Aarhus Universitet

Halvparten av lærerne i grunnskolen som deltar i videreutdanning i dette skoleåret, oppgir at de mottar økonomisk bistand fra arbeidsgiver. Det er prosentvis litt flere enn lærerne i videregående opplæring har oppgitt (40 %). Generelt kan man imidlertid konstatere at mange av de deltagende lærerne, både fra grunnskole og videregående opplæring, deltar i videreutdanning som de finansierer på egenhånd.

4.5 Sammenlikning med andre studier

I det følgende skal vi først se på våre resultater fra høsten 2011 i lys av resultater fra tilsvarende undersøkelser: SSBs studie *Kompetanse i grunnskolen* fra høsten 2005 (Lagerstrøm 2007) og NIFUs studie *Pedagogisk og faglig kompetanse blant lærere i videregående skole* fra våren 2007 (Turmo og Aamodt 2007).

I og med at studiene er forskjellig designet – blant annet med ulike metoder for å trekke utvalg – kan vi neppe si noe om utvikling over tid. Men vi kan studere mønstre. En sammenlikning er først og fremst interessant for å gi tyngde til funnene; dersom resultatene er rimelig konsistente på viktige variabler, er det grunn til å feste lit til også andre resultater.

Vi skal først sammenlikne resultatene fra SSB 2005 og NIFU 2007 i forhold til hvor mange av lærerne som sier at de har formell pedagogisk utdanning. Vi vil også sammenligne med Lærervilkårsmonitoren (Hagen og Nyen 2009) for å undersøke om andelen som sier de tar formell videreutdanning undervisningsåret 2011-2012 stemmer rimelig godt overens med tidligere funn.

Tabell 18: Andeler som har formell pedagogisk utdanning i grunnskolen og andeler som tar formell videreutdanning pr. år. Grunnskolen, ungdomstrinnet og videregående skole 2011 mot 2005/2007. Prosent

	Grunnskolen 1-10		Ungdomstrinnet 8-10		Videregående skole	
Datainnsamling:	2005	2011	2005	2011	2007	2011
Total N (færre pr. undervisningsfag)	3990	3157	1499	1048	4332	3103
Formell pedagogisk utdanning	96	97	-	98	94	95
Formell videreutd. skoleår 2011-2012	13-17*	12	-	12	13-17*	17**
Har tatt undervisningsrelevant videreutd.	-	59	-	62	-	61***

Kilde: Oxford Research AS og Aarhus Universitet

* Norsk lærervilkårsmonitor gj.snitt for alle lærere 2003-2008.

**På studieforberedende program 14 %, yrkesfag 20 %

***På studieforberedende program 59 %, yrkesfag 63 %

I likhet med sammenlikningsstudiene fra 2005 og 2007, viser også våre tall at de aller fleste, tilnærmet alle, lærere har en eller annen formell pedagogisk utdanning. I følge våre tall hadde 97 prosent i grunnskolen og 95 prosent i videregående skole formell pedagogisk utdanning. På ungdomstrinnene var andelen med pedagogisk utdanning hele 98 prosent. Lærere har forskjellige typer av pedagogisk bakgrunn. Mens de fleste lærere i grunnskolen har allmennlærerutdanning (61 %), har de fleste lærere i videregående skole Pedagogisk seminar med studier fra universitet/høgskole (53 %).

Kapittel 5. Behov blant lærerne i grunnskolen.

5.1 Lærernes undervisningsfag

Tabell 19 nedenfor viser hvilke fag lærere fra grunnskolen underviser i.

Tabell 19: I hvilke(t) av fagene nedenfor underviser du? Flere kryss er mulig. Grunnskolen.

	Antall	Prosent av alle lærere (n = 3.157)
Norsk	2203	70
Matematikk	1971	62
Samfunnsfag	1695	54
Engelsk	1533	49
Naturfag	1471	47
RLE (Religion, livssyn og etikk)	1456	46
Kunst og håndverk	1176	37
Kroppsøving	1146	36
Musikk	846	27
Mat og helse	525	17
Utdanningsvalg	270	9
Tysk	89	3
Spansk	75	2
Fransk	56	2
Andre fremmedspråk	30	1
Samisk	6	0
Finsk	4	0
Russisk	3	0
Annet	484	15
Kilde: Oxford Research AS og Aarhus Universitet		

De fleste fra grunnskolen underviser i fag som norsk og matematikk. Omtrent halvparten underviser i samfunnsfag, engelsk, naturfag og RLE (religion, livssyn og etikk). Det er også en betydelig andel som underviser i kunst og håndverk (37 %) og kroppsøving (36 %).

5.2 Lærernes behov for videreutdanning

Lærerne er blitt spurt om de har behov for videreutdanning som gir studiepoeng i de forskjellige fag. 30 % av lærerne svarer nei på dette spørsmålet, mens 70 % oppgir ett eller flere fag hvor de opplever behov for videreutdanning.

Tabell 20 nedenfor viser hvor mange av lærerne som underviser i et bestemt fag som oppgir at de har behov for videreutdanning i dette faget. De fagene hvor det kun er ganske få lærere som oppgir at de har behov for videreutdanning er ikke tatt med i tabellen. Det gjelder for eksempel fag som russisk og fransk, hvor det er få respondenter.

Tabell 20: Har du behov for videreutdanning (dvs. som gir studiepoeng) i noen av følgende fag? Fordelt på lærere som underviser i de nevnte fag. Grunnskolen.

	Antall lærere som underviser i faget	Antall lærere med behov for videreutdanning	Prosent av lærere som underviser i pålydende fag
Norsk	2.203	803	36
Matematikk	1.971	880	45
Samfunnsfag	1.695	374	22
Engelsk	1.533	629	41
Naturfag	1.471	469	32
RLE (Religion, livssyn og etikk)	1.456	247	17
Kunst og håndverk	1.176	216	18
Kroppsøving	1.146	200	17
Musikk	646	180	21
Mat og helse	525	129	25
Tysk	89	37	42
Spansk	75	58	77
Fransk	56	24	43

Kilde: Oxford Research AS og Aarhus Universitet

For de fag hvor det er mange respondenter er det særlig mange av lærerne som underviser i matematikk og engelsk som opplever et behov for videreutdanning. Det gjelder for henholdsvis 45 % og 41 % av lærerne i matematikk og engelsk. Blant de "mindre" fagene er det særlig mange av lærerne som underviser i spansk, fransk og tysk som opplever et behov for videreutdanning. Det gjelder henholdsvis 77 %, 43 % og 42 % av disse lærerne. En tredjedel av lærerne i naturfag, og godt en femtedel av lærerne i samfunnsfag, opplever også et behov for videreutdanning.

Det er også undersøkt om lærernes behov for videreutdanning henger sammen med andre forhold. Det er ikke funnet noen sammenheng mellom behovet for videreutdanning og skolestørrelse. Ser man på lærernes grunnutdanning, så er det også svært dårlig sammenheng mellom dette og behovet for videreutdanning.

Tabell 21 viser hvor mange av lærerne i grunnskolen som oppgir at de har behov for videreutdanning, fordelt på lærere med ulik grunnutdanning. Lærere med PPU/Ped. Sem. med yrkesfaglig bakgrunn, yrkesfaglærerutdanning og annen godkjent lærerutdanning er ikke med i tabellen da det er veldig få lærere som har denne bakgrunnen.

Tabell 21: Prosentandel av lærere som oppgir behov for videreutdanning som gir studiepoeng, i ett eller flere fag fordelt på lærernes grunnutdanning. Grunnskolen.

	Antall lærere som oppgir behov for videreutdanning	I prosent av lærere med denne utdanningen	Antall lærere med denne utdanningen
Allmennlærerutdanning	1378	72	1917
Førskoleutdanning	236	71	333
Ikke godkjent lærerutdanning	57	71	80
Faglærerutdanning	117	71	165
PPU/Ped.sem studier fra universitet/høgskole	312	67	465
5-årig integrert lærerutdanning	66	66	100

Kilde: Oxford Research AS og Aarhus Universitet

Uavhengig av lærernes grunnutdanning er det ganske mange lærere som oppgir behov for videreutdanning i undervisningsfaget (mellom 66 % og 72 %).

Det er ikke stor forskjell med tanke på hvor mange av lærerne med ulike grunnutdanninger som generelt oppgir behov for videreutdanning. Det er derimot funnet visse sammenhenger med hensyn til en rekke andre bakgrunnsfaktorer. I noen tilfeller er imidlertid sammenhengen heller svak.

5.3 Behovet for videreutdanning henger sammen med en rekke bakgrunnsfaktorer

Det er ikke funnet noen sammenheng mellom behovet for videreutdanning og skolestørrelse. Derimot er det funnet visse sammenhenger med hensyn til lærernes behov for videreutdanning på den ene siden, og lærernes kjønn, undervisningserfaring, undervisningstrinn, og geografiske forskjeller på den annen side.

5.3.1 Kjønn

Generelt sett er det ingen kjønnsforskjeller når man ser på de ulike fagene, bortsett fra to unntak. 23 % av kvinnene som underviser i naturfag har behov for videreutdanning i dette faget, mens det samme gjelder 37 % av mennene som underviser i faget. Slik er det også i kroppsøving, hvor kun 12 % av kvinnene opplever behov for videreutdanning, mens det samme gjelder dobbelt så mange (24 %) av mennene.

5.3.2 Alder

Tabell 22 viser sammenhengen mellom behovet for videreutdanning og lærernes alder:

Tabell 22: Prosentandel av lærere som oppgir behov for videreutdanning i faget de underviser i, fordelt på aldersgrupper. Grunnskolen.

	Under 30 år	30 - 39 år	40 – 49 år	50 – 59 år	60 år og eldre
Norsk	35	40	38	28	15
Engelsk	37	42	37	26	20
Samfunnsfag	21	19	19	16	7
Naturfag	31	32	29	22	10
Matematikk	35	46	47	32	16
RLE	14	14	17	10	9
Kunst og håndverk	16	16	18	13	9
Musikk	26	23	15	14	9
Mat og helse	21	17	22	11	5
Kroppsøving	17	18	16	11	2

Kilde: Oxford Research AS og Aarhus Universitet

Bortsett fra musikk, er det langt færre lærere på 50 år eller mer som føler behov for videreutdanning, sammenlignet med yngre kolleger.

Forskjellen er ikke statistisk signifikant i kunst og håndverk, ellers er forskjellene i de øvrige fagene statistisk signifikant ($p < 0.05$). De sterkeste statistiske forskjellene ses i fagene norsk, engelsk, naturfag og matematikk, hvor p-verdien er $p < 0.001$ i alle tilfellene.

5.3.3 Undervisningserfaring

I tabell 23 er det sett på om lærernes behov for videreutdanning har sammenheng med antall år de har arbeidet som lærer. I tabellen er det kun tatt med fag hvor det er funnet en sammenheng mellom lærernes behov for videreutdanning og deres undervisningserfaring.

Tabell 23: Prosentandel av lærere som oppgir behov for videreutdanning i deres undervisningsfag, fordelt på fag og hvor lenge de har arbeidet som lærer. Grunnskolen.

	Mindre enn 6 år	6 – 15 år	16 år eller mer
Norsk	42	36	27
Engelsk	40	39	26
Samfunnsfag	24	17	15
Naturfag	32	29	23
Matematikk	42	44	34

Kilde: Oxford Research AS og Aarhus Universitet

Blant lærerne som underviser i norsk er det 42 % av lærerne som har arbeidet som lærer i mindre enn 6 år som føler behov for videreutdanning i norsk-faget. Blant lærerne som har noe mer undervisningserfaring (6 – 15 år), er det prosentvis færre som opplever et slikt behov. Blant lærerne med mest undervisningserfaring (16 år eller mer), er det enda færre (27 %) som opplever at de har behov for videreutdanning. Forskjellen er statistisk signifikant ($p < 0.0001$).

Det er så og si ingen forskjell mellom de to første gruppene av lærere som underviser i engelsk, men det er derimot forskjell mellom disse to gruppene og gruppen av lærere med mest undervisningserfaring. Blant de

sistnevnte lærere er det kun 26 % som har behov for videreutdanning, mens det gjelder ca. 40 % av lærerne i de to første gruppene. Forskjellen er statistisk signifikant ($p < 0.0001$).

Blant lærerne som underviser i samfunnsfag er det en betydelig andel lærere med mindre enn 6 års undervisningserfaring som har behov for videreutdanning. Forskjellen er statistisk signifikant ($p < 0.0014$).

Generelt kan man altså si at lærerne med mest undervisningserfaring i de nevnte fagene opplever i langt færre tilfeller behov for videreutdanning. Det gjelder også for naturfag ($p = 0,0054$) og matematikk ($p = 0,0004$).

5.3.4 På hvilke trinn er behovet for videreutdanning størst

I enkelte fag har lærernes behov for videreutdanning sammenheng med hvilket trinn lærerne underviser på, jf. tabell 24.

Tabell 24: Prosentandel av lærere som oppgir behov for videreutdanning i undervisningsfaget, fordelt på trinnene som lærerne underviser på. Grunnskolen.

	1. – 4. trinn	5. – 7. trinn	8. – 10. trinn
Norsk	33	31	38
Samfunnsfag	10	17	27
Naturfag	19	28	43
Matematikk	41	36	48
RLE	7	13	24
Kunst og håndverk	8	17	31
Kroppsøving	9	15	25
Kilde: Oxford Research AS og Aarhus Universitet			

Blant lærerne som underviser i norsk er det prosentvis flest antall lærere som underviser på 8. – 10. trinn som oppgir behov for videreutdanning, men forskjellen er ikke statistisk signifikant. Derimot er det statistisk signifikante forskjeller for de øvrige fagene som er nevnt (i alle tilfelle er $p < 0.001$).

I samfunnsfag er det kun 10 % av lærerne som underviser på 1. – 4. trinn som opplever behov for videreutdanning. Blant lærerne på 5. – 7. trinn øker andelen av lærere som har behov for videreutdanning til 17 %, mens behovet er enda større blant lærerne på 8. – 10. trinn, hvor 27 % opplever behov for videreutdanning.

Også i naturfag er det en kraftig økning i andelen lærere som opplever behov for videreutdanning fra 1. – 4. trinn til 8. – 10. trinn.

I de nevnte fagene ser man generelt at de fleste lærerne på 8. – 10. trinn føler behov for videreutdanning, sammenlignet med lærerne på de øvrige trinn.

Blant lærerne som underviser på 8. – 10. trinn er behovet for videreutdanning størst i fagene matematikk og naturfag, hvor opp mot halvparten opplever behov for videreutdanning. Det skal også bemerkes at mange av lærerne som underviser på de yngste trinnene, opplever behov for videreutdanning i matematikk.

5.3.5 Geografiske forskjeller

Analysen viser også at behovet for videreutdanning varierer blant lærerne i de enkelte fag når man sammenligner lærernes svar i de ulike fylkene. I noen tilfelle er det imidlertid kun snakk om tendenser, jf. tabell 25.

Tabell 25: Prosentandel av lærere i grunnskolen som underviser i fagene nedenfor, som oppgir behov for videreutdanning i undervisningsfaget, fordelt på landsdeler. Grunnskolen.

	Østlandet	Sørlandet	Vestlandet	Trøndelag	Nord-Norge
Engelsk	32	33	32	42	47
Samfunnsfag	17	11	18	13	26
Musikk	17	22	16	14	35
Naturfag	27	25	26	24	37
RLE	14	15	13	9	20
Kunst og håndverk	14	18	16	13	21
Kroppsøving	12	17	17	16	22

Kilde: Oxford Research AS og Aarhus Universitet

For alle de nevnte fagene er det prosentvis flere av lærerne fra Nord-Norge som oppgir behov for videreutdanning i fagene de underviser i, sammenlignet med lærerne fra de øvrige landsdelene. Når det gjelder engelsk, samfunnsfag og musikk er forskjellene statistisk signifikante (p -verdiene, $p = 0,0021$, $p = 0,0105$ og $p = 0,0039$).

I de øvrige fagene er det ikke statistisk signifikante forskjeller, men slik det vises er det også her tendenser i den samme retning.

I vedlegg 1 finnes tabeller som viser hvor mange av lærerne som oppgir behov for videreutdanning i undervisningsfaget, fordelt på de enkelte fylker.

For hvert fylke er fagene rangordnet, det innebærer at faget hvor flest lærere oppgir behov for videreutdanning med studiepoeng, står først.

I stort sett alle fylkene er det flest lærere som oppgir behov for videreutdanning i norsk, matematikk og engelsk.

5.4 Hvor har lærerne størst behov for økt kompetanse?

Som nevnt ble lærerne spurt om de hadde behov for videreutdanning i de forskjellige fagene. De lærere som svarte at de hadde behov for videreutdanning i flere enn ett fag, ble deretter spurt om i hvilket av fagene de hadde størst behov for økt kompetanse⁷.

I og med at respondentene på denne måten kun får oppgi ett fag der de har behov for videreutdanning, kan man se undervisningspersonalet i skolen under ett, og undersøke hvilke fag i den norske skole det er størst behov for videreutdanning i. Dette gjør vi i tabell 64 kapittel 8.3.

Tabell 26 viser andelen av lærere i grunnskolen som angir at de har størst behov for videreutdanning i nedenstående fag.⁸ De som kun har oppgitt at de har behov for videreutdanning i ett fag, regnes automatisk som at dette er faget de har størst behov for videreutdanning i.

⁷ Kompetansebegrepet dekker mer enn videreutdanning (som gir studiepoeng). I sammenhengen spørsmålet ble stilt, er det imidlertid tydelig at det her er snakk om videreutdanning.

⁸ Lærere som underviser i andre fremmedspråk, samisk, finsk og russisk, er ikke med i tabellen da kun i alt 38 av de deltagende lærere underviser i disse fagene.

Tabell 26: I hvilket fag har du størst behov for videreutdanning? Andel av lærere i grunnskolen som underviser i nedenstående fag, og som angir at de har størst behov for økt kompetanse i nettopp dette faget.

	Antall lærere som oppgir at dette er faget de har størst behov for videreutdanning	I prosent av lærere som underviser i faget
Norsk (n = 2.203)	448	20
Matematikk (n = 1.971)	507	26
Engelsk (n = 1.533)	323	21
Naturfag (n = 1.471)	176	12
Samfunnsfag (n = 1.695)	95	6
Kunst og håndverk (n = 1.176)	74	6
Kroppsøving (n = 1.146)	60	5
Musikk (n = 846)	64	8
RLE (Religion, livssyn og etikk) (n = 1.456)	55	4
Mat og helse (n = 525)	27	5
Utdanningsvalg (n = 270)	27	10
Tysk (n = 89)	16	18
Spansk (n = 75)	32	43
Fransk (n = 56)	13	23
Kilde: Oxford Research AS og Aarhus Universitet		

Det er særlig behov for videreutdanning blant lærere som underviser i fagene matematikk, engelsk og norsk, samt lærere som underviser i fremmedspråkene spansk, fransk og tysk.

Henholdsvis 26 %, 21 % og 20 % av alle lærerne som underviser i fagene matematikk, engelsk og norsk, oppgir at de har størst behov for videreutdanning i disse fagene.

I spørreskjemaet ble respondentene som enten hadde oppgitt ett fag de hadde behov for videreutdanning i, eller hadde valgt ut ett av flere fag der behovet for kompetanseheving var størst, stilt mer inngående spørsmål om kompetansebehov knyttet til dette faget. Spørreskjemaet beveger seg her inn på forhold som også vil falle inn under etterutdanning (ikke studiepoenggivende).

Tabell 27: I hvilken grad opplever du at behovet for økt kompetanse gjelder temaene nedenfor. Grader dine svar fra Svært liten grad til Svært stor grad. Prosent av de som har oppgitt behov for videreutdanning Grunnskolen.

	Svært liten grad	.	.	.	.	Svært stor grad	Total antall
Tilpasset undervisning i dette faget	3	6	13	19	28	31	2117
Kjennskap til forskjellige undervisningsmetoder i dette faget	3	6	12	22	31	27	2108
Elevvurdering som fremmer læring i dette faget	3	7	14	22	30	25	2085
Faglig kompetanse i dette faget	4	9	15	25	24	23	2106
Kilde: Oxford Research AS og Aarhus Universitet							

55-59 % av lærerne som har sagt at de har behov for videreutdanning, svarer at de i svært stor grad eller i stor grad har behov for kompetanseheving i forhold til *Tilpasset undervisning i dette faget*, i forhold til *Kjennskap til forskjellige undervisningsmetoder i dette faget* og i forhold til *Elevvurdering som fremmer læring i dette faget*. Det er prosentvis færre (47 %) som oppgir at deres behov for kompetanseheving gjelder *Faglig kompetanse i dette faget*.

Tabellen over gjelder som nevnt alle lærere som har oppgitt et fag hvor de har (størst) behov for videreutdanning. Det er imidlertid noen forskjeller på svarene når man deler det i lærere som underviser i det enkelte fag.

I tabell 28 vises lærernes svar på hvor de opplever størst behov for kompetanseheving innenfor de nevnte områdene. Lærerne har svart på en 6-trinns skala. For å få gjøre tabellen oversiktlig er det kun oppført prosentvis antall lærere som har svart at de i svært liten grad eller i liten grad har behov for økt kompetanse innen et bestemt område, og prosentvis antall lærere som har svart at de i svært høy grad eller i høy grad har behov for økt kompetanse på dette området.

Tabell 28: I hvilken grad opplever du at behovet for økt kompetanse gjelder temaene nedenfor. Prosent av de som oppgir de har (størst) behov for videreutdanning i dette faget.⁹ Grunnskolen.

	Tilpasset undervisning i dette faget	Kjennskap til forskjellige undervisningsmetoder i dette faget	Elevvurdering i dette faget	Faglig kompetanse i dette faget
Norsk:				
Svært liten grad eller liten grad	6	9	7	12
Svært høy grad eller høy grad	65	54	57	44
Matematikk:				
Svært liten grad eller liten grad	7	5	8	18
Svært høy grad eller høy grad	63	66	56	36
Samfunnsfag:				
Svært liten grad eller liten grad	14	10	8	11
Svært høy grad eller høy grad	53	54	60	53
Engelsk:				
Svært liten grad eller liten grad	8	7	10	10
Svært høy grad eller høy grad	58	55	55	53
Naturfag:				
Svært liten grad eller liten grad	14	11	17	10
Svært høy grad eller høy grad	49	51	48	49
RLE (Religion, livssyn og etikk):				
Svært liten grad eller liten grad	14	8	6	6
Svært høy grad eller høy grad	63	60	64	57
Kunst og håndverk:				
Svært liten grad eller liten grad	16	12	10	12
Svært høy grad eller høy grad	39	54	45	54
Kroppsøving:				
Svært liten grad eller liten grad	14	5	16	16
Svært høy grad eller høy grad	46	64	47	47
Musikk:				
Svært liten grad eller liten grad	13	11	15	17
Svært høy grad eller høy grad	42	66	45	46

Kilde: Oxford Research AS og Aarhus Universitet

⁹ Fagene mat og helse, tysk, spansk og fransk er ikke med i tabellen, da det er meget få av lærere i disse fagene som deltar i undersøkelsen.

Slik det fremgår av tabellen er det mange lærere som opplever behov for kompetanseheving i forhold til alle temaene. Dette gjelder alle de nevnte fag, selv om det er enkelte forskjeller slik det også vises i tabellen.

I **norsk** oppgir flest lærere at de i svært høy grad eller i høy grad har behov for økt kompetanse i forhold til tilpasset opplæring (65 %), mens det er prosentvis noe færre som oppgir Kjennskap til forskjellige undervisningsmetoder i dette faget (54 %), og Elevvurdering som fremmer læring i dette faget (57 %). Klart færre lærere (44 %) oppgir at de har behov for økt kompetanse i forhold til Faglig kompetanse i norsk. Man kan altså si at flest lærere opplever behov for økt kompetanse med hensyn til kjennskap til forskjellige undervisningsmetoder, inkludert tilpasset opplæring samt elevvurdering, mens færre opplever et behov for å forbedre egne faglige kompetanser i norsk.

Rundt 2/3 av lærerne i **matematikk** opplever behov for økt kompetanse i forhold til tilpasset undervisning og kjennskap til forskjellige undervisningsmetoder i matematikk. Det er noe færre, men likevel mer enn halvparten, av matematikklærerne som opplever behov for økt kompetanse i forhold til elevvurdering i matematikk. Endelig er det de færreste av matematikklærerne (36 %) som opplever behov for å øke deres egen faglige kompetanse. Matematikklærernes behov for økt kompetanse gjelder altså primært bedre kjennskap til forskjellige undervisningsmetoder; inkludert tilpasset opplæring. De fleste matematikklærere ser derimot ut til å anse seg selv som faglig utrustet til undervisning i matematikkfaget.

I forhold til **samfunnsfag** er det godt over halvparten av lærerne som føler behov for økt kompetanse i forhold til de fire temaområdene.

Også i forhold til **engelsk** opplever godt over halvparten av lærerne behov for økt kompetanse i forhold til de fire temaområdene. Slik som i tilfellet med samfunnsfag, er det ingen vesentlige forskjeller på hvor mange som opplever behov for økt kompetanse på de ulike områdene.

Heller ikke i **naturfag** er det vesentlige forskjeller på hvor mange som opplever behov for økt kompetanse på de ulike områdene. Det gjelder omkring halvparten av lærerne på alle de fire områdene.

Omkring 60 % av lærerne som underviser i **RLE (Religion, livssyn og etikk)** opplever behov for økt kompetanse på de ulike områdene.

Rundt halvparten av lærerne som underviser i **kunst og håndverk** opplever behov for økt kompetanse i forhold til kjennskap til forskjellige undervisningsmetoder og faglig kompetanse. Det er derimot færre av lærerne som har behov for økt kompetanse når det gjelder tilpasset undervisning og elevvurdering.

Blant lærerne som underviser i **kroppsøving** og lærerne som underviser i **musikk**, er det klart flest (henholdsvis 64 % og 66 %) som opplever behov for økt kompetanse i forhold til kjennskap til forskjellige undervisningsmetoder, mens det er et noe færre antall som opplever behov for økt kompetanse på de tre resterende områdene.

5.5 Oppsummert om behov blant grunnskolelærerne

70 % av grunnskolelærerne oppgir ett eller flere fag hvor de opplever behov for videreutdanning som gir studiepoeng. Av de store fagene, er behovet særlig stort blant lærere som underviser i matematikk og engelsk, men også i norsk og andre språkfag. Eldre lærere, over 50 år, rapporterer mindre behov for videreutdanning enn lærerne i de yngre aldersgruppene. Vi finner også en sammenheng med ansiennitet. De som har lang undervisningserfaring, rapporterer i mindre grad behov for videreutdanning.

Vi finner videre at videreutdanningsbehovet er størst for de som underviser på 8. – 10. trinn. Blant disse finner vi at behovet størst i fagene matematikk og naturfag. Vi finner at lærerne i Nord-Norge gjennomgående rapporterer større behov for videreutdanning enn lærere i de andre landsdelene.

Vi finner at kompetansebehovet er større i *Tilpasset undervisning, Kjennskap til forskjellige undervisningsmetoder og dels Elevvurdering som fremmer læring* enn det er i faglig kompetanse.

Kapittel 6. Behov blant lærerne i videregående opplæring

6.1 Hvilke utdanningsprogrammer underviser lærerne i?

Tabell 29 viser først hvilke utdanningsprogrammer som finnes ved skolene hvor de deltagende lærere underviser.

Tabell 29: Hvilke program undervises det i på din skole?

	Antall	Prosent
Studieforberedende utdanningsprogram	616	20
Yrkesfaglige utdanningsprogram	702	23
En kombinasjon av studieforberedende og yrkesfaglige program	1785	58
Totalt	3103	100
Kilde: Oxford Research AS og Aarhus Universitet		

De fleste av de deltagende lærerne underviser på skoler med en kombinasjon av studieforberedende og yrkesfaglige program (58 %), men relativt mange av lærerne underviser ved skoler hvor det kun finnes studieforberedende utdanningsprogram (20 %) eller kun yrkesfaglige utdanningsprogram (23 %).

6.2 Lærere fra skoler hvor det kun undervises i studieforberedende utdanningsprogram

Slik det fremgår av tabell 30, er det 616 av de deltagende lærerne som underviser på skoler hvor det kun finnes studieforberedende utdanningsprogram. Tabell 38 viser hvilke utdanningsprogrammer disse lærerne underviser i.

Tabell 30: På hvilket utdanningsprogram underviser du? Sett ett kryss. Hvis du underviser på flere program, kryss av der du har flest undervisningstimer. Lærere som underviser på studieforberedende utdanningsprogram.

	Antall	Prosent
Studiespesialisering	440	71
Idrettsfag	60	10
Musikk, dans og drama	45	7
Fellesfag	57	9
Annet	14	2
Totalt	616	100
Kilde: Oxford Research AS og Aarhus Universitet		

De fleste av lærerne underviser i studiespesialisering, mens bortimot hver tiende lærer underviser i henholdsvis idrettsfag og fellesfag. 7 % underviser i musikk, dans og drama.

6.3 Lærere fra skoler hvor det kun undervises i yrkesfaglige utdanningsprogram

702 lærere underviser på skoler hvor det utelukkende undervises i yrkesfaglige utdanningsprogram. Tabell 31 viser hvilke fag/utdanningsprogrammer lærerne underviser på.

Tabell 31: På hvilket utdanningsprogram underviser du?
Sett ett kryss. Hvis du underviser på flere program, kryss av der du har flest undervisningstimer. Lærere som underviser på yrkesfaglige utdanningsprogram.

	Antall	Prosent
Fellesfag	75	11
Bygg og anleggsteknikk	79	11
Design og håndverk	46	7
Elektrofag	73	10
Helse- og sosialfag	135	19
Medier og kommunikasjon	31	4
Naturbruk	25	4
Restaurant- og matfag	47	7
Service og samferdsel	44	6
Teknikk og industriell produksjon	110	16
Annet	37	5
Totalt	702	100

Kilde: Oxford Research AS og Aarhus Universitet

Den største andelen lærere(19 %) underviser i helse- og sosialfag. Deretter følger teknikk og industriell produksjon med 16 %. Bortimot hver tiende lærer underviser i henholdsvis fellesfag, bygg og anleggsteknikk og elektrofag.

6.4 Lærere fra skoler hvor det undervises i en kombinasjon av studieforbereende og yrkesfaglige program

1.785 eller 58 % av lærerne underviser på skoler hvor det undervises i en kombinasjon av studieforbereende og yrkesfaglige utdanningsprogram. Tabell 32 viser hvilke utdanningsprogrammer disse lærerne underviser i.

Tabell 32: På hvilket utdanningsprogram underviser du? Sett ett kryss. Hvis du underviser på flere program, kryss av der du har flest undervisningstimer.

	Antall	Prosent
Studiespesialisering	779	44
Idrettsfag	71	4
Musikk, dans og drama	45	3
Fellesfag	146	8
Bygg og anleggsteknikk	69	4
Design og håndverk	39	2
Elektrofag	72	4
Helse og sosialfag	126	7
Medier og kommunikasjon	72	4
Naturbruk	59	3
Restaurant- og matfag	40	2
Service og samferdsel	83	5
Teknikk og industriell produksjon	82	5
Annet	102	6
Totalt	1785	100
Kilde: Oxford Research AS og Aarhus Universitet		

44 % av lærerne underviser i studiespesialisering mens de øvrige fordeler seg noenlunde jevnt over de resterende utdanningsprogrammene; imidlertid flest i fellesfag og helse- og sosialfag.

I det følgende redegjøres det først for lærerne som underviser i studieforberedende utdanningsprogram, deretter for lærerne som underviser i yrkesfaglige utdanningsprogram.

6.6 Lærere som underviser i studieforberedende utdanningsprogram

Det følgende dreier seg utelukkende om lærere, som underviser i studieforberedende utdanningsprogram.

6.6.1 Hvilke fag underviser lærerne i?

Mer enn halvparten eller 1.732 av de deltagende lærerne fra videregående opplæring underviser i studieforberedende utdanningsprogram. Tabell 33 viser antall lærere i studieforberedende utdanningsprogram som underviser i de ulike fagene.

Tabell 33: I hvilket fag underviser du? Flere fag kan velges. Studieforberedende utdanningsprogram.

	Antall	Prosent av alle lærere som underviser i studieforberedende utdanningsprogram (n = 1.732 lærere)
Historie	281	16
Geografi	114	7
RLE (Religion, livssyn og etikk)	126	7
Samfunnsfag	398	23
Naturfag	329	18
Engelsk	371	21
Norsk	492	28
Kroppsøving	174	10
Tysk	105	6
Fransk	84	5
Spansk	79	5
Matematikk	468	27
Biologi	117	7
Fysikk	118	7
Geofag	20	1
Informasjonsteknologi	54	3
Kjemi	136	8
Teknologi og forskningslære	28	2
Formgivingsfag	24	1
Idrettsfag	128	8
Dans	16	1
Drama	28	2
Musikk	67	4
Annet	225	14

Kilde: Oxford Research AS og Aarhus Universitet

I de studieforberedende utdanningsprogrammene underviser de fleste av de deltagende lærerne i norsk, matematikk, samfunnsfag, engelsk, naturfag og historie. Relativt mange underviser i kroppsøving. Omkring 7-8 % underviser i geografi, biologi, fysikk, kjemi eller RLE, mens 5-6 % underviser i fremmedspråkene tysk, fransk eller spansk.

6.7 Lærernes opplevelse av behov for videreutdanning

Tabell 34 viser hvor mange av lærerne som underviser i studieforberedende utdanningsprogram, som opplever at de har et behov for videreutdanning.

Tabell 34: Har du behov for videreutdanning (dvs. som gir studiepoeng)? Prosent av alle lærere i videregående opplæring som underviser i studieforberedende utdanningsprogram.

	Antall	Totalt i prosent
Nei	629	37
Ja	1089	63
Totalt	1718	100

Kilde: Oxford Research AS og Aarhus Universitet

Ganske mange eller nærmere bestemt 63 % av lærerne som underviser i studieforberedende utdanningsprogram oppgir behov for videreutdanning.

Tabell 35 viser hvor mange lærere som underviser i de enkelte fag som opplever behov for videreutdanning.

Tabell 35: Har du behov for videreutdanning (dvs. som gir studiepoeng) i noen av følgende fag? Fordelt på lærere som oppgir behov for videreutdanning i faget de underviser i. Studieforberedende utdanningsprogram.

	Antall lærere som underviser i faget	Antall lærere med behov for videreutdanning	Prosent av lærere som underviser i pålydende fag
Historie	281	74	26
Geografi	114	30	26
RLE	126	34	27
Samfunnsfag	398	124	31
Naturfag	329	69	21
Engelsk	371	116	31
Norsk	492	179	36
Kroppsøving	174	43	25
Tysk	105	23	22
Fransk	84	15	18
Spansk	78	39	49
Matematikk	468	158	34
Biologi	117	23	20
Fysikk	118	31	26
Geofag	20	9	45
Informasjonsteknologi	54	28	52
Kjemi	136	11	8
Teknologi og forskningslære	28	10	36
Formgivingsfag	24	8	33
Idrettsfag	128	60	47
Dans	16	10	63
Drama	28	16	57
Musikk	67	22	33

Annet	225	89	40
Kilde: Oxford Research AS og Aarhus Universitet			

Mellom 21 % og 36 % av lærerne som underviser i fagene med flest respondenter oppgir at de har behov for videreutdanning som gir studiepoeng. Det gjelder særlig lærerne i matematikk, norsk, engelsk og samfunnsfag (mellom 31 % og 36 %). Det er imidlertid enda flere lærere i fag som for eksempel informasjonsteknologi, spansk og idrettsfag, som har behov for videreutdanning (henholdsvis 52 %, 49 % og 47 %), men det er i disse fagene relativt få respondenter.

6.8 Behovet for videreutdanning blant lærerne i studieforbereende utdanningsprogrammer henger sammen med en rekke bakgrunnsfaktorer

Det er ikke funnet noen sammenheng mellom lærernes behov for videreutdanning på den ene side, og skolestørrelse på den annen side. Det er derimot funnet visse sammenhenger i forhold til lærernes behov for videreutdanning og en rekke andre bakgrunnsfaktorer.

6.8.1 Kjønn

Det er generelt sett ikke funnet noen kjønnsforskjeller når man ser på behovet for videreutdanning i de ulike fagene; med to unntak. I naturfag er det kun 15 % av kvinnene som opplever behov for videreutdanning, mens det samme gjelder for 26 % av mennene ($p = 0,0159$). I engelsk opplever 35 % av kvinnene behov for videreutdanning, mens det gjelder kun 22 % av mennene ($p = 0,0108$).

6.8.2 Alder

Tabell 36: Prosentandel av lærere som oppgir behov for videreutdanning i undervisningsfaget, fordelt på fag og på alder. Studieforbereende utdanningsprogram

	Under 30 år	30 - 39 år	40 – 49 år	50 – 59 år	60 år og eldre
Historie	38	29	38	19	16
Engelsk	46	31	36	35	9
Kilde: Oxford Research AS og Aarhus Universitet					

Det er kun i disse to fagene det sees en sammenheng mellom behov for videreutdanning og alder.

Blant lærerne som underviser i historie er det klart færre av lærerne som er 50 år eller eldre som oppgir behov for videreutdanning i dette faget, sammenlignet med deres yngre kollegaer ($p = 0,0276$). Blant lærerne som underviser i engelsk er det flest av de yngste lærere som oppgir behov for videreutdanning, mens det samme gjelder betydelig færre av lærerne som er 30 år eller eldre ($p = 0,0010$).

6.8.3 Lærernes grunnutdanning

Tabell 37 viser hvor mange av lærerne med ulike grunnutdanninger som oppgir behov for videreutdanning.

Lærere med førskoleutdanning, PPU/ped. Sem. med yrkesfaglig bakgrunn og yrkesfaglærerutdanning, er ikke med i tabellen da det er få lærere med denne bakgrunnen.

Tabell 37: Prosentandel av lærere som oppgir behov for videreutdanning som gir studiepoeng i ett eller flere fag, fordelt på lærernes grunnutdanning. Studieforbereende utdanningsprogram.

	Antall lærere som oppgir at de har behov for videreutdanning	I prosent av lærere med denne utdanningen	Antall lærere med denne utdanningen
Allmennlærerutdanning	97	70	138
5-årig integrert lærerutdanning	37	65	57
Faglærerutdanning	87	63	139

Ikke godkjent lærerutdanning	28	62	45
PPU/Ped.sem studier fra universitet/høgskole	676	54	1258
Annen godkjent lærerutdanning	34	51	67
Kilde: Oxford Research AS og Aarhus Universitet			

Det fremgår helt klart at det er forholdsvis færre av lærerne med PPU/Ped.sem studier fra universitet/høgskole, samt lærerne som har annen godkjent lærerutdanning, som sammenlignet med lærere med annen utdanningsbakgrunn oppgir behov for videreutdanning. Det dreier seg om henholdsvis 54 % og 51 %, mens det er mellom 62 % og 70 % av lærere med de øvrige grunnutdanninger som oppgir behov for videreutdanning.

6.8.4 Undervisningserfaring

I tabell 38 er det sett på hvorvidt lærernes behov for videreutdanning har sammenheng med antall år de har arbeidet som lærer. I tabellen er kun tatt med fag hvor det er funnet en sammenheng mellom lærernes behov for videreutdanning og deres undervisningserfaring. Det er funnet sammenhenger i tre fag; historie, norsk og matematikk. Det kan ikke utelukkes at det finnes liknende sammenhenger også i andre fag, men tallene er her for små til at man kan si noe sikkert om det.

Tabell 38: Hvor lenge har du jobbet som lærer? Prosent andel av lærere som oppgir behov for videreutdanning i undervisningsfaget, fordelt på fag og hvor lenge de har arbeidet som lærer. Studieforberedende utdanningsprogram.

	Mindre enn 6 år	6 – 15 år	16 år eller mer
Historie	29	37	21
Norsk	50	48	26
Matematikk	43	40	24

Kilde: Oxford Research AS og Aarhus Universitet

For alle tre fag gjelder at betydelig flere av lærerne med mindre enn 16 års undervisningserfaring opplever behov for videreutdanning, sammenlignet med kollegaene som har flere års undervisningserfaring. Forskjellene er alle statistisk signifikante. For historie er $p < 0.002$, for norsk er $p < 0.001$ og for matematikk er $p = 0.0002$.

6.8.5 Geografiske forskjeller

Det er ikke mulig å analysere i detaljer hvorvidt det er geografiske forskjeller, ettersom antallet lærere i studieforberedende utdanningsprogram blir for få når man deler inn i fylker og fag. Man kan imidlertid få et inntrykk av en geografisk forskjell hvis man ser på hvor mange av lærerne som oppgir behov for videreutdanning som gir studiepoeng i ett eller flere fag, og deler lærerne inn etter landsdeler, jfr. tabell 39.

Tabell 39: Prosentandel av lærere i studieforberedende utdanningsprogram som oppgir behov for videreutdanning som gir studiepoeng, fordelt på landsdeler. Studieforberedende utdanningsprogram.

	Østlandet	Sørlandet	Vestlandet	Trøndelag	Nord-Norge
Prosent av lærere som har behov for videreutdanning	61	62	61	65	77
Antall lærere som har behov for videreutdanning	576	105	169	71	168

Kilde: Oxford Research AS og Aarhus Universitet

Lærerne fra Nord-Norge skiller seg fra lærerne i de øvrige landsdelene ved at klart flere av lærerne i Nord-Norge oppgir behov for videreutdanning som gir studiepoeng. Forskjellen er statistisk signifikant ($p < 0.0001$). De øvrige landsdelene skiller seg ikke fra hverandre i forhold til lærernes generelle behov for videreutdanning.

6.9 Hvor har lærerne størst behov for økt kompetanse?

Lærerne er først blitt spurt om de har behov for videreutdanning. Heretter er de lærere som har angitt at de har behov for videreutdanning blitt spurt om i hvilket fag de har størst behov for økt kompetanse.

I tabell 40 har lærerne som har oppgitt at de har størst behov for økt kompetanse i et bestemt fag blitt spurt om i hvilken grad behovet for kompetanseheving gjelder temaene som er nevnt i tabellen. Tabellen omfatter alle lærerne som har oppgitt et fag som det faget hvor deres behov for økt kompetanse er størst.

Tabell 40: Du har oppgitt ett fag hvor du har størst behov for økt kompetanse. I hvilken grad opplever du at behovet for kompetanseheving gjelder temaene nedenfor. Grader dine svar fra Svært liten grad til Svært stor grad. Tallene er angitt i prosent av alle lærere som har svart at de har behov for kompetanseheving. Studieforberevende utdanningsprogram.

	Svært liten grad	.	.	.	.	Svært stor grad	Totalt antall
Faglig kompetanse i dette faget	4	8	16	22	26	24	919
Kjennskap til forskjellige undervisningsmetoder i dette faget	9	13	18	20	23	18	896
Tilpasset undervisning i dette faget	11	13	18	20	21	17	878
Elevvurdering som fremmer læring i dette faget	9	12	19	23	22	15	881
Kilde: Oxford Research AS og Aarhus Universitet							

50 % av lærerne som har oppgitt et fag hvor de har størst behov for kompetanseheving, svarer at de i svært stor grad eller i stor grad har behov for videreutdanning i forhold til **Faglig kompetanse i dette faget**. Det er prosentvis flere enn det vises i de øvrige temaene, hvor henholdsvis 41 %, 38 % og 37 % av lærerne opplever at de i svært stor grad eller i stor grad har et behov for videreutdanning i forhold til **Kjennskap til forskjellige undervisningsmetoder i dette faget**, **Tilpasset undervisning i dette faget** og **Elevvurdering som fremmer læring i dette faget**.

Ovennevnte gjelder alle lærerne som har oppgitt et fag hvor de har størst behov for kompetanseheving. Det er imidlertid noen forskjeller på svarene når man deler inn i fag.

I den følgende tabellen vises lærernes behov for kompetanseheving innenfor de nevnte områdene, fordelt på lærerne som underviser i de enkelte fagene. Lærerne har svart på en 6-trinns skala. For å gjøre tabellen oversiktlig er det kun oppført prosentvis antall lærere som har svart at de i svært liten grad eller i liten grad har behov for økt kompetanse innen et bestemt område, og det prosentvise antall lærere som har svart at de i svært høy grad eller i høy grad har behov for økt kompetanse på dette område.

Det vises kun resultater for fag hvor det er mer enn 40 lærere som har oppgitt at de har behov for kompetanseheving. Det betyr at det ikke vises resultater for fagene tysk, fransk, spansk, finsk, geofag, teknologi og forskningslære, formgivningsfag, dans, drama og musikk.

I tabell 41 er det brukt raster for noen av fagene. Det betyr at prosenttallene for disse fagene dekker over relativt få respondenter, mellom 40 og 69 lærere. For disse fagenes vedkommende skal fordelingene derfor betraktes som tendenser. I de fagene hvor det ikke er brukt raster, dekker prosenttallene over minst 70 lærere og opp til omkring 180 lærere (det siste gjelder for eksempel norsk og matematikk).

Tabell 41: Du har oppgitt ett fag hvor du mener du har størst behov for økt kompetanse. I hvilken grad opplever du at behovet for økt kompetanse gjelder temaene nedenfor. Grader dine svar fra Svært liten grad til Svært stor grad. Prosent-angivelser¹⁰ Studieforberevende utdanningsprogram.

	Tilpasset undervisning i dette faget	Kjennskap til forskjellige undervisningsmetoder i dette faget	Elevvurdering i dette faget	Faglig kompetanse i dette faget
Historie:				
Svært liten grad eller liten grad	29	22	25	12
Svært høy grad eller høy grad	35	38	33	42
Geografi:				
Svært liten grad eller liten grad	21	23	19	9
Svært høy grad eller høy grad	19	39	26	65
RLE (Religion, livssyn og etikk):				
Svært liten grad eller liten grad	25	21	19	10
Svært høy grad eller høy grad	37	30	43	46
Samfunnsfag:				
Svært liten grad eller liten grad	18	21	19	15
Svært høy grad eller høy grad	41	44	38	48
Naturfag:				
Svært liten grad eller liten grad	34	18	23	7
Svært høy grad eller høy grad	38	45	35	56
Engelsk:				
Svært liten grad eller liten grad	21	26	25	19
Svært høy grad eller høy grad	50	37	43	47
Norsk:				
Svært liten grad eller liten grad	14	19	14	12
Svært høy grad eller høy grad	48	44	48	46
Kroppssøving:				
Svært liten grad eller liten grad	12	18	10	11
Svært høy grad eller høy grad	43	35	50	43
Matematikk:				
Svært liten grad eller liten grad	26	21	25	11
Svært høy grad eller høy grad	39	47	38	60
Biologi:				
Svært liten grad eller liten grad	29	20	22	10
Svært høy grad eller høy grad	43	43	35	69
Fysikk:				
Svært liten grad eller liten grad	36	22	31	9
Svært høy grad eller høy grad	24	43	26	68
Informasjonsteknologi:				
Svært liten grad eller liten grad	41	28	25	2
Svært høy grad eller høy grad	20	40	30	57

¹⁰ Fagene mat og helse, tysk, spansk og fransk er ikke med i tabellen, da det er meget få lærere i disse fagene som deltar i undersøkelsen.

I **historie** opplever 42 % av lærerne at de i svært høy grad eller i høy grad har behov for kompetanseheving i forhold til faglig kompetanse. På den annen side er det klart færre av lærerne i historie som opplever at de i svært liten grad eller i liten grad har behov for kompetanseheving i forhold til faglig kompetanse i fagene deres, sammenlignet med de øvrige områdene. Prosentvis er det noe færre (henholdsvis 38 %, 35 % og 33 %) som opplever at deres behov for videreutdanning gjelder kjennskap til forskjellige undervisningsmetoder, tilpasset undervisning og elevvurdering i historie.

I **matematikk** og **fysikk** opplever klart flest av lærerne et behov for kompetanseheving i forhold til faglig kompetanse i faget deres. Blant lærerne i **naturfag, geografi, biologi, kjemi** og **informasjonsteknologi** ses den samme tendensen.

Det er altså en generell tendens til at lærerne som underviser i studieforberedende utdanningsprogram opplever et særlig behov for kompetanseheving i forhold til faglig kompetanse i faget. Det er imidlertid også relativt mange av lærerne som opplever et behov for kompetanseheving i forhold til de øvrige områdene.

6.10 Oppsummert om behov blant lærerne i videregående opplæring

Mellom 21 % og 36 % av lærerne som underviser i fagene med flest respondenter oppgir at de har behov for videreutdanning. Det gjelder særlig lærerne i matematikk, norsk, engelsk og samfunnsfag.

Lærerne med PPU/Ped.sem fra universitet/høgskole, samt lærerne som har annen godkjent lærerutdanning, oppgir behov for videreutdanning i mindre grad enn lærere med annen utdanningsbakgrunn.

For fagene norsk, matematik og historie, finner vi at lærerne som har undervist i mindre enn 16 år, oppgir mer behov for videreutdanning enn de med lengre undervisningsansiennitet. Vi finner at lærerne i Nord-Norge oppgir større behov for videreutdanning enn lærere fra andre landsdeler.

Halvparten av lærerne som har oppgitt at de har behov for videreutdanning i et fag, oppgir at behovet er knyttet til faglig kompetanse. De etterspør faglig kompetanse i større grad enn Kjennskap til forskjellige undervisningsmetoder i dette faget, Tilpasset undervisning i dette faget og Elevvurdering som fremmer læring i dette faget.

Kapittel 7. Skolenes tilrettelegging av videreutdanning

Lærerne i grunnskolen og i videregående opplæring er blitt stilt en rekke spørsmål om sitt syn på videreutdanning og forhold knyttet til skolenes tilrettelegging av videreutdanning og tilretteleggelse for kunnskapsdeling.

Først vises lærernes syn på videreutdanning, jf. tabell 42. Svarene i tabellen viser svarfordelingen fra lærerne som har tatt stilling til spørsmålene i tabellen. Da det ved noen av spørsmålene er temmelig mange lærere som har svart 'Vet ikke', er det satt inn en ekstra kolonne til høyre i tabellen. Denne kolonnen viser hvor stor prosentandel av alle respondenter som har benyttet denne svarmuligheten. De øvrige svarmuligheter viser svarfordelingen for lærerne som har tatt stilling til de enkelte spørsmålene.

Tabell 42: Hvor enig er du i følgende påstander om videreutdanning. Grader dine svar fra Helt uenig til Helt enig. Prosentangivelser

	Helt uenig	.	.	.	.	Helt enig	Antall lærere som har tatt stilling til spørsmålet	Prosentandel av lærere som har svart 'Vet ikke'
Ved å ta videreutdanning ser man faget sitt med nye øyne								
Grunnskolen	0	1	4	16	30	48	3029	3
Videregående opplæring	2	3	7	20	27	41	2904	5
Ved å ta videreutdanning får man økt engasjement og glede over sitt eget yrke								
Grunnskolen	0	1	3	13	28	55	3037	3
Videregående opplæring	1	2	5	15	29	49	2930	4
Det er satt av for lite ressurser til videreutdanning av lærere								
Grunnskolen	2	2	5	9	16	66	2877	8
Videregående opplæring	2	3	6	10	18	61	2605	14
Etter min oppfatning vil økt satsning på videreutdanning av lærere på sikt øke kvaliteten i grunnskolen og den videregående opplæring								
Grunnskolen	1	1	2	7	18	71	3074	2
Videregående opplæring	1	1	3	7	19	69	2972	3
Nye kompetansekrav gjør at mange lærere har behov for å ta videreutdanning								
Grunnskolen	1	1	3	12	23	60	3022	3
Videregående opplæring	1	1	4	12	24	57	2853	6
Kilde: Oxford Research AS og Aarhus Universitet								

Lærerne både i grunnskolen og videregående opplæring har en positiv holdning til videreutdanning. De aller fleste er helt enige eller enige i at ved å ta videreutdanning kan man se faget sitt med nye øyne, og at man ved å ta videreutdanning får økt engasjement og glede over sitt eget yrke. Det er få av lærerne som ikke enige i dette. Mellom 80 % og 90 % av lærerne i grunnskolen og videregående opplæring, som har tatt stilling til spørsmålet, er dessuten enige i at økt satsning på videreutdanning av lærere vil øke kvaliteten i grunnskolen og den videregående opplæring på sikt, og at nye kompetansekrav gjør at mange lærere har behov for å ta videreutdanning.

Tallene viser at lærerne generelt er meget positive med tanke på å ta videreutdanning og ser nødvendigheten av den. I den forbindelse er det tankevekkende at rundt 80 % av lærerne i både grunnskolen og videregående

opplæring, som har tatt stilling til spørsmålet, samtidig opplever at det er satt av for lite ressurser til videreutdanning av lærere. Relativt mange lærere svarer imidlertid «Vet ikke» på dette spørsmålet.

Mange av lærerne opplever dessuten at det er andre problemer i forbindelse med videreutdanning som også til en viss grad er relatert til økonomi, nemlig problemer i forbindelse med vikardekning, jf. tabell 43.

Tabell 43: Hvor enig er du i følgende påstander om videreutdanning. Grader dine svar fra Helt uenig til Helt enig. Prosentangivelser.

	Helt uenig	.	.	.	.	Helt enig	Antall lærere som har tatt stilling til spørsmålet	Prosentandel av lærere som har svart «Vet ikke»
Det er vanskelig å skaffe nok vikarressurser når lærere deltar på videreutdanning								
Grunnskolen	5	7	9	13	20	46	2553	18
Videregående opplæring	5	8	11	16	21	39	2399	21
Utfordringer knyttet til vikarressurser fører til at noen lærere unnlater å ta videreutdanning								
Grunnskolen	10	9	10	16	20	35	2242	28
Videregående opplæring	7	8	9	15	21	39	2103	31

Kilde: Oxford Research AS og Aarhus Universitet

Henholdsvis 66- og 60 % av lærerne i grunnskolen og videregående opplæring, som har tatt stilling til spørsmålet, er helt enige eller enige i at det er vanskelig å skaffe vikarressurser når lærere deltar på videreutdanning. Mange lærere er imidlertid i tvil og svarer «Vet ikke».

Analysen viser også at henholdsvis 55 % og 60 % av lærerne i grunnskolen og videregående opplæring som har tatt stilling til spørsmålet, er helt enige eller enige i at utfordringer knyttet til vikarressurser fører til at noen lærere unnlater å ta videreutdanning. Blant lærerne som har tatt stilling til spørsmålet er det imidlertid henholdsvis 19 % og 15 % som er helt uenige eller uenige i dette. Mange lærere i både grunnskolen og videregående opplæring er i tvil og svarer «Vet ikke».

Generelt kan man imidlertid konstatere at mange lærere opplever vikarproblemer i forbindelse med lærernes deltakelse i videreutdanning. Hvordan lærerne så opplever skolenes planlegging mv. for videreutdanning av lærere fremgår av tabell 44.

Tabell 44: Hvor enig er du i følgende påstander om videreutdanning. Grader dine svar fra Helt uenig til Helt enig. Prosentangivelser

	Helt uenig	.	.	.	.	Helt enig	Antall lærere som har tatt stilling til spørsmålet	Prosentandel av lærere som har svart «Vet ikke»
På skolen min prioriteres videreutdanning av lærere høyt								
Grunnskolen	17	18	18	23	16	9	2629	16
Videregående opplæring	15	19	21	24	14	7	2405	21
På skolen min er det systematiske planer for lærernes deltakelse på videreutdanningen								
Grunnskolen	40	22	16	14	7	3	2400	23
Videregående opplæring	34	24	18	14	6	3	2191	28
På skolen min planlegges videreutdanningen av lærere på lang sikt								
Grunnskolen	42	24	14	12	6	3	2368	24
Videregående opplæring	36	25	18	13	5	2	2147	30
Lærerne på skolen min oppfordres av skoleledelsen til å ta videreutdanning								
Grunnskolen	21	19	18	18	14	11	2663	14
Videregående opplæring	22	22	18	17	12	8	2544	16
På min skole er det kun lærerne som selv ønsker det som tar videreutdanning								
Grunnskolen	4	4	7	10	23	51	2653	15
Videregående opplæring	4	6	8	13	26	43	2366	22

Kilde: Oxford Research AS og Aarhus Universitet

35 % og 34 % av lærerne i grunnskolen og videregående opplæring, som har tatt stilling til spørsmålet, er helt uenige eller uenige i at lærernes videreutdanning prioriteres høyt på skolen deres, mens kun 25 % og 21 % er helt enige eller enige i dette. Ut over lærerne som har tatt stilling til spørsmålet, er det mange av lærerne som har oppgitt at de ikke vet om skolen deres har høy prioritering av videreutdanning av lærere.

Enda flere av lærerne i grunnskolen og videregående opplæring, som har tatt stilling til spørsmålet, er helt uenige eller uenige i at:

- På skolen min er det systematiske planer for lærernes deltakelse på videreutdanningen (henholdsvis 62 % og 58 %)
- På skolen min planlegges videreutdanningen av lærere på lang sikt (henholdsvis 66 % og 61 %)
- Lærerne på skolen min oppfordres av skoleledelsen til å ta videreutdanning (henholdsvis 40 % og 44 %).

Analysen viser også at 74 % og 69 % av lærerne i grunnskolen og videregående opplæring, som har tatt stilling til det, er helt enige eller enige i at det er kun lærerne som selv ønsker det som tar videreutdanning på deres skole.

Det er bemerkelsesverdig at så mange av lærerne, både i grunnskolen og videregående opplæring, ikke har vært i stand til å ta stilling til de nevnte spørsmålene ovenfor, men har svart "vet ikke". Det kan tyde på at mange av lærerne ikke er spesielt godt orienterte om skoleledelsens planer vedrørende videreutdanning av lærerne.

Generelt stemmer det ovennevnte godt overens med resultatene fra Deltakerundersøkelsen 2011¹¹, som viste at ved mange grunnskoler hadde lærerne oppfattelse av liten grad av systematisk planlegging av lærernes deltakelse i videreutdanning.

Et annet resultat fra Deltakerundersøkelsen bekreftes også av denne undersøkelsen, nemlig at lærernes opplevelse av i hvor høy grad det tilrettelegges for kunnskapsdeling etter lærerne har tatt videreutdanning, varierer fra skole til skole, jf. tabell 45.

Tabell 45: Hvor enig er du i påstandene nedenfor. Grader dine svar fra Helt uenig til Helt enig. Prosent.

	Helt uenig	.	.	.	.	Helt enig	Antall lærere som har tatt stilling til spørsmålet	Prosentandel av lærere som har svart «Vet ikke»
Når lærere på skolen min har vært på videreutdanning legger skolens ledelse til rette for kunnskapsdeling								
Grunnskolen	15	20	17	23	15	10	2740	12
Videregående opplæring	18	22	19	24	11	6	2473	19
Når lærere på skolen min har vært på videreutdanning, har de selv ansvaret for å legge til rette for kunnskapsdeling								
Grunnskolen	11	16	18	24	18	14	2449	22
Videregående opplæring	6	11	16	25	24	19	2317	24
På skolen min er lærerne og skolens ledelse enige om at kunnskapsdeling er viktig i forlengelse av videreutdanning								
Grunnskolen	8	11	17	25	21	18	2453	21
Videregående opplæring	9	12	19	28	20	12	2208	28
På skolen min er det ikke noen kunnskapsdeling når lærere har vært på videreutdanning								
Grunnskolen	16	17	17	17	18	15	2728	13
Videregående opplæring	10	17	18	18	20	17	2488	19
Skoleledelsen legger til rette slik at lærere som har vært på videreutdanning kan dele kunnskapen fra videreutdanningen med sine kolleger								
Grunnskolen	15	20	20	21	14	10	2657	15
Videregående opplæring	17	24	21	21	11	6	2429	20
På skolen min prioriterer ledelsen felles kompetanseutvikling av lærere høyt								
Grunnskolen	11	16	19	25	16	13	2648	15
Videregående opplæring	15	21	21	22	14	7	2426	20
Kilde: Oxford Research AS og Aarhus Universitet								

Det er delte meninger blant lærerne i grunnskolen og videregående opplæring i forhold til skolens tilrettelegging for kunnskapsdeling. Lærerne har for eksempel meget delte meninger i forhold til disse utsagnene:

- Når lærere på skolen min har vært på videreutdanning legger skolens ledelse til rette for kunnskapsdeling
- På skolen min er det ikke noen kunnskapsdeling når lærere har vært på videreutdanning
- Skoleledelsen legger til rette slik at lærere som har vært på videreutdanning kan dele kunnskapen fra videreutdanningen med sine kolleger

¹¹ Klewe, L. et al. (2011). *Utbytte av videreutdanning. Deltakerundersøkelsen 2011. Utbytte av deltakelse i "kompetanse for kvalitet". Strategi for videreutdanning av lærere*. Oxford Research og Danmarks Pædagogiske Universitetsskole.

- På skolen min prioriterer ledelsen felles kompetanseutvikling av lærere høyt

På ett område er det en viss forskjell mellom lærerne i videregående opplæring og lærerne i grunnskolen. Det er prosentvis flere av lærerne i videregående opplæring, av de som har tatt stilling til spørsmålet, som er helt enige eller enige i at lærerne på skolen har selv ansvaret for å legge til rette for kunnskapsdeling når de har tatt videreutdanning, sammenlignet med lærerne i grunnskolen.

Også i forhold til spørsmålene om kunnskapsdeling er det oppsiktsvekkende at så mange lærere ikke har vært i stand til at ta stilling til spørsmålet, men har svart "vet ikke".

Tallene tyder på manglende tilrettelegging for kunnskapsdeling ved mange skoler når lærerne har vært på videreutdanning. Mange av lærerne fra både grunnskolen og videregående opplæring er uenige i at skolens ledelse tilrettelegger for kunnskapsdeling når lærere på skolen har vært på videreutdanning, mens færre er enige i dette.

7.1 Oppsummert om skolenes tilrettelegging

Et stort flertall av lærerne opplever at det er satt av for lite ressurser til videreutdanning. Vikarproblemer oppgis av mange lærere som et hinder for videreutdanning. I følge lærerne som har svart planlegger skolene i liten grad videreutdanning på lang sikt. Undersøkelsen tegner et bilde av at skolene ikke arbeider systematisk med planlegging og gjennomføring av videreutdanning av lærere, til tross for at lærerne rapporterer om et stort behov. Det ser heller ikke ut til at kunnskapsdeling etter gjennomført videreutdanning er satt i noe videre system.

Kapittel 8. Videreutdanningsbehovet sett fra rektors ståsted

Vi har gjennomført en meget kort survey til rektorene ved de skolene som lærerrespondentene kommer fra. Rektorene har besvart tre spørsmål, i tillegg til at de har angitt hvor mange lærere de sendte spørreskjemaet til. De tre spørsmålene handler om behovet for kompetanseheving blant lærerne ved deres skoler og eventuelle hindringer for videreutdanning.

8.1 Hindringer for videreutdanning

Rektorene er bedt om å gi en vurdering av forhold som kan være til hinder for å få til videreutdanning. Vi spurte: *Er noe av det følgende - etter din mening - et problem for å få til videreutdanning av lærere ved din skole?* Vi hadde laget fem alternative svar, og flere svar var mulig.

8.1.1 Grunnskolen

453 rektorer fra grunnskolen svarte på dette skjemaet.

Tabell 46: Er noe av det følgende – etter din mening – et problem for å få til videreutdanning av lærere ved din skole? Prosent. (N=453)

	Prosent	Antall
Skolens økonomi	68 %	306
Lærerne har ikke tid	52 %	235
Vanskelig å få fatt i vikar	45 %	203
Mangel på tilbud som svarer til lærernes behov	21 %	97
Lærernes ønsker er i utakt med skolens behov	12 %	53

Kilde: Oxford Research AS og Aarhus Universitet

Som tabellen viser, peker to av tre rektorer i utvalget på skolens økonomi som aktuell hindring. Mange mener også at lærerne ikke har tid til å ta videreutdanning. Vansker med å få tak i vikarer nevnes også av mange. Vi hadde tatt med to alternativer knyttet til behov for videreutdanning for henholdsvis lærerne og skolene. «Mangel på videreutdanningstilbud som svarer til lærernes behov for kompetanseheving» samt «lærernes ønsker om videreutdanning er i utakt med skolens behov for kompetanse» viste seg å være mindre utbredt blant rektorenes vurderinger av hindringer for videreutdanning. Hovedbildet er altså at rektorer peker på skoleøkonomi, lærernes tid, samt vikarproblemer, når de skal angi aktuelle hindringer for videreutdanning.

8.1.2 Videregående skole

159 rektorer i videregående skole har svart på skjemaet. Som i grunnskolen, blir skolens økonomi, lærernes tid, samt problemer med å skaffe vikarer, trukket fram som aktuelle hindringer for videreutdanning.

Tabell 47: Er noe av det følgende – etter din mening – et problem for å få til videreutdanning av lærere ved din skole? Prosent. (N=159)

	Prosent	Antall
Skolens økonomi	61 %	97
Lærerne har ikke tid	58 %	92
Vanskelig å få fatt i vikar	43 %	68
Mangel på tilbud som svarer til lærernes behov	33 %	52
Lærernes ønsker er i utakt med skolens behov	20 %	32

Kilde: Oxford Research AS og Aarhus Universitet

8.2 Behov for kompetanseutvikling

Rektorene ble bedt om å oppgi andel av lærerstaben som etter deres mening ville ha behov for kompetanseheving i undervisningsfagene. Spørsmålet er ikke spesifisert nærmere og er derfor beheftet med tolkningsutfordringer, da vi ikke kan si noe om hvordan «behov» skal forstås. Kompetanseheving er bredere enn videreutdanning. Det kan bety studiepoenggivende videreutdanning, men det kan også bety kortvarig opplæring og etterutdanning.

8.2.1 Grunnskolen

Av de 453 grunnskolerektorene som besvarte spørsmålet, sa fire av ti rektorer (41 %) at over halvparten av lærerne ved deres skoler har behov for kompetanseheving. Litt flere, 58 prosent mente at dette gjelder under halvparten av lærerne. Under én prosent mente at ingen av deres lærere har behov for kompetanseheving. I følge grunnskolerektorene er med andre ord behovet for kompetansepåfyll blant lærerne stort:

Tabell 48: Hvor mange av lærerne ved din skole mener du har behov for kompetanseheving? Prosent. (N=453)

	Prosent	Antall
Ingen	0,9 %	4
Under 25 % av lærerne	25 %	112
Under halvparten av lærerne	32 %	146
Over halvparten av lærerne	25 %	111
Mer enn 75 % av lærerne	5 %	24
Alle	11 %	50

Kilde: Oxford Research AS og Aarhus Universitet

8.2.2 Videregående skole

Vi fikk svar fra 152 rektorer i videregående skole på spørsmål om hvor stor andel av lærerne ved skolen som har behov for kompetanseheving i sine undervisningsfag.

Tabell 49: Hvor mange av lærerne ved din skole mener du har behov for kompetanseheving? Prosent. (N=159)

	Prosent	Antall
Ingen	1,3 %	2
Under 25 % av lærerne	29 %	46
Under halvparten av lærerne	30 %	47
Over halvparten av lærerne	25 %	39
Mer enn 75 % av lærerne	3 %	5
Alle	8 %	13

Kilde: Oxford Research AS og Aarhus Universitet

Blant rektorene på videregående skole var det 36 prosent som mener at over halvparten av deres lærere har behov for kompetanseheving. I følge rektorene ser dermed behovet for videreutdanning ut til å være større blant grunnskolelærere enn blant videregående skolelærere.

8.3 Behovet for videreutdanning sett fra rektorer og lærere

Hvor er behovet for videreutdanning størst? Både rektorene og lærerne har fått spørsmål som kan belyse dette. Rektorene ble bedt om å oppgi fag der det var behov for videreutdanning: *I hvilke fag mener du eventu-*

elt at din skole særlig trenger kompetansepåfyll? Tabellen under (kolonne 1 & 4) viser andelene av rektorene som nevnte ulike fag.

Lærerne ble spurt om de har behov for videreutdanning i sine undervisningsfag. De som har sagt at de har behov for videreutdanning i flere undervisningsfag har i tillegg blitt spurt om *hvilket fag de har størst behov for økt kompetanse*¹². Vi kan da både beregne andelen lærere som har behov for videreutdanning for hvert enkelt undervisningsfag (kolonne 2 & 5), og hvor behovet for videreutdanning samlet, i følge lærerne, er størst (kolonne 3 og 6). I tabell 64 viser vi med andre ord både behovet for videreutdanning sett fra de enkelte undervisningsfagene, og behovet for videreutdanning sett fra skolefagene samlet.

Mens lærerne vurderer eget behov for videreutdanning, vurderer rektorene hele lærerstabens behov for kompetansepåfyll. Vi kan derfor ikke sammenligne prosent for prosent om lærere og rektorer har samme oppfatning om hvor behovet for videreutdanning er størst. Men vi kan se på mønsteret: Er det slik at rangeringen basert på rektorenes svar stemmer overens med rangeringen basert på lærernes svar? I tabell 58 er fagene rangert etter hvilke fag i grunnskolen det i følge lærerne er størst behov for videreutdanning, dvs. etter andeler som oppgir at dette er det faget de har størst behov for videreutdanning i (kolonne 3).

Tabell 50: Andel rektorer som nevner at skolens lærere har behov for videreutdanning i faget. Andel lærere som sier de har størst behov for undervisning i dette faget. Og andel lærere som har behov for videreutdanning i faget de underviser i (i parentes andel lærere som underviser i faget =N). Prosent.

	Grunnskolen 2011			Videregående skole 2011		
	Rektorer N=453	Lærere N=3157		Rektorer N=159	Lærere studieforbered. programmer N=1732	
	Fag med stort behov	Har behov**	Størst behov*	Fag med stort behov	Har behov**	Størst behov*
Matematikk	48	45 (62)	16,1	18	34(27)	6,8
Norsk	37	36 (70)	14,2	26	36(28)	7,5
Engelsk	44	41 (49)	10,2	11	31(21)	4,2
Naturfag/realfag***	23	32 (47)	5,6	23	38(25)	6,9
Samfunnsfag	5	22 (54)	3,0	6	31(23)	3,5
Formgivningsfag	16	18 (37)	2,3	0	33(1)	0,4
Musikk	16	21 (27)	2,0	0	33(4)	1,2
Kroppsøving	9	17 (36)	1,9	3	25(10)	1,1
RLE	4	17 (46)	1,7	0	26(8)	1,4
Andre fag	Ja	Ja	12,0	Ja	Ja	23,7
Ikke behov	-	-	30,0	-	-	44,3
Sum	-	-	100,0	-	-	100,0

Kilde: Oxford Research og Aarhus Universitet

*Kun ett svar mulig. Prosent av alle.

** Mange svar mulig, andeler av de som underviser i faget.

*** inkl. biologi, fysikk, kjemi og geofag.

Tabell 50 inneholder mange opplysninger. Hovedinntrykket fra tabellen er at behovet for videreutdanning - i følge både lærere og rektorer - er størst blant grunnskolelærerne. Hele 70 prosent av lærerne i grunnskolen har nevnt ett eller flere fag der de har behov for videreutdanning, mot 56 prosent av lærerne i videregående skole (nevner ett eller flere fag der de har behov). At andelen er høyere i grunnskolen kan skyldes at mange lærere i grunnskolen underviser i fag der de har få eller ingen studiepoeng:

Tallene i parentes i andre og femte kolonne, viser andel av lærerne i henholdsvis grunnskolen og videregående skole som underviser i faget. Det er grunn til å legge merke til at andelene er mye høyere for grunnskolen enn for videregående skole. Med andre ord: en lærer som underviser i grunnskolen underviser i langt *flere* fag enn en lærer som underviser i videregående skole. Og forskjellene er veldig store. Mens majoriteten av lærerne i grunnskolen, ved siden av andre fag, underviser i norsk (70 %) og matematikk (62 %), er andelen som undervi-

¹² 'Økt kompetanse' er et bredere begrep enn videreutdanning. Kompetansebegrepet omfatter både videreutdanning (gir studiepoeng) og etterutdanning (gir ikke studiepoeng). I den sammenhengen oppfølgingsspørsmålet ble stilt, tror vi de fleste primært tenker videreutdanning. Uansett har alle som besvarer spørsmålet med kompetanse-formuleringen allerede sagt at de har behov for videreutdanning i faget.

ser i norsk og matematikk i videregående skole henholdsvis 28 og 27 prosent. En grunnskolelærer har altså flere fag å holde seg orientert om, enn en videregående skolelærer. Dette kan være en av forklaringene til at det blant våre responderende grunnskolelærere er så mange som ikke har studiepoeng i fag de underviser i, og dermed oftere enn lærere i videregående skole sier de har behov for videreutdanning.

8.3.1 Grunnskolen

Hvis vi først ser på grunnskolen, ser vi at rangeringen i første og tredje kolonnene er tilnærmet lik. Rektorenes vurderinger stemmer altså veldig godt overens med grunnskolelærernes svar. Mens rektorene rangerer de fire største fagene øverst: matematikk, norsk, engelsk og natur/realfag, er rangeringen i følge lærerne matematikk, engelsk, norsk og natur/realfag.

I følge både lærere og rektorer er det altså i matematikkundervisningen at behovet for videreutdanning er størst. Hele 48 prosent av rektorene nevner matematikk som et av fagene der behovet for kompetansepåfyll er stort. Kolonne to viser at *av de som underviser i matematikk* i grunnskolen er det hele 45 prosent som sier at de har behov for videreutdanning. Tredje kolonne viser at hele 16 prosent av våre responderende lærere i grunnskolen sier at deres behov for videreutdanning er størst i matematikk. Det er ca. 66.000 lærere i grunnskolen. Hvis våre respondenter er rimelig representative innebærer dette – i følge dem selv – at rundt ti tusen (10.560) lærere i grunnskolen først og fremst har behov for videreutdanning i matematikk. Som vist annet sted i denne rapporten (tabell 16), er det 12 prosent av grunnskolelærerne som sier de deltar i videreutdanningstilbud som gir uttelling i form av studiepoeng innværende skoleår. Dette betyr at selv om all videreutdanningskapasitet ble investert i matematikkfaget, ville det med dagens innsats tatt mer enn ett år å dekke det største behovet.

Videre viser tabell 50 at hele 41 prosent av engelsklærerne rapporterer om behov for videreutdanning, men fordi det er færre som underviser i engelsk (49 prosent i følge våre tall) er det likevel «bare» ti prosent av alle lærerne som sier at deres behov for videreutdanning er størst i engelsk.

Som det framgår av tabellen er rektorer og grunnskolelærere også enige om at det er et stort behov for videreutdanning i norsk. Mer enn hver tredje norsklærer (36 %) sier at de har behov for videreutdanning i norskfaget. Fordi de fleste grunnskolelærerne underviser i norsk (i følge våre tall har 70 prosent av lærerne norsk på timeplanen) blir andelen som mener at deres behov for videreutdanning er størst i norsk, større enn i engelsk; hele 14 prosent av alle lærere sier at deres behov for videreutdanning er størst i norsk.

Naturfag og realfag kommer på fjerde plass både blant rektorer og lærere. Omtrent hver tredje natur/realfaglærer mener de har behov for faglig oppdatering. Av alle lærerne er det 5,6 prosent som sier at deres behov for videreutdanning er størst i natur/realfag.

8.3.2 Videregående skole

I rektorsvarene fra videregående skoler har vi ikke kunnet skille på studieforberedende og yrkesfaglige programmer¹³, mens de refererte lærer-resultatene kun er basert på lærere som underviser på studieforberedende programmer. I og med at det er de studieforberedende fagene/fellesfagene (ikke yrkesfagene) vi ser på her, vil rektorsvarene som skal representere videregående skole sannsynligvis være noe underestimerte (kolonne 4). Men det er like interessant å sammenligne lærernes svar med rektorenes rangeringer.

Det er de samme fire fagene som rangerer høyest også for videregående skole, og rektorenes og lærernes rangering er omtrent lik: Størst er behovet for videreutdanning i norskfaget, deretter følger matematikk, så natur/realfag (inkl. biologi, kjemi, fysikk og geofag) og som nummer fire, engelsk. Mens behovet for videreutdanning i undervisningsfag varierte fra 45 prosent til 32 prosent i grunnskolen for disse fagene, varierte behovet fra 38 til 31 prosent i videregående skole.

Resultatene fra videregående skole viser også at en tredjedel av de som underviser i musikkfag og formgivingsfag sier de har behov for videreutdanning. Men fordi det relativt sett er svært få av lærerne som underviser i

¹³ Dette innebærer at rektorsvarene fra videregående skole, i forhold til rektorsvarene fra grunnskolen, gir lavere estimater på de største fagene som vi har med i tabellen fordi prosentueringsgrunnlaget i videregående er basert på både yrkes- og studieforberedende fag. Hele 36 prosent (57) av rektorene i videregående skoler skrev at yrkesfag trengte kompetansepåfyll (ikke oppført i tabellen).

disse fagene (1 % og 4 %) er andelene av alle som mener de har størst behov for videreutdanning i disse fagene lave, og lavere enn i grunnskolen.

Basert på både rektorundersøkelsene og lærerundersøkelsene kan vi anta at behovet for videreutdanning blant lærere i grunnskolen og i videregående skole er svært stort. Og at behovet sannsynligvis er størst for grunnskolelærere i matematikk.

8.3.3 Alle fag nevnes

En gjennomgang av rektorsvarene forteller at alle skolefag nevnes, engelsk, norsk og matematikk trekkes fram av svært mange. Noen peker også på at kompetansebehovet knytter seg til andre sider ved lærerarbeidet enn bare det rent faglige:

Ikke spesifikke fag, men kompetansepåfyll i form av: Klasseromsledelse, Vurdering, Kollegaveiledning.

Grunnskolektor

Tror egentlig at lærerne rent faglig har god nok kompetanse. Det er innen nyere pedagogiske metoder det er behov for kompetanse. Eks. IKT, vurdering, evaluering, tilpasset opplæring til den enkelte elev, oppfølging av barn fra ressurssvake hjem, oppfølging av barn fra hjem med psykisk sykdom, undervisning av barn med store psykiske problemer.

Grunnskolektor

Dette gjenfinder vi i tabell 40, der lærere som sier de trenger videreutdanning, ofte knytter dette opp mot flere sider enn fagkompetanse.

8.4 Oppsummert om rektorenes synspunkter

To av tre rektorer peker på skolens økonomi som aktuell hindring for videreutdanning. Mange mener også at lærerne ikke har tid til å ta videreutdanning og de peker på vansker med å få tak i vikar. Hovedbildet er at rektorer peker på skoleøkonomi, lærernes tid, samt vikarproblemer, når de skal angi aktuelle hindringer for videreutdanning.

I både grunnskolen og videregående opplæring mener både rektorene og lærerne at det er stort videreutdanningsbehov i fagene matematikk, norsk, engelsk og natur/realfag.

Basert på både rektorundersøkelsene og lærerundersøkelsene finner vi at behovet for videreutdanning er stort, både i grunnskolen og i videregående skole. Behovet synes å være aller størst for grunnskolelærere i matematikk.

Kapittel 9. Oppsummering

9.1.1 Bakgrunnsopplysninger om lærerne i grunnskolen og videregående opplæring

Det er en skjev kjønnsfordeling blant lærerne i grunnskolen ettersom hele 75 % av de deltagende lærerne er kvinner. Dette stemmer overens med den generelle kjønnsfordelingen blant lærere i grunnskolen, da andelen av kvinnelige lærere i grunnskolen tilsvarte 74 % i skoleåret 2010/2011.

Når det gjelder lærerne i videregående opplæring er det en tilnærmet lik fordeling av kvinner og menn, henholdsvis 53 % kvinner og 47 % menn. Det er forholdsvis likt den generelle fordelingen i videregående opplæring, hvor andelen kvinner tilsvarte 49 % i 2010/2011.

Nærmere 80 % av de deltagende lærerne i grunnskolen og videregående opplæring er mellom 30 og 59 år. Det er prosentvis noe flere lærere i grunnskolen (9 %) under 30 år, sammenlignet med lærerne i videregående opplæring (5 %). Det er derimot prosentvis flere lærere i videregående opplæring som er 60 år eller eldre (15 %), sammenlignet med lærerne i grunnskolen (10 %).

Kun få av de deltagende lærerne i grunnskolen og videregående opplæring har arbeidet som lærer i mindre enn 3 år (8 %). Resten av lærerne fordeler seg jevnt over de ulike aldergruppene. Relativt mange har vært yrkesaktive lærere i mer enn 20 år. Det dreier seg om 31 % av lærerne i videregående opplæring, og 26 % av lærerne i grunnskolen.

Analysen viser at 35 % av lærerne i grunnskolen var yngre enn 25 år da de først begynte å arbeide som lærer, mens dette gjelder kun 15 % av lærerne i videregående opplæring. Denne forskjellen kan sannsynligvis forklares av at lærerne i grunnskolen og videregående opplæring har ulike utdanningsbakgrunn.

Undersøkelsen viser videre at 13 % og 17 % av lærerne i grunnskolen og videregående opplæring deltar i videreutdanning i skoleåret 2011/2012. I mange tilfeller dreier det seg om videreutdanningstilbud som læreren tar på fritiden, etter eget initiativ.

9.1.2 Lærerne i grunnskolen.

De fleste av de deltagende lærerne fra grunnskolen underviser i fag som norsk (70 %) og matematikk (62 %). Tilnærmet halvparten av lærerne underviser i samfunnsfag, engelsk, naturfag og RLE (religion, livssyn og etikk). Det er også en betydelig andel som underviser i kunst og håndverk (37 %) og Kroppsøving (36 %). I tillegg skal det nevnes at relativt mange av lærerne underviser i musikk (27 %) og Mat og helse (17 %).

Lærernes behov for videreutdanning

Blant fagene med flest respondenter er det særlig mange av lærerne som underviser i matematikk og engelsk som føler behov for videreutdanning. Det gjelder henholdsvis 45 % og 41 % av lærerne i matematikk og engelsk. I de "mindre" fagene, slik som spansk, fransk og tysk, føler mange av lærerne behov for videreutdanning. Det gjelder henholdsvis 77 %, 43 % og 42 % av disse lærerne. 1/3 av lærerne i naturfag, og godt og vel 1/5 av lærerne i samfunnsfag, opplever også behov for videreutdanning.

Det er ikke stor forskjell på hvor mange av lærerne med ulike grunnutdanninger som generelt sett føler behov for videreutdanning. Det er imidlertid prosentvis færre av lærerne med PPU/Ped.sem studier fra universitet/høgskole og 5-årig integrert lærerutdanning, sammenlignet med for eksempel lærerne med allmennlærerutdanning. Det er derimot funnet sammenheng med hensyn til en rekke andre bakgrunnsfaktorer.

I fagene norsk, engelsk, samfunnsfag, naturfag, matematikk, RLE (Religion, livssyn og etikk), mat og helse og kroppssøving er det funnet sammenheng mellom behovet for videreutdanning og lærernes alder. Det gjelder for alle de nevnte fag at det er langt færre lærere på 50 år eller eldre som har behov for videreutdanning,

sammenlignet med yngre kolleger. De sterkeste statistiske forskjellene ses for fagene norsk, engelsk, naturfag og matematikk.

Blant lærerne som underviser i norsk, engelsk, samfunnsfag, naturfag og matematikk finner vi en sammenheng med at desto høyere ansiennitet som lærere, desto færre oppgir behov for videreutdanning. Størst behov for videreutdanning finner man blant lærerne som har arbeidet som lærer i relativt få år.

I fagene samfunnsfag, naturfag, matematikk, RLE (Religion, livssyn og etikk), kunst og håndverk og kroppsøving ser man en økning (for noen fag en kraftig økning) i andelen av lærere som opplever et behov for videreutdanning fra 1. – 4. trinn til 8. – 10 trinn. I norsk-faget ses den samme tendensen, selv om forskjellen ikke er statistisk signifikant her.

For fagene engelsk, samfunnsfag, musikk, naturfag, RLE (Religion, livssyn og etikk), Kunst og håndverk, og kroppsøving er det en sammenheng mellom behovet for videreutdanning på den ene side, og hvilken landsdel lærerne kommer fra på den annen side. For alle disse fagene er det prosentvis flere av lærerne fra Nord-Norge som oppgir behov for videreutdanning i fag de underviser i, sammenlignet med lærerne fra de øvrige landsdelene.

Lærerne er blitt spurt om i hvor høy grad de har behov for videreutdanning i forhold til temaene tilpasset undervisning, kjennskap til forskjellige undervisningsmetoder, elevvurdering og faglig kompetanse i deres undervisningsfag. Mange av lærerne oppgir et stort behov for kompetanseheving med hensyn til alle de nevnte temaene. Selv om det er gjeldende for alle fag, er det likevel enkelte forskjeller. Det kommer tydeligst frem blant lærerne som underviser i norsk og matematikk. Blant disse lærerne er det således størst behov for videreutdanning i forhold til de metodisk/didaktiske temaene (tilpasset opplæring, kjennskap til forskjellige undervisningsmetoder og elevvurdering), mens klart færre oppgir behov for videreutdanning i forhold til faglig kompetanse.

9.1.3 Lærerne i videregående opplæring.

De fleste av de deltakende lærerne underviser på skoler hvor det finnes en kombinasjon av studieforberedende og yrkesfaglige program (58 %), men relativt mange av lærerne underviser på skoler hvor det kun finnes studieforberedende utdanningsprogram (20 %) eller kun yrkesfaglige utdanningsprogram (23 %).

9.1.4 Lærere som underviser i studieforberedende utdanningsprogram

I de studieforberedende utdanningsprogrammene er det flest av de deltakende lærerne som i nevnt rekkefølge underviser i norsk, matematikk, samfunnsfag, engelsk, naturfag og historie. Relativt mange underviser i kroppsøving. Nærmere 5 -8 % underviser i geografi, biologi, fysikk, kjemi eller RLE, tysk, fransk eller spansk.

Lærernes behov for videreutdanning

Ganske mange av lærerne som underviser i studieforberedende utdanningsprogram oppgir likevel at de har behov for videreutdanning i det faget de underviser i.

Ser en på lærere som har fordypning i de ulike fagene, så viser det seg også for lærerne i studieforberedende utdanningsprogram (som blant lærerne i grunnskolen), at mange har behov for videreutdanning som gir studiepoeng selv om de har fordypning. Det gjelder prosentvis flest av lærerne i norsk, matematikk, samfunnsfag, engelsk, historie og fysikk. Prosentvis færrest av lærerne med fordypning i kjemi og biologi angir at de har behov for videreutdanning i disse fagene.

Mellom 31 % og 36 % av lærerne som underviser i matematikk, norsk og samfunnsfag oppgir at de har behov for videreutdanning som gir studiepoeng. Det er enda flere lærere i fag som for eksempel informasjonsteknologi, spansk og idrettsfag som har behov for videreutdanning. Det gjelder henholdsvis 52 %, 49 % og 47 % av lærerne som underviser i disse fagene.

Det er ingen kjønnsforskjeller når man ser på de ulike fagene og behovet for videreutdanning; med to unntak. I naturfag opplever kun 15 % av kvinnene at de har behov for videreutdanning, mens det samme gjelder 26 % av

mennene. Motsatt kjønnsforskjell har en i engelsk, hvor 35 % av kvinnene opplever behov for videreutdanning, mens det samme kun gjelder 22 % av mennene.

Kun i to fag er det funnet sammenheng mellom alder og behov for videreutdanning. Blant lærerne som underviser i historie er det klart færre på 50 år eller eldre som oppgir behov for videreutdanning i dette faget, sammenlignet med yngre kollegaer. Blant lærerne som underviser i engelsk er det flest av de yngste lærere som oppgir behov for videreutdanning, mens det samme gjelder vesentlig færre av de lærerne som er 30 år eller eldre.

Når det gjelder fagene historie, norsk og matematikk, opplever betydelig flere av lærerne med mindre enn 16 års undervisningserfaring behov for videreutdanning, sammenlignet med kollegaene som har flere års undervisningserfaring. Forskjellene er statistisk signifikante.

Færre av lærerne med PPU/Ped. Sem. studier fra universitet/høgskole, samt lærerne med annen godkjent lærerutdanning, oppgir behov for videreutdanning, sammenlignet med lærerne med en annen utdanningsbakgrunn.

Det er også en geografisk forskjell. Lærerne fra Nord-Norge skiller seg fra lærerne i de øvrige landsdelene ved at klart flere av lærerne i Nord-Norge oppgir behov for videreutdanning som gir studiepoeng. Forskjellen er statistisk signifikant ($p < 0.0001$). De øvrige landsdelene skiller seg ikke fra hverandre i forhold til lærernes generelle behov for videreutdanning.

Blant lærerne som opplever behov for videreutdanning er det mange som oppgir behov innenfor temaene faglig kompetanse, kjennskap til forskjellige undervisningsmetoder, tilpasset undervisning og elevvurdering. Det er imidlertid enkelte forskjeller når man ser på de enkelte fagene. I fagene historie, matematikk og fysikk opplever de fleste lærerne behov for videreutdanning i forhold til faglig kompetanse. Vi finner samme tendens blant lærerne i fagene naturfag, geografi, biologi, kjemi og informasjonsteknologi. Det er altså en generell tendens til at lærerne som underviser i studieforberedende utdanningsprogram særlig opplever et behov for videreutdanning i forhold til faglig kompetanse i fagene sine.

9.1.5 Lærere som underviser i yrkesfaglig utdanningsprogram

Det er flest lærere som underviser i utdanningsprogrammet Helse- og sosialfag (19 %), Teknikk og industriell produksjon (14 %), Bygg- og anleggsteknikk (11 %) og Helse- og sosialfag, mens resten fordeler seg noenlunde jevnt på de øvrige utdanningsprogrammene.

9.1.6 Skolenes tilrettelegging av videreutdanning

Lærerne i både grunnskolen og i videregående opplæring er blitt stilt en rekke spørsmål om sitt syn på videreutdanning, og forhold som er tilknyttet skolenes tilrettelegging av videreutdanning og tilrettelegging for kunnskapsdeling.

Både lærerne i grunnskolen og videregående opplæring har en svært positiv holdning til videreutdanning. De aller fleste er helt enige eller enige i at videreutdanning gjør at man ser faget med nye øyne, og gir økt engasjement og glede over eget yrke. De aller fleste er dessuten enige i at økt satsing på videreutdanning på sikt vil øke kvaliteten i grunnskolen og videregående opplæring. De fleste er dessuten enige i at nye kompetansekrav gjør at mange lærere har behov for å ta videreutdanning. Men mange lærere opplever vikarproblemer i forbindelse med deltakelse i videreutdanning.

Mange lærere i grunnskolen og videregående opplæring er uenige i påstandene "På skolen min er det systematiske planer for lærernes deltakelse på videreutdanningen" og "På skolen min planlegges videreutdanningen av lærere på lang sikt", mens svært få av lærerne er enige i dette. Mange lærere er imidlertid i tvil og svarer "Vet ikke".

Lærerne svarer også på en rekke spørsmål om kunnskapsdeling etter videreutdanning. Her er det delte meninger blant lærerne. Det gjelder for eksempel spørsmål som "Når lærere på skolen min har vært på videreutdanning legger skolens ledelse til rette for kunnskapsdeling" og "På skolen min er det ikke noen kunnskapsde-

ling når lærere har vært på videreutdanning". Det er bemerkelsesverdig at så mange av lærerne ikke har vært i stand til at ta stilling til spørsmålet, men har svart "vet ikke". Tallene tyder på at det ved mange skoler ikke tilrettelegges for kunnskapsdeling når lærere har tatt videreutdanning.

Kapittel 10. Perspektiver

En vesentlig forutsetning for at strategien for videreutdanning av lærere kan lykkes er at lærerne har en positiv holdning til det å ta videreutdanning. Undersøkelsen viser at denne forutsetningen i svært stor grad er oppfylt. Resultatene etterlater ingen tvil om at lærerne i både grunnskolen og videregående opplæring har en meget positiv holdning til det å ta videreutdanning. Det viser seg blant annet ved at så mange lærere er enige i at man ved å ta videreutdanning ser på faget sitt med nye øyne og at man ved å ta videreutdanning får økt engasjement og glede over sitt eget yrke. Lærerne tror også på saken, da det er stor enighet blant lærerne om at en økt satsning på videreutdanning av lærere på sikt vil øke kvaliteten i grunnskolen og videregående skole.

10.1 Om lærernes utdanningsbehov

Mange av lærerne i grunnskolen og mange av lærerne i studieforberedende utdanningsprogram opplever et behov for økt kompetanse i sine undervisningsfag.¹⁴ Også sett fra rektorenes ståsted er det mange lærere som har behov for kompetanseheving i sine undervisningsfag.

Undersøkelsen viser at lærernes behov for økt kompetanse gjelder ulike temaer. Det synes å være et stort behov blant mange lærere for økt kompetanse både innen faglig kompetanse i undervisningsfag, kjennskap til forskjellige undervisningsmetoder, tilpasset undervisning og elevvurdering. Det er imidlertid visse forskjeller når man ser på de enkelte fagene.

Blant lærerne i grunnskole har mellom 17 % og 77 %, avhengig av hvilket fag de underviser i, angitt at de har behov for videreutdanning som gir studiepoeng i sine undervisningsfag. I fag med mange respondenter, som norsk og matematikk, gjelder det for eksempel henholdsvis 36 % og 45 % av lærerne. Lærerne i grunnskolen har for stort sett alle fagene behov for videreutdanning i de fire nevnte temaene, men for lærere som underviser i enkelte av fagene, er det særlig de metodisk/didaktiske temaene (kjennskap til forskjellige undervisningsmetoder, tilpasset opplæring og elevvurdering) som nevnes, mens færre angir at de har behov for videreutdanning innen faglig kompetanse. Det gjelder for eksempel lærerne i norsk og matematikk, hvor klart flere opplever et behov for videreutdanning i de metodisk/didaktiske temaene sammenlignet med andelen av lærere som angir at de har behov for videreutdanning i faglig kompetanse.

Blant lærerne i studieforberedende utdanningsprogram har mellom 8 % og 63 % av lærerne som underviser i de enkelte fagene angitt at de har behov for videreutdanning som gir studiepoeng i sine undervisningsfag. I fag med mange respondenter som norsk og matematikk gjelder det for eksempel henholdsvis 36 % og 34 % av lærerne. Blant lærerne i studieforberedende utdanningsprogram er det en generell tendens til at det særlig er mange lærere som opplever at de har behov for videreutdanning i faglig kompetanse i sine undervisningsfag, selv om det også her er relativt mange lærere som har behov for videreutdanning på metodisk/didaktiske områder.

Det er altså en viss forskjell på videreutdanningsbehovene når man ser på de enkelte fagene og når man sammenligner behovene blant lærerne i henholdsvis grunnskolen og studieforberedende utdanningsprogram.

Ovenstående er interessant ettersom deltakerundersøkelsen 2011 viste at innholdet i videreutdanningstilbudene i regi av "Kompetanse for kvalitet. Strategi for videreutdanning av lærere" i størst grad handlet om faglige kompetanser i lærernes undervisningsfag. Klart færre angav at for eksempel kjennskap til forskjellige undervisningsmetoder i høy grad hadde vært en del av innholdet på videreutdanningen. Det skal understrekes at dette resultatet samsvarer med prioriteringer og delmål for strategien i perioden 2008-2012.¹⁵

Det kunne altså se ut til at det er en risiko for at innholdet i videreutdanningstilbudene i høyere grad tilgodeser utdanningsbehovene blant lærerne i studieforberedende utdanningsprogram enn de tilgodeser behovene blant

¹⁴ Det har ikke vært mulig å belyse utdanningsbehovet blant lærere som underviser i yrkesfaglig utdanningsprogram. Derfor omtales kun lærere i studieforberedende utdanningsprogram, jf. metodeavsnittet.

¹⁵ Klewe, L. et al. Utbytte av videreutdanning. Deltakerundersøkelsen 2011: *Utbytte av deltakelse i "Kompetanse for kvalitet". Strategi for videreutdanning av lærere*. DPU/Oxford Research.

lærerne i grunnskolen. I den nevnte undersøkelse kan som illustrasjon nevnes de mange lærere som kommenterte sin deltakelse i videreutdanningstilbudet i matematikk 2. Mange av kommentarene gikk på at det faglige nivået var for høyt og ikke passet til lærerne i grunnskolen, som for eksempel disse lærere mente:

"Tema er svært lite relevant til ungdomsskole-pensumet. Nivået er svært høyt og ikke direkte linket opp mot vår hverdag. Mer om tilpasset undervisning, metoder som gjør at elevene kan begynne å like fagene igjen!"

"Lite relatert til undervisningssituasjoner i ungdomsskolen. Klasseledelse var ikke tema. Svært lite med tilrettelegging av ulike undervisningsopplegg og særlig lite med tilpasset opplæring".

Utdanningsbehovene blant lærerne er ikke bare forskjellige når man sammenligner lærerne i grunnskolen og lærerne i studieforberedende utdanningsprogram, men de kan også være forskjellige når man ser på de enkelte fagene.

Denne forskjellighet er kanskje noe man skal være oppmerksom på ved utformingen av de kommende videreutdanningstilbud. En analyse av fag- og studieplaner i grunnskolen, som ble gjennomført høsten 2011 viste overordnet sett at det var faglige kompetansemål som ble nevnt i fag- og studieplanene og i mindre grad fagdidaktiske kompetansemål og pedagogiske kompetansemål.¹⁶ Også dette forholdet kunne antyde at det er en viss skjevhet i innholdet i utdanningstilbudene i forhold til de varierende utdanningsbehov som finnes blant lærerne.

10.2 Noen hindringer for videreutdanning av lærere

Undersøkelsen viser at lærerne opplever en rekke hindringer for videreutdanning av lærere. Det er for det første økonomien. De fleste lærere opplever at det er satt av alt for lite resurser til videreutdanning av lærere, et synspunkt som deles av rektorene. For det andre kan det være en hindring at det ifølge mange lærere (og rektorer) er vanskelig å skaffe nok vikarressurser når lærere er på videreutdanning og temmelig mange lærere mener at det skjer at lærere unnlater å ta videreutdanning på grunn av utfordringer knyttet til vikarressurser.

Økonomien er imidlertid ikke den eneste hindringen for at intensjonene bak "Kompetanse for kvalitet. Strategi for videreutdanning av lærere" blir oppfylt.

10.3 Skolenes planlegging av videreutdanning av lærere

Resultatene viser at det ifølge lærerne på mange skoler ikke er laget systematiske planer for lærernes deltagelse i videreutdanning.¹⁷ Ifølge mange av lærerne planlegges videreutdanning av lærere heller ikke på lang sikt på skolen deres. Utover dette mener mange lærere at lærerne på skolen deres ikke oppfordres av skolens ledelse til å ta videreutdanning. Flertallet av lærerne opplever dessuten at det på skolen deres kun er lærere som selv ønsker det, som tar videreutdanning.

Det er bemerkelsesverdig at det ved alle disse spørsmålene er mange lærere som har svart "Vet ikke". Det vil si at mange lærere ikke er klar over hvordan det forholder seg med hensyn til skolens og skoleeiers eventuelle planer vedrørende videreutdanning av lærere. I strategien er det forutsatt at skoleeier skal utvikle og gjennomføre planer for kompetanseutvikling i samarbeid med berørte parter. Kommuner og fylkeskommuner skal i samarbeid med organisasjonene lage en helhetlig og rullerende plan for etter- og videreutdanning.

10.4 Noen hindringer for effekter av videreutdanning

Resultatene peker altså klart i retning av at videreutdanning av lærere på mange skoler ikke planlegges på langt sikt og lærernes svar på en rekke spørsmål om kunnskapsdeling på skolen deres viser videre at det på mange skoler bare i beskeden grad skjer kunnskapsdeling når lærere har vært på videreutdanning. Det ser ut til at videreutdanning som oftest er en individuell affære. Derfor kan man muligens stille seg litt skeptisk overfor i hvilken grad videreutdanningstiltakene vil få de ønskede effekter. Wahlgren (2009) hevder således at manglen-

¹⁶ Garmannslund, P. E. et al. (2011). Økt kompetanse – bedre læring. En analyse av innholdet i opplæringstilbudene i strategien "Kompetanse for kvalitet". Oxford Research

¹⁷ Det samme resultat nåede man frem til i: Klewe, L et al. Utbytte av videreutdanning. Deltakerundersøkelsen 2011: *Utbytte av deltakelse i "Kompetanse for kvalitet". Strategi for videreutdanning av lærere*. DPU/Oxford Research.

de kunnskapsdeling og samarbeid om å bruke det som blir lært gir mindre overføring og dermed mindre utbytte for skolenes praksis.

Litteratur

Falch, T & L.R. Naper (2008): Lærerkompetanse og elevresultater i ungdomsskolen. SØF-rapport nr. 01/08. Senter for økonomisk forskning, Trondheim.

Garmannslund, P. E. et al. (2011). *Økt kompetanse – bedre læring. En analyse av innholdet i opplæringstilbudene i strategien "Kompetanse for kvalitet"*. Oxford Research.

Gustafsson, J.E. & E. Myrberg (2002): Ekonomiska resursers betydelse för pedagogiska resultat – en kunskapsöversikt, Skoleverket. Stockholm.

Hagen, A. & T. Nyen (2009) Kompetanseutvikling for lærere. I Utdanning 2009 – læringsutbytte og læringskompetanse. SSB – NIFU STEP – UiO, Oslo.

Klewe, L et al. Utbytte av videreutdanning. Deltakerundersøkelsen 2011: Utbytte av deltakelse i "Kompetanse for kvalitet". Strategi for videreutdanning av lærere. DPU/Oxford Research.

Lagerstrøm, B.O. (2007): *Kompetanse i grunnskolen*. Hovedresultater 2005 /2006, Rapporter 2007/21, Statistisk sentralbyrå, Kongsvinger.

Monk, D.H. (1994): Subject matter preparation of secondary mathematics and science teachers and student achievement, *Economics of Education Review*, Vol. **13**, 2, 125-145.

St. melding 30 Kompetanse for utvikling.

St. melding 31 (2008-2008) *Kvalitet i skolen*.

Turmo, A. & P.O. Aamodt (2007): Pedagogisk og faglig kompetanse blant lærere I videregående skole. En kartlegging. NIFU STEP-rapport 29/2007, Oslo.

Vibe, N., P.O. Aamodt & T.C. Carlsten: Å være ungdomslærer i Norge. Resultater fra OECDs internasjonale studie av undervisning og læring (TALIS). NIFU STEP, Rapport 23/2009, Oslo.

Vibe, N. M. Evensen og E. Hovdhaugen (2009): Spørsmål til Skole-Norge. Tabellrapport fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse blant skoler og skoleeiere våren 2009. NIFU STEP, Rapport 45/2009.

Wahlgren, B. (2009). *Transfer mellem uddannelse og arbejde*. København. Nationalt center for Kompetanceudvikling.

Østtveit, K. (2011): Staten tar regningen for å videreutdanne flere lærere. *Aftenposten* (27.10.2011), Oslo.

Vedlegg 1

Prosentandel av lærere i grunnskolen som opplever å ha behov for videreutdanning, fordelt på de åtte største fagene og fylker. Lærere som underviser i pålydende fag. Tallene i tabellene er rangordnet, det vil si at det faget hvor prosentvis flere lærere opplever et behov for videreutdanning vil stå først.

Østfold fylke:

Matematikk (n = 93)	Norsk (n = 96)	Engelsk (n = 67)	Naturfag (n = 70)	RLE (n = 62)	Samfunnsfag (n = 75)	Kunst og håndverk (n = 55)	Kroppsøving (n = 57)
39	31	25	21	15	13	11	7

Akershus fylke:

Matematikk (n = 238)	Norsk (n = 252)	Engelsk (n = 171)	Naturfag (n = 203)	Samfunnsfag (n = 207)	Kunst og håndverk (n = 133)	Kroppsøving (n = 127)	RLE (n = 182)
40	31	30	28	16	14	13	12

Oslo fylke:

Matematikk (n = 154)	Naturfag (n = 112)	Engelsk (n = 116)	Norsk (n = 181)	RLE (n = 111)	Kroppsøving (n = 75)	Samfunnsfag (n = 153)	Kunst og håndverk (n = 83)
37	34	31	29	17	15	14	13

Hedmark fylke:

Matematikk (n = 57)	Norsk (n = 66)	Naturfag (n = 45)	Engelsk (n = 51)	Samfunnsfag (n = 55)	RLE (n = 43)	Kroppsøving (n = 36)	Kunst og håndverk (n = 30)
49	41	31	27	27	21	14	10

Oppland fylke:

Matematikk (n = 91)	Norsk (n = 101)	Engelsk (n = 75)	Kunst og håndverk (n = 62)	Naturfag (n = 72)	Samfunnsfag (n = 78)	Kroppsøving (n = 60)	RLE (n = 64)
35	32	31	19	17	13	10	3

Buskerud:

Matematikk (n = 100)	Norsk (n = 126)	Engelsk (n = 79)	Naturfag (n = 82)	Samfunnsfag (n = 97)	RLE (n = 78)	Kunst og håndverk (n = 64)	Kroppsøving (n = 54)
40	36	35	24	21	13	13	11

Vestfold fylke:

Engelsk (n = 68)	Norsk (n = 106)	Matematikk (n = 92)	Naturfag (n = 71)	Samfunnsfag (n = 82)	Kunst og håndverk (n = 65)	RLE (n = 74)	Kroppsøving (n = 57)
38	37	36	30	26	18	15	7

Telemark fylke:

Norsk (n = 61)	Engelsk (n = 47)	Matematikk (n = 57)	Naturfag (n = 42)	RLE (n = 50)	Kunst og håndverk (n = 33)	Kroppsøving (n = 25)	Samfunnsfag (n = 51)
39	36	35	29	16	15	12	10

Aust-Agder fylke:

Matematikk (n = 91)	Engelsk (n = 62)	Norsk (n = 97)	Naturfag (n = 65)	Kunst og håndverk (n = 51)	RLE (n = 56)	Kroppsøving (n = 46)	Samfunnsfag (n = 63)
38	37	26	18	18	14	13	2

Vest-Agder fylke:

Norsk (n = 77)	Naturfag (n = 52)	Matematikk (n = 68)	Engelsk (n = 49)	Kroppsøving (n = 48)	Samfunnsfag (n = 59)	Kunst og håndverk (n = 38)	RLE (n = 49)
34	33	29	29	21	20	18	16

Rogaland fylke:

Matematikk (n = 195)	Norsk (n = 232)	Engelsk (n = 160)	Naturfag (n = 142)	Kunst og håndverk (n = 142)	Samfunnsfag (n = 170)	RLE (n = 148)	Kroppsøving (n = 122)
42	29	29	23	13	12	11	11

Hordaland fylke:

Matematikk (n = 184)	Norsk (n = 204)	Engelsk (n = 138)	Naturfag (n = 133)	Samfunnsfag (n = 153)	Kroppsøving (n = 114)	Kunst og håndverk (n = 106)	RLE (n = 156)
43	34	34	26	24	23	18	15

Sogn og Fjordane fylke:

Norsk (n = 89)	Engelsk (n = 66)	Matematikk (n = 68)	Naturfag (n = 47)	Samfunnsfag (n = 53)	Kunst og håndverk (n = 39)	Kroppsøving (n = 46)	RLE (n = 53)
40	33	31	28	28	21	20	17

Møre og Romsdal fylke:

Matematikk (n = 114)	Norsk (n = 125)	Engelsk (n = 86)	Naturfag (n = 80)	Samfunnsfag (n = 89)	Kroppsøving (n = 61)	Kunst og håndverk (n = 60)	RLE (n = 74)
----------------------	-----------------	------------------	-------------------	----------------------	----------------------	----------------------------	--------------

39	38	36	30	16	16	15	9
----	----	----	----	----	----	----	---

Sør Trøndelag fylke:

Engelsk (n = 77)	Matematikk (n = 93)	Norsk (n = 101)	Naturfag (n = 73)	Kroppsøving (n = 62)	RLE (n = 61)	Kunst og håndverk (n = 63)	Samfunnsfag (n = 80)
44	42	35	18	15	11	10	9

Nord-Trøndelag fylke:

Matematikk (n = 95)	Engelsk (n = 82)	Norsk (n = 104)	Naturfag (n = 60)	Kunst og håndverk (n = 49)	Kroppsøving (n = 60)	Samfunnsfag (n = 81)	RLE (n = 68)
45	40	37	32	18	18	17	7

Nordland fylke:

Matematikk (n = 83)	Engelsk (n = 61)	Norsk (n = 85)	Naturfag (n = 49)	Samfunnsfag (n = 62)	RLE (n = 58)	Kroppsøving (n = 45)	Kunst og håndverk (n = 42)
48	46	39	29	24	19	16	14

Troms fylke:

Engelsk (n = 38)	Naturfag (n = 41)	Matematikk (n = 49)	Samfunnsfag (n = 48)	Norsk (n = 50)	Kroppsøving (n = 31)	Kunst og håndverk (n = 32)	RLE (n = 37)
42	39	35	35	34	32	31	24

Finnmark fylke:

Engelsk (n = 21)	Matematikk (n = 24)	Naturfag (n = 32)	Norsk (n = 50)	Kunst og håndverk (n = 29)	Kroppsøving (n = 25)	RLE (n = 32)	Samfunnsfag (n = 39)
53	49	47	40	21	20	16	15

Vedlegg 2

SPØRRESKJEMA til Rektorer i grunnskoler & Videregående skoler:

1)

For beregning av svarprosent	Fyll ut antall:
Til hvor mange lærere ved din skole videresender du e-posten merket 'Spørreskjema videreutdanning for lærere'?	

2)

Er noe av det følgende - etter din mening – et problem for å få til videreutdanning av lærere ved din skole?	Kryss av for det som passer:
Skolens økonomi	
Lærerne har ikke tid	
Vanskelig å få fatt i vikarer	
Mangel på videreutdanningstilbud som svarer til lærernes behov for kompetanseheving	
Lærernes ønsker om videreutdanning er i utakt med skolens behov for kompetanse	

3)

Omtrent hvor stor andel av lærerne ved din skole mener du har behov for kompetanseheving i sine undervisningsfag?	Sett ett kryss:
Alle	
Mer enn 75 prosent av lærerne	
Mer enn halvparten av lærerne	
Under halvparten av lærerne	
Under 25 prosent av lærerne	
Ingen	

4)

I hvilke fag mener du eventuelt at din skole særlig trenger kompetansepåfyll?	skriv inn med egne ord:

Vedlegg 3

GRUNNSKOLE lærer skjemaet:

Om videreutdanning for lærere

Hovedregel for skalaer: Nei = 0, Ja = 1, vet ikke =9 (når flere verdier enn 9, blir vet ikke=99) Skalaer med start 'har ikke' kan begynne med 0 (logisk). Eks: 'lærerutdanning': ikke godkjent =0, førskole=1, allmenn=2, etc. Andre verdier: start på 1, eks: Type videreutdanning: skala 1,2,3,4 Utsagnskala: Helt uenig =1,,,,,,,,, helt enig=6, vet ikke =9.

Takk for at du deltar i denne spørreundersøkelsen! Bruk pilene nedenfor til å navigere frem og tilbake.

Lærerutdanning

Hva slags formell undervisningskompetanse har du? (Sett ett kryss for det som passer best for deg)

- ☐ Har ikke godkjent lærerutdanning
- ☐ Førskolelærerutdanning
- ☐ Allmennlærerutdanning
- ☐ PPU/Ped.sem (med studier fra universitet/høgskole)
- ☐ PPU/Ped.sem (med yrkesfaglig bakgrunn)
- ☐ 5-årig integrert lærerutdanning
- ☐ Faglærerutdanning
- ☐ Yrkesfaglærerutdanning
- ☐ Annen godkjent lærerutdanning

Annen utdanning

Har du annen utdanning? (Sett ett kryss for det som passer best for deg)

- ☐ Ikke annen utdanning
- ☐ Enkeltfag (minst ettårig) fra universitet/høgskole
- ☐ Lavere grads eksamen fra universitet/høgskolenivå (cand.mag, bachelor, m.m)
- ☐ Høyere grads eksamen fra universitet/høgskole (hovedfag, master, profesjonsutdanning, m.m)
- ☐ Doktorgrad
- ☐ Fagbrev/Svennebrev
- ☐ Mesterbrev
- ☐ Flere fagbrev/Svennebrev/Mesterbrev
- ☐ Annet

Videreutdanning

Har du tatt undervisningsrelevant videreutdanning (dvs som gir studiepoeng) etter at du begynte som lærer? (Sett ett kryss)

- ☐ Nei
- ☐ Ja
- ☐ Usikker/vet ikke

Deltar du i skoleåret 2011-2012 i videreutdanningstilbud som gir uttelling i form av studiepoeng?

(Sett ett kryss)

- ☐ Nei
- ☐ Ja
- ☐ Vet ikke

If JA next questions, if nei/vet ikke go to 'undervisningsfag'

Type videreutdanning

Hvilken type videreutdanning tar du? (Flere kryss er mulig)

- ☐ Videreutdanning i regi av 'Kompetanse for kvalitet. Strategi for videreutdanning av lærere'
- ☐ Videreutdanning i regi av skolen/skoleeier
- ☐ Videreutdanningstilbud jeg tar på eget initiativ på fritiden
- ☐ Annen videreutdanning

Stipend

Mottar du noen form for økonomisk bistand til videreutdanning fra din arbeidsgiver? (Sett ett kryss)

- ☐ Nei
- ☐ Ja
- ☐ Vet ikke

ALLE

Undervisningsfag

I hvilke(t) av fagene nedenfor underviser du? (Flere kryss er mulig)

hver variabel som krysses av får verdien 1

- ☐ Samisk
- ☐ Finsk
- ☐ Norsk
- ☐ Engelsk
- ☐ Tysk
- ☐ Fransk
- ☐ Spansk
- ☐ Russisk
- ☐ Andre fremmedspråk
- ☐ Samfunnsfag
- ☐ Naturfag
- ☐ Matematikk
- ☐ RLE(Religion, livssyn og etikk)
- ☐ Kunst og håndverk
- ☐ Musikk
- ☐ Mat og helse
- ☐ Kroppsøving
- ☐ Utdanningsvalg
- ☐ Annet

Fordypning

Har du fordypningsfag (med studiepoeng)? (Sett ett kryss)

- ☐ Nei
☐ Ja
☐ Vet ikke

If 'har du fordypningsfag' = nei, skip neste spørsmålsbatteri.

Fordypningsfag grunnskolen

[Not required]

I hvilke(t) fag har du fordypning(er)?

(Flere fag kan velges. 60 studiepoeng (sp) tilsvarer 20 vekttall eller én årsenhet)

Skala: 1,2,3,4,5

	1-29 sp	30-59 sp	60 sp	Mer enn 60 sp	Hovedfag Master Magister Dr.grad
Samisk	?	?	?	?	
Finsk					
Norsk	?	?	?	?	
Engelsk	?	?	?	?	
Tysk	?	?	?	?	
Fransk	?	?	?	?	
Spansk	?	?	?	?	
Russisk	?	?	?	?	
Andre fremmedspråk					
Samfunnsfag	?	?	?	?	
Naturfag	?	?	?	?	
Matematikk	?	?	?	?	
RLE(Religion, livssyn og etikk)	?	?	?	?	
Kunst og håndverk	?	?	?	?	
Musikk	?	?	?	?	
Mat og helse	?	?	?	?	
Kroppsøving	?	?	?	?	

	1-29 sp	30-59 sp	60 sp	Mer enn 60 sp	Hovedfag Master Magister Dr.grad
Utdanningsvalg	☐	☐	☐	☐	
Annet	☐	☐	☐	☐	

Alle

Kompetansebehov

Har du behov for videreutdanning (dvs som gir studiepoeng) i noen av de følgende fagene?

(Flere kryss er mulig)

- ☐ Nei
- ☐ Samisk
- ☐ Finsk
- ☐ Norsk
- ☐ Engelsk
- ☐ Tysk
- ☐ Fransk
- ☐ Spansk
- ☐ Russisk
- ☐ Andre fremmedspråk
- ☐ Samfunnsfag
- ☐ Naturfag
- ☐ Matematikk
- ☐ RLE(Religion, livssyn og etikk)
- ☐ Kunst og håndverk
- ☐ Musikk
- ☐ Mat og helse
- ☐ Kroppsøving
- ☐ Utdanningsvalg
- ☐ Annet
- ☐ Vet ikke

If kompetansebehov er 'nei' HOPP til...Kompetanse for kvalitet I

Størst behov

I hvilket fag har du størst behov for økt kompetanse?(Sett kun ett kryss)

- ☒ Samisk
- ☐ Finsk
- ☐ Norsk
- ☐ Engelsk
- ☐ Tysk
- ☐ Fransk
- ☐ Spansk
- ☐ Russisk
- ☐ Andre fremmedspråk

- ☐ Samfunnsfag
- ☐ Naturfag
- ☐ Matematikk
- ☐ RLE(Religion, livssyn og etikk)
- ☐ Kunst og håndverk
- ☐ Musikk
- ☐ Mat og helse
- ☐ Kroppsøving
- ☐ Utdanningsvalg
- ☐ Annet
- ☐ Vet ikke

Egenvurdering av behovet for kompetanseheving

[Not required]

Du har oppgitt ett fag hvor du mener du har størst behov for kompetanseheving. I hvilken grad opplever du at behovet for økt kompetanse gjelder temaene nedenfor? (Ett kryss på hver linje. Grader dine svar fra i "Svært liten grad" til i "Svært stor grad")

Skala: 1,2,3,4,5,6,9

	Svært liten Grad					Svært stor grad	Vet ikke
Faglig kompetanse i dette faget	?	?	?	?	?	?	?
Kjennskap til forskjellige undervisningsmetoder i dette faget							?
Kjennskap til undervisningsmetoder i dette faget som fremmer elevenes læring av de fem grunnleggende ferdigheter	?	?	?	?	?	?	?
Elevvurdering som fremmer læring i dette faget	?	?	?	?	?	?	?
Tilpasset undervisning i dette faget	?	?	?	?	?	?	?

Kompetanse for kvalitet I;

[Not required]

Hvor enig er du i følgende påstander om videreutdanning?

(Ett kryss på hver linje. Grader dine svar fra "Helt UENIG" til "Helt ENIG")

	Helt UENIG					Helt ENIG	Vet ikke
Jeg har de nødvendige kvalifikasjonene for å ta videreutdanning	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Det går fint å kombinere videreutdanning med min arbeidsplan	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Jeg er motivert til å ta videreutdanning	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Skolens ledelse prioriterer å tilrettelegge for videreutdanning	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Videreutdanningstilbudene er relevante i forhold til mine undervisningsfag	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Videreutdanningstilbudene er relevante i forhold til de trinnene jeg underviser på	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Reisetiden til videreutdanningstilbudet er ikke et hinder for meg	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Min arbeidsgiver legger til rette slik at jeg kan kombinere arbeid og videreutdanning	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Jeg oppfatter videreutdanningstilbudene til å være praksisrelevante	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Hvis jeg skal ta videreutdanning vil det være lett å skaffe kvalifiserte vikarer	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Videreutdanningen gir rettferdig, lønnsmessig uttelling	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Kompetanse for kvalitet II

[Not required]

Hvor enig er du i følgende påstander om videreutdanning?

(Ett kryss på hver linje. Grader dine svar fra "Helt UENIG" til "Helt ENIG")

	Helt UENIG					Helt ENIG	Vet ikke
Ved å ta videreutdanning ser man faget sitt med nye øyne	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ved å ta videreutdanning får man økt engasjement og glede over	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

	Helt UENIG					Helt ENIG	Vet ikke
sitt eget yrke							
Det er satt av for lite ressurser til videreutdanning av lærere	?	?	?	?	?	?	
Etter min oppfatning vil økt satsing på videreutdanning av lærere på sikt øke kvaliteten i grunnskolen og den videregående skolen	?	?	?	?	?	?	
Nye kompetansekrav gjør at mange lærere har behov for å ta videreutdanning	?	?	?	?	?	?	
På skolen min prioriteres videreutdanning av lærere høyt	?	?	?	?	?	?	
På skolen min er det systematiske planer for lærernes deltakelse på videreutdanningen	?	?	?	?	?	?	
På skolen min planlegges videreutdanningen av lærere på lang sikt	?	?	?	?	?	?	
Lærerne på skolen min oppfordres av skoleledelsen til å ta videreutdanning	?	?	?	?	?	?	
På min skole er det kun lærerne som selv ønsker det som tar videreutdanning	?	?	?	?	?	?	
Det er vanskelig å skaffe nok vikarressurser når lærere deltar på videreutdanning	?	?	?	?	?	?	
Utfordringer knyttet til vikarressurser fører til at noen lærere unnlater å ta videreutdanning	?	?	?	?	?	?	

Kunnskapsdeling

[Not required]

Hvor enig er du i påstandene nedenfor?

(Ett kryss på hver linje. Grader dine svar fra "Helt UENIG" til "Helt ENIG")

	Helt UENIG					Helt ENIG	Vet ikke
Når lærere på skolen min har vært på videreutdanning, legger skolens ledelse til rette for kunnskapsdeling	?	?	?	?	?	?	?
Når lærere på skolen min har vært på videreutdanning, har de selv ansvaret for å legge til rette for kunnskapsdeling	?	?	?	?	?	?	?
På skolen min er lærerne og skolens ledelse enige om at kunnskapsdeling er viktig i forlengelse av videreutdanning.	?	?	?	?	?	?	?
På skolen min er det ikke noen kunnskapsdeling når lærere har	?	?	?	?	?	?	?

	Helt UENIG					Helt ENIG	Vet ikke
vært på videreutdanning							
Skoleledelsen legger til rette slik at lærere som har vært på videreutdanning kan dele kunnskapen fra videreutdanningen med sine kolleger.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
På skolen min prioriterer ledelsen felles kompetanseutvikling av lærere høyt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Samarbeid

[Not required]

Hvor enig er du i påstandene nedenfor?

(Ett kryss på hver linje. Grader dine svar fra "Helt UENIG" til "Helt ENIG")

	Helt UENIG					Helt ENIG	Vet ikke
Lærerne ved skolen samarbeider godt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Lærerne og skolens ledelse samarbeider godt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Lærerne samarbeider i planleggingen av undervisningen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Lærerne samarbeider i gjennomføringen av undervisningen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Lærerne samarbeider i evalueringen av undervisningen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Lærerne ved skolen har felles holdninger til i hvilken retning skolen skal utvikles	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Lærerne og ledelsen ved skolen har felles holdninger til i hvilken retning skolen skal utvikles	☐	☐	☐	☐	☐	☐	

TIL SLUTT NOEN BAKGRUNNSSPØRSMÅL:

Elevantall

Hvor mange elever er det på din skole? (Sett ett kryss)

- ☐ Under 30 elever
- ☐ 30-99 elever
- ☐ 100-199 elever
- ☐ 200-299 elever
- ☐ 300-399 elever
- ☐ 400-499 elever
- ☐ 500-600 elever

- ☐ Flere enn 600 elever
- ☐ Vet ikke

Type grunnskole

Hvilke trinn-inndelinger er det på din skole? (Sett kun et kryss)

- ☐ 1.-4.- trinn
- ☐ 1.-4.-trinn fådelt
- ☐ 5.-7.-trinn
- ☐ 5.-7.-trinn fådelt
- ☐ 1.-7.-trinn
- ☐ 1.-7.-trinn fådelt
- ☐ 1.-10- trinn
- ☐ 1.-10.-trinn fådelt
- ☐ 8.-10.-trinn
- ☐ 8.-10.-trinn fådelt
- ☐ Annet

Undervisningstrinn

På hvilke trinn underviser du dette skoleåret? (Sett kun ett kryss)

- ☐ 1.-4. trinn
- ☐ 5.-7. trinn
- ☐ 8.-10. trinn
- ☐ Andre kombinasjoner av trinn

Ansiennitet

Hvor lenge har du jobbet som lærer?

- ☐ Under ett år
- ☐ 1-2 år
- ☐ 3-5 år
- ☐ 6-10 år
- ☐ 11-15 år
- ☐ 16-20 år
- ☐ Over 21 år
- ☐ Vet ikke

Hvor gammel var du da du begynte som lærer?

- ☐ Under 25 år
- ☐ 25 - 29 år
- ☐ 30 - 39 år
- ☐ 40 - 49 år
- ☐ 50 - 59 år
- ☐ 60 år og over

☐ Vet ikke

Hvor lenge regner du med å være lærer fremover?

☐ Under 1 år

☐ 1 - 2 år

☐ 3 - 5 år

☐ 6 - 10 år

☐ 11 - 15 år

☐ 16 - 20 år

☐ Over 20 år

☐ Vet ikke

Andre yrker

Har du hatt andre yrker enn læreryrket?

☐ Ja

☐ Nei

Kjønn

☐ Kvinne

☐ Mann

Fødselsår:.....

Fylke

[Alphabetic answerlist ♦ Group display order=Alphabetic]

Hvilket fylke bor du i?

☐ Østfold

☐ Akershus

☐ Oslo

☐ Hedmark

☐ Oppland

☐ Buskerud

☐ Vestfold

☐ Telemark

☐ Aust-Agder

☐ Vest-Agder

☐ Rogaland

☐ Hordaland

☐ Sogn og Fjordane

☐ Møre og Romsdal

☐ Sør-Trøndelag

☐ Nord-Trøndelag

☐ Nordland

☐ Troms

☐ Finnmark

TUSEN TAKK FOR AT DU TOK DEG TID TIL Å BESVARE SKJEMAET!

Oxford Research

Vedlegg 4

SPØRRESKJEMA TIL LÆRERE I VIDEREGÅENDE SKOLER:

OM VIDEREUTDANNING FOR LÆRERE

Takk for at du deltar i denne spørreundersøkelsen! Bruk pilene nedenfor til å navigere frem og tilbake.

Lærerutdanning

Hva slags formell undervisningskompetanse har du? (Sett ett kryss for det som passer best for deg)

- ☐ Har ikke godkjent lærerutdanning
- ☐ Førskolelærerutdanning
- ☐ Allmennlærerutdanning
- ☐ PPU/Ped.sem (med studier fra universitet/høgskole)
- ☐ PPU/Ped.sem (med yrkesfaglig bakgrunn)
- ☐ 5- årig integrert lærerutdanning
- ☐ Faglærerutdanning
- ☐ Yrkesfaglærerutdanning
- ☐ Annen godkjent lærerutdanning

Annen utdanning

Har du annen utdanning? (Sett ett kryss for det som passer best for deg)

- ☐ Ikke annen utdanning
- ☐ Enkeltfag (minst ettårig) fra universitet/høgskole
- ☐ Lavere grads eksamen fra universitet/høgskolenivå (cand.mag, bachelor, m.m)
- ☐ Høyere grads eksamen fra universitet/høgskole (hovedfag, master, profesjonsutdanning, m.m)
- ☐ Doktorgrad
- ☐ Fagbrev/Svennebrev
- ☐ Mesterbrev
- ☐ Flere fagbrev/Svennebrev/Mesterbrev
- ☐ Annet

Videreutdanning

Har du tatt undervisningsrelevant videreutdanning (dvs som gir studiepoeng) etter at du begynte som lærer? (Sett ett kryss)

- ☐ Nei
- ☐ Ja
- ☐ Usikker/vet ikke

Deltar du i skoleåret 2011-2012 i videreutdanningstilbud som gir uttelling i form av studiepoeng?

(Sett ett kryss)

- ☐ Nei
- ☐ Ja
- ☐ Vet ikke

If JA next questions, if nei/vet ikke, go to 'Type skole'.

Type videreutdanning

Hvilken type videreutdanning tar du? (Flere kryss er mulig)

- ☐ Videreutdanning i regi av 'Kompetanse for kvalitet. Strategi for videreutdanning av lærere'
- ☐ Videreutdanning i regi av skolen/skoleeier
- ☐ Videreutdanningstilbud jeg tar på eget initiativ på fritiden
- ☐ Annen videreutdanning

Stipend

Mottar du noen form for økonomisk bistand til videreutdanning fra din arbeidsgiver? (Sett ett kryss)

- ☐ Nei
- ☐ Ja
- ☐ Vet ikke

Alle:

Type skole

Hvilke program undervises det i på din skole? (Sett ett kryss)

- ☐ Studieforberevende utdanningsprogram
- ☐ Yrkesfaglige utdanningsprogram
- ☐ En kombinasjon av studieforberevende og yrkesfaglige program

Program

If Type skole = 1 (studieforberevende)

På hvilket utdanningsprogram underviser du? (Sett ett kryss. Hvis du underviser på flere program, kryss av der du har flest undervisningstimer):

1= Studiespesialisering

2= Idrettsfag

3= Musikk, dans og drama

4= Fellesfag

50= Annet

If Type skole = 2 (yrkesfaglige)

På hvilket utdanningsprogram underviser du? (Sett ett kryss. Hvis du underviser på flere program, kryss av der du har flest undervisningstimer):

4= Fellesfag

5= Bygg og anleggsteknikk

Design og håndverk

Elektrofag

Helse- og sosialfag

Medier og kommunikasjon

Naturbruk

Restaurant- og matfag

Service og samferdsel

Teknikk og industriell produksjon

50=Annet

If Type skole = 3 (kombinasjon av studieforberedende og yrkesfaglige program):

På hvilket utdanningsprogram underviser du? (Sett ett kryss. Hvis du underviser på flere program, kryss av der du har flest undervisningstimer):

1= Studiespesialisering

2= Idrettsfag

3= Musikk, dans og drama

Fellesfag

Bygg og anleggsteknikk

Design og håndverk

Elektrofag

Helse- og sosialfag

Medier og kommunikasjon

Naturbruk

Restaurant- og matfag

Service og samferdsel

13= Teknikk og industriell produksjon

50=Annet

If (Program = 50) gå til Kompetanse for kvalitet I)

Undervisningsfag

If Program = 1, 2,3,4:

I hvilke(t) fag underviser du ? (Flere fag kan velges)

- ☐ Historie=1
- ☐ Geografi=1
- ☐ RLE (Religion, livssyn og etikk)=1
- ☐ Samfunnsfag
- ☐ Naturfag
- ☐ Engelsk
- ☐ Norsk
- ☐ Kroppsøving
- ☐ Tysk
- ☐ Fransk
- ☐ Spansk
- ☐ Finsk
- ☐ Matematikk
- ☐ Biologi
- ☐ Fysikk
- ☐ Geofag
- ☐ Informasjonsteknologi
- ☐ Kjemi
- ☐ Teknologi og forskningslære
- ☐ Formgivingsfag
- ☐ Idrettsfag
- ☐ Dans
- ☐ Drama
- ☐ Musikk
- ☐ Annet=1

(Opplysning: for de med Program gt 4, blir undervisningsfag, lik Program: kan settes inn når datafilen er klar)

Fordypningsfag

[Not required]

If Program = 1,2,3,4:

Har du fordypning i fag?

(Kryss av. Flere fag kan velges. 60 studiepoeng (sp) tilsvarer 20 vektall eller én årsenhet)

	1-29 sp	30-59 sp	60 sp	Mer enn 60 sp	Hovedfag Master Magister Dr.grad
Historie	☐	☐	☐	☐	
Geografi	☐	☐	☐	☐	
RLE (Religion, livssyn og etikk)	☐	☐	☐	☐	
Samfunnsfag	☐	☐	☐	☐	
Naturfag	☐	☐	☐	☐	
Engelsk	☐	☐	☐	☐	
Norsk	☐	☐	☐	☐	
Kroppspøving	☐	☐	☐	☐	
Tysk	☐	☐	☐	☐	
Fransk	☐	☐	☐	☐	
Spansk	☐	☐	☐	☐	
Finsk					
Matematikk	☐	☐	☐	☐	
Biologi	☐	☐	☐	☐	
Fysikk	☐	☐	☐	☐	
Geofag	☐	☐	☐	☐	
Informasjonsteknologi (IKT)	☐	☐	☐	☐	
Kjemi	☐	☐	☐	☐	
Teknologi og forskningslære	☐	☐	☐	☐	
Formgivingsfag					
Dans					
Drama					
Musikk					
Idrettsfag					
Annet	☐	☐	☐	☐	

If Program = gt 4, lt 50:

Har du fordypning i fag (i tillegg til yrkesfaglærerutdanningen)?

(Kryss av. Flere fag kan velges. 60 studiepoeng (sp) tilsvarer 20 vektall eller én årsenhet)

	1-29 sp	30-59 sp	60 sp	Mer enn 60 sp	Hovedfag Master Magister Dr.grad
Bygg- og anleggsteknikk	☐	☐	☐	☐	
Design og håndverk	☐	☐	☐	☐	
Elektrofag	☐	☐	☐	☐	
Helse- og sosialfag	☐	☐	☐	☐	
Medier og kommunikasjon	☐	☐	☐	☐	
Naturbruk	☐	☐	☐	☐	
Restaurant- og matfag	☐	☐	☐	☐	
Service og samferdsel	☐	☐	☐	☐	
Teknikk og industriell produksjon	☐	☐	☐	☐	

Kompetansebehov

[Not required]

If Program = 1,2,3,4:

Har du behov for videreutdanning (dvs som gir studiepoeng) i noen av de følgende fagene?

(Flere kryss er mulig)

- ☐ Nei =1 (if nei, gå til Kompetanse for kvalitet I)
- ☐ Historie=1
- ☐ Geografi=1
- ☐ RLE (Religion, livssyn og etikk)
- ☐ Samfunnsfag
- ☐ Naturfag
- ☐ Engelsk
- ☐ Norsk
- ☐ Kroppsøving
- ☐ Tysk
- ☐ Fransk

- ☐ Spansk
- ☐ Finsk
- ☐ Matematikk
- ☐ Biologi
- ☐ Fysikk
- ☐ Geofag
- ☐ Informasjonsteknologi
- ☐ Kjemi
- ☐ Formgivingsfag
- ☐ Dans
- ☐ Drama
- ☐ Musikk
- ☐ Idrettsfag
- ☐ Annet=1
- ☐ Vet ikke=1

Størst behov

If Program = 1,2,3,4:

I hvilket fag har du størst behov for økt kompetanse?(Sett kun ett kryss)

- ☐ Historie=1
- ☐ Geografi=2
- ☐ RLE (Religion, livssyn og etikk)=3
- ☐ Samfunnsfag
- ☐ Naturfag
- ☐ Engelsk
- ☐ Norsk
- ☐ Kroppsøving
- ☐ Tysk nivå
- ☐ Fransk nivå
- ☐ Spansk
- ☐ Finsk
- ☐ Matematikk
- ☐ Biologi
- ☐ Fysikk
- ☐ Geofag
- ☐ Informasjonsteknologi
- ☐ Kjemi
- ☐ Formgivingsfag
- ☐ Dans
- ☐ Drama
- ☐ Musikk
- ☐ Idrettsfag
- ☐ Annet=50
- ☐ Vet ikke=99

If Program = gt 4, lt 50:

Kompetansebehov yrkesfag

Har du behov for kompetanseheving i dine undervisningsfag? (Sett ett kryss)

- ☐ Nei= 0 (if 0 (nei), gå til Kompetanse for kvalitet I)
- ☐ Ja =1
- ☐ Vet ikke=9 (if 9 (vet ikke) gå til Kompetanse for kvalitet I)

If (Program = gt 4, lt 50) and (Kompetansebehov yrkesfag = 1) :

Spesielle behov yrkesfag

[Not required]

Du har oppgitt at du har behov for kompetanseheving. I hvilken grad opplever du at behovet for økt kompetanse gjelder temaene nedenfor? (Ett kryss på hver linje. Grader dine svar fra i "Svært liten grad" til i "Svært stor grad")

	Svært liten grad					Svært stor grad	Vet ikke
Faglig kompetanse	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kjennskap til forskjellige undervisningsmetoder							☐
Kjennskap til undervisningsmetoder som fremmer elevenes læring av de fem grunnleggende ferdigheter	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Elevvurdering som fremmer læring	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tilpasset opplæring	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

If (Program = 1,2,3,4) and (kompetansebehov-variabelen 'nei' ≠ 1)

Spesielle behov

[Not required]

Du har oppgitt ett fag hvor du mener du har størst behov for kompetanseheving. I hvilken grad opplever du at behovet for økt kompetanse gjelder temaene nedenfor? (Ett kryss på hver linje. Grader dine svar fra i "Svært liten grad" til i "Svært stor grad")

	Svært liten grad					Svært stor grad	Vet ikke
Faglig kompetanse i dette faget	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kjennskap til forskjellige undervisningsmetoder i dette faget							☐
Kjennskap til undervisningsmetoder i dette faget som fremmer elevenes læring av de fem grunnleggende ferdigheter	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Elevvurdering som fremmer læring i dette faget	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tilpasset opplæring i dette faget	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

ALLE

Kompetanse for kvalitet I:

[Not required]

Hvor enig er du i følgende påstander om videreutdanning?

(Ett kryss på hver linje. Grader dine svar fra "Helt UENIG" til "Helt ENIG")

	Helt UENIG					Helt ENIG	Vet ikke
Jeg har de nødvendige kvalifikasjonene for å ta videreutdanning	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Det går fint å kombinere videreutdanning med min arbeidsplan	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Jeg er motivert til å ta videreutdanning	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Skolens ledelse prioriterer å tilrettelegge for videreutdanning	☐	☐	☐	☐	☐	☐	

	Helt UENIG					Helt ENIG	Vet ikke
Videreutdanningstilbudene er relevante i forhold til mine undervisningsfag	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Videreutdanningstilbudene er relevante i forhold til de trinnene jeg underviser på	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Reisetiden til videreutdanningstilbudet er ikke et hinder for meg	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Min arbeidsgiver legger til rette slik at jeg kan kombinere arbeid og videreutdanning	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Jeg oppfatter videreutdanningstilbudene til å være praksisrelevante	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Hvis jeg skal ta videreutdanning vil det være lett å skaffe kvalifiserte vikarer	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Videreutdanningen gir rettferdig, lønnsmessig uttelling	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Kompetanse for kvalitet II

[Not required]

Hvor enig er du i følgende påstander om videreutdanning?

(Ett kryss på hver linje. Grader dine svar fra "Helt UENIG" til "Helt ENIG")

	Helt UENIG					Helt ENIG	Vet ikke
Ved å ta videreutdanning ser man faget sitt med nye øyne	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ved å ta videreutdanning får man økt engasjement og glede over sitt eget yrke	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Det er satt av for lite ressurser til videreutdanning av lærere	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Etter min oppfatning vil økt satsing på videreutdanning av lærere på sikt øke kvaliteten i grunnskolen og den videregående skolen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Nye kompetansekrav gjør at mange lærere har behov for å ta videreutdanning	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
På skolen min prioriteres videreutdanning av lærere høyt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
På skolen min er det systematiske planer for lærernes delta-	☐	☐	☐	☐	☐	☐	

	Helt UENIG					Helt ENIG	Vet ikke
kelse på videreutdanningen							
På skolen min planlegges videreutdanningen av lærere på lang sikt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Lærerne på skolen min oppfordres av skoleledelsen til å ta videreutdanning	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
På min skole er det kun lærerne som selv ønsker det som tar videreutdanning	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Det er vanskelig å skaffe nok vikarressurser når lærere deltar på videreutdanning	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Utfordringer knyttet til vikarressurser fører til at noen lærere unnlater å ta videreutdanning	☐	☐	☐	☐	☐	☐	

Kunnskapsdeling

[Not required]

Hvor enig er du i påstandene nedenfor?

(Ett kryss på hver linje. Grader dine svar fra "Helt UENIG" til "Helt ENIG")

	Helt UENIG					Helt ENIG	Vet ikke
Når lærere på skolen min har vært på videreutdanning, legger skolens ledelse til rette for kunnskapsdeling	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Når lærere på skolen min har vært på videreutdanning, har de selv ansvaret for å legge til rette for kunnskapsdeling	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
På skolen min er lærerne og skolens ledelse enige om at kunnskapsdeling er viktig i forlengelse av videreutdanning.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
På skolen min er det ikke noen kunnskapsdeling når lærere har vært på videreutdanning	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Skoleledelsen legger til rette slik at lærere som har vært på videreutdanning kan dele kunnskapen fra videreutdanningen med sine kolleger.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
På skolen min prioriterer ledelsen felles kompetanseutvikling av lærere høyt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Samarbeid

[Not required]

Hvor enig er du i påstandene nedenfor?

(Ett kryss på hver linje. Grader dine svar fra "Helt UENIG" til "Helt ENIG")

	Helt UENIG					Helt ENIG	Vet ikke
Lærerne ved skolen samarbeider godt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Lærerne og skolens ledelse samarbeider godt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Lærerne samarbeider i planleggingen av undervisningen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Lærerne samarbeider i gjennomføringen av undervisningen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Lærerne samarbeider i evalueringen av undervisningen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Lærerne ved skolen har felles holdninger til i hvilken retning skolen skal utvikles	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Lærerne og ledelsen ved skolen har felles holdninger til i hvilken retning skolen skal utvikles	☐	☐	☐	☐	☐	☐	

TIL SLUTT NOEN BAKGRUNNSSPØRSMÅL:

Elevantall

Hvor mange elever det er på din skole? (Sett ett kryss)

- ☐ Under 200 elever
- ☐ 200-399 elever
- ☐ 400-599 elever
- ☐ 600-799 elever
- ☐ 800-1000 elever
- ☐ Flere enn 1000 elever
- ☐ Vet ikke

Ansiennitet

Hvor lenge har du jobbet som lærer?

- ☐ Under ett år
- ☐ 1-2 år
- ☐ 3-5 år
- ☐ 6-10 år
- ☐ 11-15 år
- ☐ 16-20 år
- ☐ Over 21 år
- ☐ Vet ikke

Hvor gammel var du da du begynte som lærer?

- ☐ Under 25 år
- ☐ 25 - 29 år
- ☐ 30 - 39 år
- ☐ 40 - 49 år
- ☐ 50 - 59 år
- ☐ 60 år og over
- ☐ Vet ikke

Hvor lenge regner du med å være lærer fremover?

- ☐ Under 1 år
- ☐ 1 - 2 år
- ☐ 3 - 5 år
- ☐ 6 - 10 år
- ☐ 11 - 15 år
- ☐ 16 - 20 år
- ☐ Over 20 år
- ☐ Vet ikke

Andre yrker

Har du hatt andre yrker enn læreryrket?

- ☐ Ja
- ☐ Nei

Kjønn

- ☐ Kvinne
- ☐ Mann

Når er du født? ...

Fylke

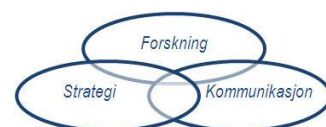
[Alphabetic answerlist ♦ Group display order=Alphabetic]

Hvilket fylke bor du i?

- ☐ Østfold
- ☐ Akershus
- ☐ Oslo
- ☐ Hedmark
- ☐ Oppland
- ☐ Buskerud
- ☐ Vestfold
- ☐ Telemark
- ☐ Aust-Agder
- ☐ Vest-Agder
- ☐ Rogaland
- ☐ Hordaland
- ☐ Sogn og Fjordane
- ☐ Møre og Romsdal
- ☐ Sør-Trøndelag
- ☐ Nord-Trøndelag
- ☐ Nordland
- ☐ Troms
- ☐ Finnmark

TUSEN TAKK FOR AT DU TOK DEG TID TIL Å BESVARE SKJEMAET!

Oxford Research

Oxford Research AS, Kjøita 42, 4630 Kristiansand, Norge, Tlf. 40 00 57 93, www.oxford.no